రామరాజీయము.

RAMARAJIYAMU

OR

NARAPATIVIJAYAMU

BY VENKAYYA

EDITED FOR THE FIRST TIME

BY

GUSTAV OPPERT, PH.D.,

Prof. of Sanskrit and Comparative Philology, Presidency College, Madras,

V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS

292, ESPLANADE, MADRAS.

1923.

Printed by

V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS

at the " VAVILLA " PRESS,

Madras —1923

PREFACE.

THE poem entitled *Rámarájíyamu*, and known also as *Narapativijayamu*, in honor of the brave Ràmarája, contains a genealogy of the Narapati princes who ultimately swayed the destinies of the Kingdom of Vijayanagar. The Ràmaràjìyamu was composed at the beginning of the second half of the 16th century by Súrayya's son Venkayya, the court-poet of Kòdandaràmaràja. This prince, better known as Rámaràja, and son-in-law of the famous king Krishnaràja, was like his father-in-law, a great patron of Telugu literature. I have elsewhere shown that there existed two Krishnaràjas who had as their sons-in-law princes of the name of Ràmaràja.[1]

The Ràmaràjíyamu was written previously to the battle of Tàlikóta, in which Kódandaràmaràja was defeated and killed by the united armies of the Muhammedan Chiefs of Bijapur, Golkonda, Ahmadabad and Bedar. [2]

The narrative is continued nearly up to the period of this catastrophe, and leaves Ràmaràja in the plenitude of his power occupying his throne with his sons round him.

As is usual with work of this kind, the book traces the descent of the Naraptis from Nàràyana through Chandra, the Moon, to the Bharatas, hence to Nanda and from him to the Chàlukyas and through Vijala of Kalyàna to Kódandaràmaràja, the hero of the poem.

The descent is traced as follows:—From Nàràyana, Brahman, Atri, Chandra, Budha, Purúravas, Ayu, Nahusa,

1 See my *Contributions to the History of Southern India*, Part I, p. 43.

2 See Wilson's *Descriptive Catalogue of the Mackenzie Collection*, Second Edition, Madras, 1882, p 268,

Genealogical Table of the Narapatis from Bukkaraja.

Bukkaràja.

Singarája. Rámaràja.

Timmaràja Kondaràja. Sríraṅgarája

Kónarája Timmarája. Ràmaràja son-in-law of Krishnarája Tirumalarája. Venkataràja.

Krishna. Peddatimma. Konda. Chinnatimma. Sriranga Raghunàtha Srìranga Ráma Venkata Ràma Sriranga.

Rámarája Peddavenkatarája Chinnavenkatarája Tirumalaràja Sríran gachikkaràja. Venkataràja. Gópalàrája

Tirumalarája Venkataràja Sríraṅgaràja. Ràmadévaràja

Kòdandarámaràja, son-in-law of Krishnarája. Timmaràja Venkataràja

Peddavenkataràja Chinnavenkatarája. Kòdandaràmaràja Venkataràja. Sriraṅgaràja. Chinnavenkataràja.

Yayàti, Puru, &c., descended the Bharatas, and the 83rd in descent from Arjuna was Nanda; his 9th descendant was Chàlukya, and from him was descended Vijala or Bijjala of Kalyàna. His grandson was Víra Hemmaliràya; Hemmaliràya's son was Tàtapinna. Tàtapinna was succeeded by Sómadèva, Ràghavadèva, Pinnasauri and Bukkaràja. This Bukkaràja had two sons Singarâja and Ràmaràja the latter of whom was the father of Timmarája, Kondaràja and Sríràngaràja. The sons of the last-named prince were Kònaràja, Timmarája, Ràmaràja or Aliràmaràja, son-in law of Krishnaràja, Tirumalarája, Venkataraja or Venkatàdriràja. Of these, the fourth son, Tirumalaràja, had four sons: Raghunàtharâja, Srìrangaràja, Ràmaràja and Venkataràja. The third of these, Ramaràja was the father of Tirumalaràja and Srìrangachikkaraja, the son of the last being Ràmadévaràja. The fifth son of Sríràngaràja, Venkataràja, had two sons Ràmaràja and Rangaparàja or Srìrangarâja, the latter of whom had in his turn two sons Venkatàdriràja and Gôpàlaràja. Rámaràja, the third son of Sríràngaràja and the son-in-law of Krishnaràja, had also five sons: Krishnaràja, Peddatimmaràja, Kondarája, Chinnatimmaràja and Srîrangaràja of whom Kondaràja had a son named Ràmaràja, and Srìrangaràja had two sons Peddavenkataraja and Chinnavenkataràja, the sons of the latter being Tirumalaràja, Venkataràja and Sríràngaràja. Venkataràja had three sons named Kôdandaràmaràja or briefly Ràmaràja, Timmarája and Venkatàdrirája, the eldest of whom Kôdandaràmaràja became the son-in-law of the famous Krishnaràja of Vijayanagar. This Kódandaràmaràja, who appropriated the regal power had four sons: Peddavenkataràja, Chinnavenkataràja, Kòdandaràmaràja and Venkataràja, and Timmaràja the younger brother of Kódandaramaràja had two sons: Sríràngaràja and Chinnavenkataraja. Thi

Kòdandarämaräja the son-in-law of king Krishnaräja, fell, as has already been mentioned previously, in the battle of Tälikòta, but Venkayya closes his Rämaràjíyamu previously to this event

The annals of the Narapati family contain thus many important and interesting accounts concerning the Telugu country, to some of which I have alluded in previous publications of mine.

The poem is written in classical Telugu, in a choice and superior style. It abounds, as is usual in works of this kind, in Alankàras and other rhetorical figures so highly esteemed by the people of this country.

The book is compiled from two MSS. in the Government Oriental MSS. Library, and I am greatly indebted to the learned Pandit M.R.Ry., Kokkonda Venkataratnam Pantulu Gäru for the valuable assistance he rendered me in the publication of it, and also to M.R Ry., D. Rägha-vayya Pantulu Gäru, who kindly helped me in revising the proofsheets.

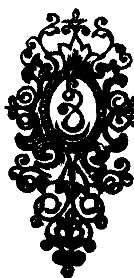
GUSTAV OPPERT.

MADRAS,
30th January, 1893.

శ్రీ

రామరాజీయము.

రామామణినిస్తుల స్తనయుగశ్రీగంధపంకాంకవి
స్ఫారోరస్స్థలుఁ డార్తరక్షణచమత్కారప్రచారుండు స
త్కారుణ్యాంబుధి యారమాపతి కృతార్థత్వప్రభావంబు చే
కూరం జేయుచుఁ బ్రోచుఁగాతఁ గృపచేఁ గోదండరామాధిపున్. 1

మ. వనజాక్షీసుమబాణు రామమహిభృద్వర్యుం గృపాదృష్టిచే
ననిశంబుం దగఁ బ్రోచుఁగావుత విమోహాంతుండు పుత్రాంగనా
జనగంధేభతురంగవీరభటభూసౌధాద్యమాణిక్యకాం
చనవస్త్రాదిసమస్తసంపదల నిచ్చోనందు నగ్గిల్లఁగన్. 2

ఉ. ముద్దియ సంచరించు నలుమోముల వేలుపుఁ బెద్ద దమ్మిపూ
గద్దియ మీఁద నుండి శ్రీ ... ంబుల వేడ్క స్మరించు జాణ యే
ప్రొద్దును నాలుమోముల నిజ ... దాల్చినలోకనేత బ
ల్పెద్దు ప్రోవ ... మువిభుఁ బ్రోచుఁ జిరాయురుపేతుఁ గాఁ గృపన్. 3

ఉ. మున్నుగ నెవ్వఁడుండ నటను ముద్దులుగుల్క నటించుచున్న మా
యన్నడె వచ్చెనంచు నలినానన ... విల్వఁ బోయి తాఁ
జన్నని పల్కి కౌఁగిలిడు సామునకృత్రిమఁడు గోరకోరికల్
చెన్నలరంగ రామనృపశేఖరు కీవుత సత్కృపామతిన్. 4

ఉ. భూవినుతాతినిశ్చలతఁ బొల్చుముదంబు మదిం దలిర్పఁగా
భావజుఁ గన్నతల్లి మురభంజను పట్టపుదేవి యాస్రనం
తీవరముద్దుపట్టి రజనీపతికూరిమి చెల్లెలైన ల
క్ష్మీవనజాక్షి రామవిభుగేహమున న్విహరించుఁగావుతన్. 5

చ. మది మదనాంతకుం ద్రిపురమర్దను నిల్పి తపంబొనర్చి యా
సదయుని మెట్టఁబట్టి మయిసామున నిల్చి జగంబులెల్ల స
మ్మదమున నేలుసర్వగుణమండన గౌరి దయామతి న్విభా
స్పదునిఁగఁ జేయుఁగాత రిపుభంజను నార్వీటిరామభూవిభున్. 6

తే. కవులహృత్పద్మవనవాటిఁ గలయ మెలఁగు, సైకతశ్రోణి వారిజజాతురాణి
వాణి ఘనవేణి రామభూవల్లభాప్తు, తాను నెప్పుడు వాగ్విశాల్యుఁ జేయు. 7

క. ఈరీతి నఖిలభువనా, ధారులు నైనట్టి దేవతాపరులును స
త్కారుణ్యలబ్ధసంపద, నారూఢిగ రామనృపతి యలరుచు వేడ్కన్. 8

తే. ఒక్కనాఁడంబురుహబాంధవోదయమున, స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానదానవిధులు
నిష్ఠఁ గావించి హరిపదనీరజముల, నిచ్చ నిశ్చలభక్తిచే నిరవుకొల్పి. 9

సీ. కస్తూరికాగురుకాశ్మీరమిళితమౌ గంధంబు మై నిండఁ గలయనలఁది
జాజులు మల్లెలు జతఁగూర్చికట్టి సంపఁగిపూవుబంతులు సిగనుజుట్టి
దిక్కులఁ గాంతిచేఁ దేజరిల్లఁగఁ జేయు రమణీయమణిభూషణములఁ దాల్చి
బంగారుజిలుగు దుప్పటి హొయలొప్పఁగఁ బిగి నీటు మీఱఁగ వల్లెవాటు వేసి

తే. వలనసంతజయంతుల గెలువఁజాలు, రూపమూని సతుల్ మదనచాపబాణ
కన్యహృదయాబ్జములు గుచు విభ్రాంతిఁ దనర, వసుమతీనాథ నేత్రోత్సవంబుగాఁగ.

సీ. రాజవంశాంబుధిరాకాసుధాకర రాజాధిరాజ వీరప్రతాప
కామహన్నిబ్బరగండ సన్నుత మహారాజ చాళుక్యనారాయణాంక
హత్తుమున్నూరగండ హత్తుహన్నిబ్బరగండ మైవరగండ చండశౌర్య
యరిరాయమర్దన ధరణీవరాహ గండరగండ యని భట్లు సరసమధుర

తే. వాగ్విజృంభణ మీఱఁ గైవారములను, జేయ నిరువంకలను సతుల్ సేరి మెలఁగ
భూసురాశీర్వాదము లొప్పుకలఁగ, శంఖభేరీమృదంగనిస్వనము సెలఁగ. 11

సీ. భూరిబాహాబలస్ఫూర్తిచేత మహాప్రచండులౌ జెట్లు కైదండలిడఁగఁ
జెలఁగుచు సదుపజీవులు వెంట నిర్మలముక్తామణిచ్ఛత్రములు ధరింప
నంతంతఁ గదిసి సామంతాన్వయాధీశ్వరులు డాపంబుఁ గత్తిఁ బావడఁ బట్ట
వలనొప్పఁగఁ దదాప్తవర్గములు గిండిఁ గాళాంజిఁ బాదుకల్ స్ఫటికదర్పణముఁ బూన

తే. నమ్రులగుచున్న ధారుణీనాథవరుల, సందడిఁ దిరుగంగఁ బాయనందండ వేత్ర
ధరులు సాహో నినాదులై తలుచు మెలఁగ, నగరు వెలుపడి మొగసాలఁ నడచి నచ్చి.

సీ. ప్రాకటహేమచిత్రవిచిత్రితంబులై కోమరొందు వైదూర్యకుడ్యములను
రమణీయమౌక్తికరంగవల్లికలతో విలసితంబగు వేదికలను రహి
ఘనపద్మరాగసంఘటితోన్నతములై తనరారు విద్రుమస్తంభములను
వితతపార్శ్వవజ్రాశ్మకృతకరికరములు రూఢిగను మరకతారోహణములఁ
తే. గలిగి లక్ష్మీనివాసాఖ్యఁ జెలఁగి చూచు, జనులకెల్లను రోహణాచలవిధంబు
మదినిఁ గదురఁగఁ జేయుచు ముద మొనర్పఁ, బొలిచినట్టి మహాసభాసదనమునను. 13

క. కోరికలీరికలెత్త మ, హీరమణులు వెలుపుమనపుల్లను నెంతేఁ
గారుణ్యమతిని వినుచును, బేరిమి మణిఖచితసింహపీఠస్థుండై. 14

తే. వెలుగు బాంధవజనములుఁ జేర వచ్చి, దునితివందనస్తోత్రరచనలలర
మన్ననలఁ జాలఁ గాంచి చేసన్నఁ జూపి, సర్వకనకాసనాసీనులై చెలంగ. 15

సీ. కోసలు గెలిచి కైకొన్న యేనుఁగులివె సాళ్వుఁడిచ్చిన జవాశ్వంబు లివియె
పాండ్యుఁడేఁ బోఁటను బనుపు ముత్యములివి ద్రవిడుఁ డంపిన యట్టి ద్రవ్యమిదిగో
చోళుచేఁ దెచ్చిన సుందరీచయ మిది కాళింగుఁ డొసఁగిన కనకమిదిగో
మగధునిచేఁ గొన్న మండలాగ్రంబిది వాగసేనుఁ డంపు సొమ్ములివిగో
తే. యనుచు సచివులు దెలుపఁ గైకొనుచు యువతి, వారకరమణికంకణక్వాణకలిత
చామరోద్ధూతపవనసంచలితకేశ, కుంతలుండౌచు రాజసంబంతి మెఱసి. 16

చ. నరవరసంఘమౌళిఘనరత్నకిరీటమణిప్రభాలస
చ్చరణసరోజుఁడౌచుఁ గనుసన్నను పెంద్రుని మాడ్కిఁ దిమ్మభూ
వరమణి కార్యదక్షుఁడయి వర్తిలు రామనరేంద్రుఁ డెంతయున్
గురుకవిసౌమ్యయుక్తముగఁ గొల్వుననుండె సురేంద్రు కైవడిన్. 17

క. ఈలీల రామధరణీ, పాలుఁడు సకలస్పృహకము భాస్కరుఁడై పే
రోలగమున మృదుగానం, బాలించుచుఁ గావ్యసరణులరయుచు వేడ్కన్. 18

క. నగుమొగమున ననుఁ గనుఁగొని, జగతీసురవంశమణివి సత్కవివగుటన్
దగుదువు మామన్ననకుఁ బో, సఁగంగనంగుగుల సూరసచివునివెంగా. 19

క. రారమ్మనుచును మిక్కిలి, గారవమునఁ బిలిచి చెంత గద్దియపైన
న్నారూఢునిఁగా నొనరిచి, తోరముగాఁ జేలములను దొడవులనొసఁగెన్. 20

క. ఈవిధమున బహుమానముఁ, గావించి మదీయవంశకర్తలచర్యల్
భూవలయంబున వ్యాసవచోవిరచితలీల సర్వశుభకరమగుచున్. 21

క. పంచమవేదంబని బుధు, లెంచం దగి భారతాఖ్య నెసఁగినదానిన్
మించినభక్తిని నాక, ర్ణించనె నామదికి నెపుడుఁ బ్రీతి జనించున్. 22

ఆ. తారలెన్నవచ్చు వారిధి నవలీల, దాటవచ్చు గిరుల మీటవచ్చు
భారతార్థ మెఱిఁగి పలుకంగవచ్చునె, చిలువఱేనికైన నలువకైన. 23

క. కన్నంత బుధులచేతను, విన్నంతయు నంధ్రభాష వివరింపఁబడెన్
జెన్నలరఁగ భారతమా, నన్నయభట్టాదికవిజనంబులచేతన్. 24

క. ఆవిద్వత్కవులాదిగ, భూవలయంబందుఁ గలుగుపూర్వకవీంద్రుల్
మావంశజులగురాజుల, నేవిధమునఁ జెప్పినారొ యితరకృతులలోన్. 25

క. నీవును సంక్షేపముగా, నావిధమును దెలిసి పేరులాఘనచర్యల్
గావింపుము కృతిరూపము, గా వినవలెననెడువాంఛ గలిగెను మాకున్. 26

తే. అనిన నౌఁగాక యని సంస్కృతాంధ్రకవుల, వినుతులొనరించి తత్పాదవనరుహముల
డెందమున నిల్పి మృదువచోబృందగరిమ, రామరాజీయమనుకృతి రహిరచింతు. 27

వంశావళి.

సీ. నారాయణుని నాభినలినగర్భంబున నాలుగుమొగములనలువ వొడమె
నా భారతీమనోహరుపదాంగుష్ఠంబువలన దక్షుం డూరువులను గలహ
భోజనుండును నాభిఁ బులహుండు కర్ణములను బులస్త్యుండు త్వక్కునను భృగువు
కరములవలనను గ్రతువు ముఖంబుల నంగిరసుఁడు ఘ్రాణమందు వసి
తే. ష్ఠుఁడును మనమున మరీచియును నేత్రములను నత్రియును నవఁగను గలిగి చెలమిఁ
బదుగురు తనూజులురుబాహుబలులు భవవి, దూరగుణులర్కతేజులు వారిలోన.

చ. జగదభివంద్యపాదజలజాతుఁ డమేయుఁ డజేయుఁ డాలస
న్నిగమరసాతిలోలకమనీయమనోంబుజుఁ డుగ్రపాపదు
ర్నగబలసూదనుం డలఘురమ్యతపోధనుఁ డర్కభాస్వరుం
డగణితపుణ్యమూర్తియగు నత్రిమహామునిఁ జెప్పనొప్పదే. 29

క. ఆయత్రికి ననసూయకుఁ, దోయజభవతోయజాక్షధూర్జటులతుల
శ్రీయుతులై జనియించిరి, తోయజవిద్వేషిదత్తదుర్వాసులనన్. 30

ఉ. వారలలోన నొప్పె ననవద్యగుణాకరుఁ డాశ్రితాంబుదో
దారుఁడు దారితప్రకటతాపసచక్రుఁడు చక్రవాకని
స్సారకరుండు సారకరజాతరుచిస్ఫుటనవ్యమోదక
ల్హారసరోవరుండు వరభాహృతచంద్రుఁడు చంద్రుఁడున్నతిన్. 31

క. అతనికి రోహిణికి గుణా, న్వితుఁడగు బుధుఁడుదయమయ్యె నీరేజవనీ
హితపరిసరవర్తనచే, క్షితితలజనతతికి మిగుల క్షేమకరుండై. 32

క. ఆరోహిణేయునకిళాం, భోరుహనేత్రకును సతతబుధనుతశౌర్యో
దారుండు సరససుగుణా, ధారుండు పురూరవుండు దగ జనియించెన్. 33

సీ. అసహాయశూరతననిలోన శాత్రవగణములనెల్లను గడఁకనణఁచి
వితతత్రయోదశద్వీపంబులెల్లను బాహుబలస్ఫూర్తిఁ బరఁగనేలి
కరమర్థిఁ గ్రతువుల సురలఁ దన్పుచుఁ బ్రజలభ్యుదయంబుల నలరుచుండ
ధర్మస్థితినిఁ బ్రోచి ధనదుతో నెనయగుసంపదలను జాల సొంపుమిగిలి
తే. గరుడగంధర్వకిన్నరవరులతోడ, నెయ్యమొనరించి మెలఁగుచు నిర్జరేశు
మన్ననలఁ గాంచెఁ దత్సభాసన్నవిబుధ, చయము వొగడఁ బురూరవశ్చక్రవర్తి.

తే. ఆపురూరవుఁడూర్వశియందుఁ బ్రేమ, దనర నాయువు ధీమంతుఁడును వసువు దృ
ఢాయువుఁ జిరాయువు శతాయువనఁగ వరుసఁ, గనియె నార్వురు గొడుకుల వినుతయశుల.

క. ఆయవనీశులలోపల, నాయువు ధరనీతిబాహ్యలందకయుండన్
న్యాయముగ నేలె శాత్రవ, నాయకవరసేవితాంఘ్రినలినుం డగుచున్. 36

సీ. అమరేంద్రుఁడాదిగా నమర సంఘమువచ్చి తమహావిర్భాగసంతతులఁ గొనఁగ
నవరత్నమయభూషణములు గోచయముల భూసురప్రతతికి భూరియొసఁగి
రాజసూయంబులు వాజపేయంబులు మొదలుగాఁగల మఖములనొనర్చి
రాకేందుకీర్తిసురభిదామముల దిగంగనలకు శృంగారమును ఘటించి
తే. యాయువును గాంచె స్వర్భామయందు నహుషు
క్షత్రవృద్ధు ననేనసుఁ గరభు రజి సు
యశుల బాలార్కతేజుల నలఘుమతుల
వరకుమారుల నేవుర వారిలోన. 37

మ. మఖముల్పెక్కులొనర్చి దేవతల సన్మానంబుఁ గావింపుచున్
లఘుమార్గేతరుఁడై కుభృత్తతికి నశ్లాఘ్యత్వ మొందించి ని
త్యఘనోదారత భూజనంబులకు నత్యంతప్రమోదంబుగా
నఘదూరంబుగ ధాత్రినేలె నహుషుండాఖండలుండో యనన్. 38

తే. ఆనహుషునకుఁ బ్రియవాసయనెడి ముద్ది
యకు యయాతి సంయాతి ప్రయాతి యన సు

తులు జనించిరి వారిలోపల యయాతి
చిరయశోహారి రాజ్యాభిషిక్తుఁ డయ్యె. 39

సీ. పాకారి దోడ్డాసపడ దేవదైత్యసంగరమునఁ గొక్కుటక్కసులఁ దునిమి
హయమేధరాజసూయాతిరాత్రాదియాగంబుల సురలయాఁకలి నడంచి
తనకనియును బరులకుఁ గలయట్టియర్థము బ్రాహ్మణులకు దానముగ నొసఁగి
వర్ణాశ్రమంబుల వరుసనడపుచు జలనిధిమేఖలను నలంకరించి
తే. సకలపురరాజ మాప్రతిష్ఠానపురము, దనకు నగరాజధానిగాఁగను యయాతి
ధర్మమెంతయు నాల్గుపాదముల నడచి, పెంపు సొంపు వహింపంగఁ బృథ్వి నేలె.

క. కవివృషపర్వతనూజల, సవినయమును దేవయానిశర్మిష్ఠల భా
ర్గవునను మతి ననురక్తిని, బ్రవిమలమతి యగు యయాతి పరిణయమయ్యెన్. 41
తే. ఆసతులయందు సకలసౌఖ్యావహుండు, నగుచు యదుతుర్వసుల దేవయానవలన
ననఘు శర్మిష్ఠయందు ద్రుహ్యానుపూరులు, నఁగ సుతులను నేవురఁ గనె యయాతి.
క. వారలలోపల నెంతయుఁ, బూరుఁడు సదసద్వివేకభూషితుఁడు పరసం
హారుఁడు హాటకభూధర, ధీరుఁడును సుమార్గవిజితదిగ్వలయుం డొప్పెన్. 43

సీ. జనకుండు వేడ్క యౌవనమొసఁగి తదనుమతిని రాజ్యాభిషిక్తి వహించి
సకలధాత్రీశ్వర మకుటాగ్రదీప్యద్రుగ్భాసిపాదసరోజుఁ డగుచుఁ
దనపంపుఁబూర్వజు లొనరింప నయముచే నాలుగుదెసలను నేలనేలి
హరి మెచ్చ బహుదక్షిణాన్వితముగ శతక్రతువులు సురలకామోదమొనర్చ
తే. క్షితిని గలిదోషమేమియుఁ జెందకుండ, నడపి రక్షించి ప్రజలకాహ్లాదమొసఁగి
పరమధర్మజ్ఞుఁడనుచు దిక్పాలసభల, గణనకెక్కుచుఁ బూరుభూకాంతుఁ డలరు.

క. ఆపూరునకును గౌస, ల్యాసంకజుఁడైనయట్టి మనస్యుఁడు కరుణా
కూపారుఁడు జనమేజయ, భూపాలుఁడు రాజవంశభూషణుఁ డగుచున్. 45

సీ. అదనుదప్పకయుండ నడిసి నీరదములు నింపుసొంపుగను వర్షింపుచుండ
వేళ్లను గొలుచని విసువసేయఁగఁ దగి సకలసస్యములు దున్నకయె పండ
ముదముతో ధేనుసమూహముల్ సతతవృద్ధిం గనుచుండి పెన్నవిసి పిదుక
వ్యాకులత్వము లేక ప్రాకటసంతోషభరితులై నూఱేండ్లు ప్రజలు మనఁగ
తే. నఖిలధర్మంబు లభ్యుదయాభివృద్ధిఁ, దనరఁగను జనమేజయుండు నుద్ధర్త
రాజ్యమేలుచుఁ బెక్కధ్వరంబు లొనరఁ, జేసి విప్రులనెల్ల దక్షిణలఁ దనిపె.

క. ఆజనమేజయనరపతి, రాజాన్వయనంతపలనఁ బ్రాచీశమహా
రాజేంద్రుఁ గాంతివైభవ, రాజేంద్రుంగనియె విబుధరాజి నుతింపన్. 47

సీ. చండవిక్రమమున సాధించి నిష్కంటకంబుగాఁ బూర్వదిగ్భాగ మెల్లఁ
బ్రాభవంబున నేలి ప్రాచీశ నామంబుఁ దనకు నెంతయును సార్థముగఁ జేసి
మనుమార్గవర్తియై యనుదినంబును సర్వజనపతుష్టినుసన్నఁ బనులొనర్ప
భూరిదక్షిణలిచ్చి పురుషోత్తముని రమాకాంతునిఁ గూర్చి యాగములొనర్చి
తే. జారచోరులబాధలు మారిభయము, దొలఁగ ధనధాన్యవృద్ధియుఁ గలిగి పుణ్య
ధర్మతత్పరవృత్తియుఁ దనరఁ బ్రజలు, వినుతి సేయంగఁ బ్రాచీశవిభుఁడు వెలఁగె.

క. ఆప్రాచీశాత్మజుఁడు, భూప్రవరుఁడు యశోధనుండు పొడమెను సంఖ్యా
తిప్రభువ్రాతవిభుం డప్రతి, మప్రకటపరాక్రమసూర్యమణియో యనఁగన్. 49

శా. ఏలెన్వార్ధిపరీతభూమి నెపుడుం జేకాతపత్రంబుగాఁ
గోలన్విద్విషులద్రిగహ్వరములం దుఃఖంబుచే డాఁగఁగాఁ
జాలెన్సంతతయాగకృత్యముల నస్వప్నావళిం బ్రోవఁగాఁ
బోలంబూర్వనరేంద్రకోటిపనగాఁబోలంగ సంఖ్యాతిగాన్. 50

క. శీతకరవంశవర్ధనుఁ, డాతని సత్పుత్రుఁ డనఁదగు నాసం
ఖ్యాతకీర్తి వరాంగిరని నహు, యాతిమహీపాలకాగ్ర్యుఁ డొప్పెఁ ఘనుఁడై. 51

సీ. అసదృశబాహుగర్వాప్తశత్రుఖర్వుని గంధనభూమిని బగతునఁడించి
హితమతితోఁ బ్రీతినెదురు గుణవంతమైన సత్కులాఢ్యులఁ గొప్పనను మనిచి
నిరుపమనయవృత్తి నిష్కంటకంబుగా ధరణీతలంబును స్థిరత నేలి
యనయుఁ గిడుఁగల్గి యనుకీర్తిజనులెల్లను సంపన్నులై యుండ సంతరించి
తే. యశ్వమేధాదిమఖము లనమితగతిఁ, బ్రమద మొనరించి కాంచె భానుమతియందుఁ
బ్రీతివలుకొత్తఁగను నహుయాతిభూతలాధిపేంద్రుండు సార్వభౌమాఖ్యసుతుని.

ఉ. చండవిరోధిపార్థివసంఘముఁ ద్రుంచి తదీయమత్తవే
దండతురంగరత్నధనధాన్యముఖాఖిలవస్తుసంతతుల్
మెండుగ సార్వభౌమనృపమిత్రుఁడు గైకొని నిత్యవైభవా
ఖండలుఁడై ప్రజ్ఞుఁడు సుఖస్థితినుండఁగ నేల రాజ్యమున్. 53

మ. యమునాదేవనదీతటంబుల సరోజాక్షున్ హరింగూర్చి యా
గములున్నూటను సుదక్షిణాన్వితముగాఁ గావించి యాసార్వభౌ

మమహీశుండు సునంద నాఁగఁదగుభామారత్నమందుం బ్రమో
దము దళ్కొత్తఁగఁగాంచె దండితరిపూత్సాహున్ జయత్సేనునిన్. 54

శా. నానాభూపతులెల్ల నిక్కపటులై నానాఁటనుం బ్రేమపెం
పూనన్వైరములేక కొల్వ రతిచేనొప్పారుచెంతే జనుల్
దానోత్సాహముచేఁ జెలంగ మిగులన్ ధర్మంబుతోడం జయ
త్సేనుండేలె ధరిత్రి యాగములచే జేజేలఁ బోషించుచున్. 55

తే. ఆజయత్సేనుఁడును విదర్భావనీత, లాధిపేంద్రుని ప్రియపుత్త్రియౌ సుభద్ర
యనుపయోరుహపత్త్రాయతాక్షివలనఁ, గనియెఁ బ్రీతి సురాచీనమనుజవిభుని. 56

ఉ మానవనాథులెల్లనని మార్కొని యోడి సమస్తవస్తువు
ల్గానికలిచ్చి కొల్వ నవఖండవసుంధర నేలుచు న్సురా
చీనుఁడు భానుజాదివిజసింధుతటంబుల నూఱుయజ్ఞముల్
మానితనిష్ఠఁ జేసెఁ బలుమాఱు నిలింపులకింపుసొంపుగన్. 57

క. ఇననిభుఁడైన సురాచీ, నునకు విదేహక్షితిపతనూజారత్నం
బనఁదగుమర్యాదాబ్జన, యనకు మహాభౌమనరవరాగ్రణి పుట్టెన్. 58

మ. బలవద్వైరులఁ ద్రుంచి శత్రువనుశబ్దంబేమి లేకుండ దో
ర్బలగర్వోన్నతిచేనొనర్చుచు మహాభౌమావనీనాయకుం
డిలనేలెం బ్రజలెప్డున్సుఖముచేనెంతే మనంగీర్తి ది
క్కుల రాజిల్లఁగఁ జేసె జన్నములు పెక్కుల్దేవతల్మెచ్చఁగన్. 59

తే. ఆమహాభౌమసర్వంసహాతలాధి, పాధ్యునకును బ్రసేనజయౌ సుపుష్ప
యనుసుధాకరబింబాస్యకును జనించె, ఘనుఁడునయుతానియుతుఁడనుమనుజవిభుఁడు.

క. ధియభక్తి నఖిలభూవర, చయమనిశము గొలువ రాజసంక్రందనుఁడై
నయమున ధరఁ బాలింపుచు, నయుతానియుతుండు చేసె నానాధ్వరముల్. 61

క. మానితచరితుండగునయు, తానియుతునకుఁ బృథువాసతనయామణియౌ
భానుమతికి నక్రోధన, భూనాథుండుదయమయ్యె బుధమతులెసఁగన్. 62

క. బంటుతనంబున నామము, కెక్కంటగు నక్రోధనుండు కదనస్థలిలోఁ
గంటకులఁ దునిమి ధర ని, ష్కంటకముగనేలి చేసెఁ గ్రతుశతమెలమిన్. 63

క. ధీనిధియక్రోధనభూ, జాని జగద్విదితపుణ్యచరితా కాళిం
దైనకరందవయందును, మానుగ దేవాపియనుకుమారునిఁ గాంచెన్. 64

సీ. కడిమి దిగ్విజయంబుఁ గావించుచో నిషధతురుష్కశకయుగంధరయవనులు
రథికతురంగవారణపదాతులతోడ నెదిరింపనందఱుమదములడఁచి
యెదురెందులేక తుహినమహీధరసేతుమధ్యోర్విఁగలసర్వమనుజపతులు
నిటలతటాగ్రసంఘటితకరపుటులై చేరి నమస్కృతుల్సేయుచుండ
తే. రాజ్యమంతయుఁ దానేలి ప్రజల నీతి, మార్గమునఁ బ్రోచి దేవాపిమనుజవిభుఁడు
రాజసూయాశ్వమేధాధ్వరములొనర్చి, మణులుదక్షిణలుగను బ్రాహ్మణులకొసఁగె.

క. ఆదేవాపి విదేహ, క్ష్మాదయితుసితనయయైనమర్యాదాశా
తోదరియందును గాంచెను, మోదంబున రుచికుఁడనెడుముద్దుకుమారున్. 66

క. రుచికమహానరవరహిమ, రుచి సాధువిరోధినరుల రూపడఁచి నయ
ప్రచురతను నిఖిలభూవర, నిచయము సేవింప ధారుణీతలమేలెన్. 67

క. నిజభుజదర్పముచే ది,గ్విజయార్జితమైనఘనము విప్రులకిడి పం
కజనాభుఁగూర్చి రుచికమ,నుజనాథుఁడు యాగములను నూఱునొనర్చెన్. 68

తే. ఆరుచికునకును వరాంగియైనదేవి, యనువధూటీమణికి ఋక్షుఁడనఁగఁబరఁగు
నందనుఁడు పుట్టెనతఁ డెదురెందులేని, కడిమిపెంపున-బుడమినొక్కఱుఁడయ్యేలె.

చ. సరసిజగర్భసూతియనిశంబును ఋద్ధశ్రుక్కుఁదానజా
తరిపుఁడు నాఁ బ్రజన్గడుముదంబలరారఁగఁ బ్రోచి ధర్మత
త్పరతఁ జరించి యజ్ఞములఁ దామరసోదరుఁగూర్చి చేసి భూ
సురులకొసంగె ఋక్షనృపసోముఁడు శుద్ధసువర్ణరాసులన్. 70

క. ఆఋక్షేశుఁడు తక్షక, కూరిమిసుతయైనజ్వాలను గులపాలికగాఁ
గోరి వరియించి తద్రా, మారత్నంబందుఁ గాంచె మతివరనృపతిన్. 71

ఉ. మండితఘోరవీరరణమండలిఁ గిట్టి విపక్షధారుణీ
మండలనాథకోటిఁ బరిమార్చి పరాక్రమరేఖనెన్న రు
ద్రుండనఁ బోలు నామతివరుండిలనొక్కరుఁ డేలి వైభవా
ఖండలుఁడై ప్రజన్మనిచె గౌరవమొప్ప దయార్ద్రబుద్ధితోన్. 72

క. మతివరుఁడు చేసెఁ గ్రతువుల, శతములనొకటొకటికొసఁగె జాంబూనదని
ర్మితరథకరిహయముల వి, ప్రతతికి దక్షిణలుగాఁగఁ బరమప్రీతిన్. 73

క. మతివరనృపతి జగద్వం,దిత సుచరితయాసరస్వతీనదియందున్
హితమతిఁ గాంచెను ద్రసు భూ, పతినినతండేలె వసుధఁ బరహితమలరన్. 74

చ. వినయముతో సమస్తపృథివీరమణుల్ ప్రతతంబు నేర్పుమైఁ
బనులొనరింప ధర్మపరిపాలనకాత్మజనుల్ ప్రసంగ స
జ్జననుతుఁడై త్రిసుందు సురసంఘములెల్లను వచ్చి వేడ్కతోఁ
గనుఁగొని సన్నుతింపఁగ మఘంబులు నూఱును జేసెఁ బ్రహ్మలున్. 75

తే. ఆత్రిసుందును గాళిందియాకనంద, యానఁగఁ బనఁగుమ వేళోంద్రయానఁ గాంచి
రథికసంతోషకరితాశ్వములగుము నిలుఁ, మనుమమూను మహోదారు నఘువిదూరు. 76

మ. సకలక్షోణితలంబు నేకధవళచ్ఛత్రంబుగా ధర్మముల్
ప్రకటంబౌచును నాల్గుపాదములనున్ రాణించి వర్తింప రా
జమలోత్తంసులుగొల్వ నిల్చుఁడును రాజ్యంబేలె గీర్వాణయా
చకభూదేవుల యాగదక్షిణలచే సంతుష్టినొందింపుచున్. 77

క. కాంతాజనమణియైనన్, ధంతరయను భూపధాత్రిపతిక
త్యంతగుణాన్వితుఁడగుచు, దుష్యంతుఁడు జన్మించె సకలజనసన్నుతుఁడై. 78

క. ఆదుష్యంతుఁడు సకలము, ప్రియదయితులుగొలువ రాజ్యమేలుచు నెంతే
మేదినికనురాగము సం, పాదించె సమస్తపరిపాలకుఁడై. 79

క. శరనిధిపరివృతవిశ్వం, భరయందలి ప్రజలు హర్షభరితులగుచు మా
కరయఁదలిదండ్రి దుష్యం, తనృపాలుఁడె యనఁగ దయతోఁ బ్రోచెన్. 80

క. అరులంబోరిగొని తెచ్చిన, సిరులన్నియుఁ బ్రజకొసఁగి చేసెను నానా
ధ్వరములు దుష్యంతుఁడు నిర్జరుని ముపాకఁనుమ సంతోషింపన్. 81

క. తేజోనిధి దుష్యంతో, ర్వీజాని శకుంతలను వరించి కనియెఁ ద
ద్రాజనిభాననసుతున్, ర్వాజనశేగై కుమానచరితు న్భరతున్. 82

సీ. శైశవంబందును శరభాదిసత్త్వసంఘములను దమియించి కలవ్యమాని
గనుఁగొని సర్వదమనుఁడనఁగ మ్మని సేరడి ప్రేమచేఁ బెనుపఁ బెరిగి
కడిమిచే శత్రులగర్వంబు వారించి సింహాసనస్థుఁడై చెలఁగి ప్రజలు
సంతతాభ్యుదయంబు లెంతేనిఁ దనరఁబెన్నొందాఁ నొక్కరుఁడేలుచుండి

తే. త్రిగ్మకరజాసరస్వతీవేనదాల, గంగిణీతీరములననురక్తిఁ బెక్కు
రాజసూయాశ్వమేధాధ్వరములఁ జేసి, బ్రాహ్మణుల దక్షిణలఁ దన్పె భరతవిభుఁడు.

క. శ్రీ మించఁగ భగతమహో, భూమీశుఁడు కేకయేంద్రపుత్త్రి సునందా
భామను వరించె వారికి, భూమన్యుండుదితమయ్యె బుధజననుతుఁడై. 84

శా. కోపోద్రేకదయాభరంబున రిపుక్షోణీతలాధీశులన్
మాపుల్మాపుచు భూజనంబులకు నాయుర్భోన్నతిన్సమ్మదం
బాపాదింపుచుఁ గీర్తియే ధనముగా నార్జించి భూమన్యుధా
త్రీపాలుండిలయేలెఁ దాఁ గుహీనభూభృత్సేతుపర్యంతమున్. 85

క. భూమన్యుఁడు దాశార్హామ, హామనుజపతిసుత విజయయనుసతివలనన్
జేమఁగనియెఁ బూర్వాపరి, త్రిమండలనాథనిభచరిత్రు సుహోత్రున్. 86

సీ. చతురబ్ధివేష్టితక్ష్మాచక్రమేలుచు సద్భక్తి విప్రపూజల నొనర్చి
ప్రతిదినంబునుజేయు వ్రతముల ముదితుఁడై పర్జన్యుఁడేఁటేఁటఁ బసిఁడిఁ గురియ
నయ్యర్థమునను శాలాదిసాధనములఁ గాంచనమయములుగాఁగఁ జేసి
ధాత్రీశ్వరోచితాధ్వరముల నేకము ల్గావించి సకల వేడ్కలను దేల్చి
తే. క్రతువుక్రతువుకుఁ గనకంపు రాశిఁ బోసి, భూరిదక్షిణగాఁగను భూసురులకు
వలసినట్టుగఁ గొనిపోవ సెలవుఁ బెట్టి, వినుతికెక్కె సుహోత్రపృథ్వీవరుండు. 87

క. రాకేందుబింబముఖిని, క్ష్వాకుప్రియపుత్రియా సువర్ణను సతిఁగాఁ
జేకొని ప్రేమ సుహోత్రుం, డాకామినివలనఁ గాంచె హస్తినమాసున్. 88

సీ. తనవంశజులకును దనకును వరరాజధానిగాఁ దనపేరఁ దనరఁ బురముఁ
గావించి నిష్కంటకంబుగ నుదయాస్తగిరులు మేరగఁ గలధరణియప్పు
రవరమునకుఁ జెల్లిగాఁ జేసియేలుచు నయమార్గమున భూజనముఁ బ్రోచి
భాగీరథీతీరభాగంబునం దశ్వమేధాదియాగసమితి సుదక్షి
తే. ణాన్వితంబుగ నొనరించి యమరతతిని, విప్రులను బ్రోచి హస్తిపృథ్వీవరుండు
పూతచరిత త్రిగర్తేశపుత్రియాయ, శోదవలన నికుంభాఖ్యపుత్రుఁగనియె. 89

ఉ. ఆలములోన శత్రుల నిజాసిపథంబున మిత్రమత్తశుం
డాలజవాశ్వవీరసుభటప్రకరంబులతోడఁ గాలుపె
న్బ్రోలికిఁ బంచి భూప్రజలఁ బ్రోచుచు నొప్పె నికుంభధారుణీ
పాలుఁ డశేషభూభరణభారవహోజ్జ్వలబాహుదండుఁడై. 90

ఉ. అచ్చుగ నానికుంభవసుధాధిపచంద్రముఁడేలు రాజ్యమం
దెచ్చటఁ జూచినం బరహితేచ్ఛయు నిర్మలపుణ్యవర్తనం
బొచ్చెముకింతలేనికరుణోజ్జ్వలభావములుల్లసిల్లఁగా
నిచ్చలు భూప్రజల్గనిరనింద్యశుభోచితవైభవంబులన్. 91

తే. జాహ్నవీతీరమునను నిష్ఠాగరిష్ఠ, చిత్తమున నికుంభుండు దక్షిణాంగసంగి

ధారుణీనాయకోచితాధ్వరములెల్ల, పరుసఁగావించి సురల భూసురులఁ దనిపె. 92

క. జంభద్విణ్నిభుఁడైనని, కుంభనృపాగ్రణికి సరసగుణాఢ్యుని వసుదే
వాంభోజముఖికి శౌర్యవి, జృంభుఁ డజామీఢధారుణీశుఁడు పుట్టెన్. 93

మ. నతులై కాన్కలొసంగి సంతతము భూనాథోత్తముల్గొల్వఁగాఁ
జతురంభోధిపరీతభూమినసదృక్శౌర్యుండజామీఢుఁ డం
చితదోర్గర్వమెలర్ప నేలెను బ్రజల్ జేజేయనన్ధర్మమూ
ర్జితమై మిక్కిలి నాల్గుపాదములఁ జేఁ జెన్నొంది వర్తింపఁగన్. 94

క. హెచ్చుగఁ దనకత్తిమొనన్, దెచ్చినసిరి వెచ్చపెట్టి దితిజారి మదిన్
మెచ్చ నజామీఢుండు వి, యచ్చరులనుదనిపె సత్క్రతాధ్వరుఁడగుచున్. 95

తే. ఆయజామీఢమనుజనాయకునకుదయ, మైరి కౌసల్య శిక్షు వినాయువనుస
తులవలన నూటయిరువదినలువురు సుతు, లందు సంవరణుండు రాజయ్యె ధరకు. 96

సీ. అనురక్తులై సర్వమనుజేశ్వరులుగొల్వ ధరణి నేకాతపత్రముగ నేలి
దహనసమీరణగ్రహచారదోషసంభవములౌ భయములెవ్వి లేక
పరహితాచరణ భూసురసురారాధనఁ బరమధర్మజ్ఞతఁ బ్రజలు మనఁగ
నమరసరిత్తీరమందు వసిష్ఠుఁడధ్వర్యుఁడుగాఁగ సంవరణుఁడశ్వ

తే. మేధదశకంబు మఱియును మేదినీప, గోచితాధ్వరములఁ జేసి ఖేచరులను
ధరణిసురులను బ్రోచి భాస్కరజయైన, తపతిని వరించి కురుధరాధిపునిఁ గనియె. 97

సీ. విద్విషుండను పేరు వినఁబడకుండ ధరాచక్రమేలుచుఁ బ్రజల ధర్మ
మార్గంబుచేఁ బ్రోచి మహనీయనిష్ఠ యజ్ఞాలయార్థంబు దానవని దున్న
చున్నచో సురలు ప్రసన్నులై వరమిత్తుమననిందు మృతిఁ బొందు ప్రాణికోటి
నాకనివాసంబునందు సుఖంబుండ వరమిండనిన నిచ్చి వారు నిలిచి

తే. తమహావిర్భాగముల సంతసమునఁ గొని భు, జింపఁగా బలిముఖములఁ జేసి దక్షి
ణలుగ మణులిచ్చి సకలవిప్రులనుదనిపి, వినుతికెక్కె నుగురుమహీవిభుఁడు మిగుల.

క. అనఘుఁడు కురుభూపతి మగ, ధనరపరుసుత సుబలయనుతామరసనిభా
ననవలనఁగనెఁ బరిక్షి, జ్జనపాలు మహాయశోవిశాలు దయాళున్. 99

మ. అనిశంబున్సకలావనీశ్వరులు పాదాక్రాంతులై కొల్వ భూ
జనులత్యంతవిభూతిఁ జెన్నెసఁగ రాజ్యంబేలి సన్మార్గవ
ర్తన రాణించి పరిక్షితుండెపుడు గీర్వాణద్విజవ్రాతమ
త్యనురాగంబుదలిర్పఁ జేసె హయమేధాద్యనయజ్ఞావళిన్, 100

తే. ఆపరిక్షిన్మహానృపాలాన్వితాంశు, నకును బహుదానసుత సంయామకు జనించె
భీమసేనుండు ప్రాలేయధామవంశ, భూషణుఁడు బాంధవాశ్రితపోషణుండు. 101

చ. పరనృపతుల్భయాకులతఁబొఁటి హిమాచలవింధ్యధారుణీ
ధరగుహలన్వసింపఁబ్రమదంబున భూప్రజలొప్ప నేలెను
ర్వరఁదగ భీమసేననృపవర్యుఁడు సంతతసర్వమానవే
శ్వరమకుటాగ్రరత్నరుచిజాలవిరాజితపాదపద్ముఁడై. 102

క. లోకేశు హరినిఁగూర్చి య, నేకక్రతువులనొనర్చి యెంతయుఁబుణ్య
శ్లోకుఁడగుభీమసేనధ, రాకాంతుఁడు జాహ్నవీతరంగిణిచెంతన్. 103

క. కువలయావనబాంధవవం,శవనధిశశి భీమసేనజననిరుఁడు సుభ
ద్రవలనఁగనియె సకలవిబు,ధవరసలితనుతయశోనప్రతాపుఁబ్రదీప్తున్. 104

చ. హితమతితో సమస్తధరణీశులుఁగొల్వఁబ్రదీపధారుణీ
పతియెదురంగులేనిపటుబాహుబలంబున నేలె రాజ్యమా
తతముగ ధర్మతత్పరతఁ దామరతింపరయై ప్రజల్మహా
న్నతి విలసిల్ల యజ్ఞముల నాకనివాసులఁ దుష్టిఁజేయుచున్. 105

తే. ఆప్రదీపుండు భీమరాజాత్మజను సు,నందను వరించి తత్సతియందు ధర్మ
పరుల దేవాపి శంతను బాహ్లికులను, వరతనూజులఁగాంచెను వారిలోన. 106

క. శంతనుఁడు గర్వితారిక్ష్మా, కాంతుఁడు సింహాసనస్థుఁడై భూజనుల
త్యంతవిభూతినిఁజెలఁగఁగ, నెంతయు నయవృత్తినేలెనిల సకలంబున్. 107

క. సర్వేశుఁగూర్చి ధరఁగల, సర్వధనము ద్విజులకొసఁగి శంతనుఁడునుదా
నుర్వీశోచితముఖముఁ, బర్వములొనరించెఁదగ సుపర్వులకెపుడున్. 108

సీ. జనకునాదేశంబుచందంబునను జహ్నుతనయను వరియించి త్రిపథగ
యందు భీష్ముండనునందనుఁగాంచెఁ బదంపడి కడుఁబ్రేమ దాశరాజ
వరతనూభవ సత్యవతినిను ద్వాహమై కనియె నాయోజనగంధివలనఁ
దనయులఁజిత్రాంగదవిచిత్రవీర్యులనిరువుర వారిలోనిద్ధచరతుఁ
తే. డావిచిత్రవీర్యుండు రాజర్యు ధరకు, భీష్మననుమతి సకలపృథ్వీవరేంద్రు
లనిశమునుగతుఁవిన్యస్తహస్తుఁగుచు, గొలువఁబ్రజలెల్ల సుఖముననలరుచుండ. 109

క. సరసిజదళనేత్రు రమా, వరుఁ గూర్చి విచిత్రవీర్యవసుధాధిపుఁడ
ధ్వరములు నూఱునొనర్చెను, బరమోత్సవమొంది సురలు ప్రణుతులొనర్పన్. 110

ఆ. ఆనృపాలుభార్యలంబికాంబాలిక, లనువికచజలజనయనలు వ్యాసు

పరముపలనఁగనిరి వరుసను ధృతరాష్ట్రి, పాండురాజవరుల భవ్యయశుల. 111

క. వారిరువురలోఁ బాండుఁడు, రారమణుఁడొనర్చె భుజపరాక్రమరేఖన్
మీరిధరఁగలుగుసకలము, హేరాజులనెల్లనన్నకరిగాఫులుగాన్. 112

తే. దానజపహోమదేవసంతర్పణముల, మగఁటిమినినీతిబోధల మట్టుపెట్టి
పేదసాదలవిన్నపంబాదరించి, ప్రజలఁబాలించె నయమునఁ బాండునృపతి. 113

క. ఎక్కుపకడిమిని నాలుగు, దిక్కులఁగలనృపుల గెలిచి తెచ్చినధనమిం
పెక్కనమగి దక్షిణల, మక్కనిడి చేసెఁ బాండుఁడధ్వరశతముల్. 114

తే. రాజకులవర్ధనుఁడు పాండురాజు కుంతి, వలన ధర్మజభీమార్జునులను మాద్రి
యందు నకులుండు సహదేవుఁడనఁగనమన, వరులవరమున సుతులనేవురనుగనియె.

క. వారలలోనర్జునుఁడు ధ, రారమణుల నెల్లఁ బలుపరాక్రమమునఁదాఁ
బోరులను గెలిచి పద్దన, మారుఁడధిగఁగొని ధనంజయాఖ్య వహించెన్. 116

సీ. అనిమిషాధిపు ... హవ్యవాహనునకు ఖాండవం బాహుతిగాఁగనొసఁగి
జగడంబు మరిఁ గోరి చనుదేరఁబందికై పెనఁగి ముక్కంటికిఁ బ్రియమొనర్చి
జంభారి ప్రార్థింపఁగని కాలకేయాదిదనుజుల ... దేవతలఁ బ్రోచి
గోగణంబు మరల్చి కుంభజప్రముఖులలపొగడుగ నుత్తరకునిచ్చి
తే. చండగాండీవనిర్ముక్తసాయకముల, గురుబలంబెల్లఁ బఱచిమార్చి ధరకు రాజు
గా యుధిష్ఠిరుఁజేసి వేడ్కలనుదేల, నర్జునుండర్జునయశోధనార్జనుండు 117

చ. సనతురంగరక్షకుఁజాలి వసుంధరఁజుట్టి వచ్చుచో
బవరమొనర్చి భూవరులఁబల్వుర గెల్చి హయంబుఁదెచ్చి పై
భవమునఁదత్క్రితుత్రయముఁ బాండుసుతాగ్రజుఁజేయఁజేసి దా
నపరిపుతోడ ఫల్గునుఁడొనర్చె ననారతసఖ్యమున్నగన్. 118

క. వనధిగభీరుఁడు సజ్జన, వినుతచరితుఁ డమరనిభుఁడు విజయుఁడు మోదం
బునను సుభద్రవలనఁగాం, గనునభిమన్యుని విభవవిజితశతమన్యున్. 119

క. ఆయభిమన్యుఁడు చాపా, చార్యుడగు విద్యాప్రవీణుఁడప్రతిహతశౌ
ర్యాయతభుజుఁడార్యజనవి, ధేయుఁడనుచు జనులు సన్నుతింపఁగఁదనరెన్. 120

సీ. కృప గురు గురుసుత కృతవర్మ బాహ్లీక కర్ణ సౌబల శల్య కౌరవేంద్ర
భీష్మప్రభృతియోధబృందంబుతోఁబోరి వరచిత్రదృఢశిలాఘనవములు మెఱయ
శరములఁబఱపి జర్జరితశరీరులఁగావించి రథరథ్యకార్ముకముఖ
సాధనంబులఁద్రుంచి జముకోల్పునకు బృహద్బలుఁడాదిగాఁగ రాజులనుబనిచి

తే. ధర్మనందనుపదికి మోదంబు మిగుల, బ్రధనమొనరించి బాహుసంరంభమునను
వాసుదేవార్జునులకెనవచ్చుననుచు, సమరులెన్నంగనభిమన్యుఁడలర మిగుల. 121

క. గురుతనయునిశరవేదన, హరికరుణనుదొలఁగనుదయమయ్యెఁ బరిక్షి
ద్వరుఁడభిమన్యువునకును, త్తరకును సద్బుధజనప్రతతినుతులెసఁగన్. 122

తే. చక్రధరభక్తిఁ బ్రహ్లాదసాటియనఁగఁ, దగుపరీక్షిన్నృపాలుఁడు ధరణి నేలెఁ
జతురుదధివేష్టితావనిచక్రమందుఁ, గలుగునృపులెల్లఁదనకరిగాపులుగను. 123

సీ. విక్రమంబునను దిగ్విజయంబుఁజేయుచో నుర్వియు ధర్మంబునొక్కరెటను
గొప్పపాతకులఁగైకొనియున్న రాజసుకలిపురుషు ద్రూపంబుఁగలి వహించి
వచ్చి వానినిదన్నఁగ్రచ్చుఁడగని పోలఁద్రేయఁబూనిన వాఁడు వెఱచి మ్రొక్కి
శరణన్నఁబ్రోచి రసాధర్మదేవతలను మధురోక్తులననునయించి
*తే. క్షితిధర్మదేవునకుఁ బరీక్షితుండు, తనకధీనంబులైనట్టివినుతశౌచ
ఘనదయానూనతపములనెడుమూడు, పాదములనిచ్చి నాలుగుపాదమును
నడపఁగాఁజేసి వేడుకఁబెఱిమికొనఁగ. 124

సీ. అమరసరిత్తీరమందుఁగృపాచార్యు నాచార్యుఁగాఁగొని హరినిఁగూర్చి
నముచిసూదనుఁడాదినాకసంవాసులు ముదముతో వచ్చి కట్టెదుట నిలిచి
తమతమయజ్ఞభాగములందుకొనుచుండ భూరిదక్షిణలచే భూసురులను
దనుపుచు నశ్వమేధత్రయంబొనరించి మఱియు రాజోచితమఖములెల్ల
తే. జేసి కడుఁ బ్రేమనాపరీక్షితుఁడునుత్తరునిటనూభవయశ్వమాద్రియనువధూటి
యందుఁగాంచెను జనమేజయశ్రుతసేన, భీమసేనోగ్రసేనుల బిరుదుమగల. 125

క. ఆజనపాలురలో ఘన, పటుజయంజేంద్రుఁ డఖిలమేదినికెల్లన్
రాజై యొనగ్చు జనకుని, యోజన్గలినడచి ధర్మమున్నతిఁజెందన్. 126

సీ. తక్షకుపయినల్గి చతుర్వింశతిపటోధ్వరమును జేయనింద్రునిఁగనియటండు
శరణుఁజొచ్చుట విని సంభారిసెడబాపి తక్షక గా వేగ నాక్షణమున
నంబరవీధిని నాయహి గతి నిల్ప యాస్తికుఁడగు పెంచి స్వస్తిపూర్వ
కంబుగా దీవించి క్రతువు మాన్పను మాని హరిఁగూర్చి జనమేజయాఖ్యుఁడుఁ
తే. డనిమిషవ్రాతమరుదెంచియశ్వరోత్స, వంబునన్నాళ్ళు నిలిచి నెయ్యంబుతోన
తమహవిర్భాగములఁగొననమరతటిని, చెంత మూడశ్వమేధములొప్పసె వేడ్క. 127

---

* ఇది పంచపాదతేటగీతి.

క. దినదినమును వైశంపా, యనుచే వ్యాసప్రణీతమహాభారతమున్
వనజోదరశివచర్యలు, జనమేజయుఁ డాలకించి సర్వముఁ దెలియన్. 128

క. వనజాహితకులమణి యగు, జనమేజయమనుజవరవృషభుఁడు వపుష్టం
దును శంఖశతానీకుల, ననఘులనిరువురనుగనియె నతిమోదమునన్. 129

తే. ఆకుమారులలో శతానీకనృపతి, యాజ్ఞవల్క్యునిశిష్యుఁడై యతఁడు సెప్ప
సాంగములుగాఁగ వేదముల్సదివి కృపుని, వలన దివ్యాస్త్రశస్త్రలాభంబుఁ బడసె.

ఉ. ఏక పెనంగుశాత్రవులపోఁడిమి యెల్లనడంచి యాశతా
నీకుఁడు బాహుశక్తి ధరణీభర మెల్ల వహించి సజ్జనా
నీకముఁ బ్రోచి దుష్టజననిగ్రహముం దగఁ జేసి యజ్ఞముల్
ప్రాకటలీలఁ జేయుచు సుపర్వులకా మోఁతఁ జేయు నెప్పుడున్. 131

క. ప్రకటయశుఁడైన శతా, నీకునకు విదేహధారుణీధవసుతకున్
శ్రీకరమూర్తి సహస్రా, నీకుఁడు జన్మించె విబుధనికరము వొగడన్. 132

శా. శ్రీనారాయణభక్తుఁ డున్నతజయశ్రీమంతుఁడౌ నాసహ
స్రానీకుం డొకరుండె యేలెను మహాసర్వంసహాచక్రమున్
భూనాథోత్తము లెల్లఁ గొల్వఁ బ్రజలున్ భూత్యాయురారోగ్యస
ద్దానోత్సాహులునై సుఖింప మిగులన్ ధర్మంబు వర్ధిల్లఁగన్. 133

క. శ్రీకాంతుఁ గూర్చి మఖముల, నేకంబులు సేసె విప్రులెల్లఁ దనియ న
స్తోకధనమిడి సహస్రా, నీకనృపతి సురతరంగిణీప్రాంతమునన్. 134

సీ. ఆసహస్రానీకుఁ డశ్వమేధజుఁ గనె నతఁ డుర్విఁ బాలించె హితుఁడె కాని
యహితుఁడౌ భూపతి నరసిన లేకుండె లేమి భూజనులందు లేమిఁ జెంద
ద్రవ్యసంపన్నతి ధనదుతో నెనయయి పరమేశభక్తితత్పరతఁ జెలఁగి
క్రతువులఁ జేసి దేవతలతృప్తి యొనర్చి వరకీర్తి దిక్కులఁ బరఁగఁ జేసి
తే. యాదినృపచర్య వర్తించి యార్యవరులు, పొగడ నవిశనకృష్ణాఖ్యపుత్రుఁ గాంచె
నాతఁ డెదు రెందు లేని సాహసముకడిమిఁ, బుడమి నేలెను ధర్మవిస్ఫురణ మెఱసి. 135

క. అవిశనకృష్ణధరిత్రీ, ధవుఁ డచ్యుతుఁ గూర్చి యాగతతు లొనరించెన్
దివిజులు పూర్వనృపాలుర, సవనంబుల కెనయటంచు సన్నుతి సేయన్. 136

క. ఆయవిశనకృష్ణత్మ, నాయకునకుఁ జక్రుఁ డనెడి నరపతి గలిగెన్
ధీయుతుఁ డతఁ డిల నేలుచు, న్యాయ్యంబునఁ బ్రజలఁ బ్రోచి యహితుల నడఁచెన్.

క. ఆచక్రనృపతి కుదయప, యాచక్రధరుండు సద్గుణావళినిసటం

చాచక్రవాళపరిప్లుతి, భూచక్రజనములచేతఁ బొగడంబడియెన్. 138

క. ఫణితల్పుఁ గూర్చి నిర్మల, మణులంబుజగర్భవంశమణులకుఁ గడు ద
క్షిణలొసఁగుచుఁ జక్రనృపా, గ్రణి చేసె మఖంబులొప్పఁగ నియోన్వేడ్కన్.

క. ఆవసుధేశబిడౌజుఁడు, భూవలయం బాదిరాజపుంగవచరితం
బై వెలయ నేలె ధర్మ, ప్రావీణ్యము మెఱసి బాహుబలగర్వమునన్. 140

ఉ. అండజరాజతల్పు నలినాక్షు రమావరుఁ గూర్చి యాగముల్
చండవిరోధిరాజమదసామజయూథమృగేంద్రమూర్తి స
త్త్వుండొనరించె దక్షిణల భూసురకోటులఁ దన్పి వేడ్కనా
ఖండలముఖ్యనిర్జరనికాయము పొంగ మహావిభూతితోన్. 141

క. వానికిఁ జిత్రరథుండను, భూనాథుండుద్భవించె భూమిస్థలమున్
దానొకరుఁడేలె ధర్మము, నూనముగా జనులకెల్ల నుత్సవమొదవన్. 142

సీ. ఆచిత్రరథధరానాథునకును బహురథుఁడను తనూభవుఁ గాంచె నానృపాల
కావతంసము సంతతాధ్వరుఁడై మహాసుకృతియై పాల్చి వసుమతి దనర
రాజ్యమేలుచు నింద్రరాపతిప్రీతిగాఁ గ్రతువులొనర్చుచు వితతకీర్తి
దిక్కులఁ బరఁగించి దేవేంద్రసన్నిభుఁడై యొప్పి సృష్టిమదాహ్వయుండు

తే. నైనప్రియనందనునిఁ గాంచె నాతఁడుర్వి, పాలనముఁ జేసె ధర్మతత్పరత మెఱసి
బాహుబలగర్వమున రిపూత్సాహమడఁచి, చేసెఁ గ్రతువులు పెక్కు దక్షిణలొసంగి.

ఉ. మానుగ సృష్టిమత్సుగుణమండనుఁడుం గని నిర్జితద్విష
త్సేనుని సత్యసంధుని సుషేణుని నాతఁడు జాతశత్రుఁడై
దానపరుల్ గృతాధ్వరులు ధార్మికులై జనులుల్లసిల్ల నం
భోనిధివేష్టితంబయిన భూతలమేలియొనర్చె జన్నముల్. 144

తే. ఆసుషేణుఁడు సునిధరాధిపేంద్రుఁ, గాంచెనతఁడుర్వి గతకలికల్మషంబు
గాఁగఁ బాలించి రిపులను గర్వమడఁచి, మురహరునిఁ గూర్చి చేసె నధ్వరశతంబు.

క. ఆసునిధునకు నృచక్షుఁడు, వాసవనిభమూర్తిగలిగి వరధర్మగుణో
ద్భాసియయి బాహుబలమునఁ, దా సర్వధరిత్రి నేలె దళితాహితుఁడై. 146

తే. ఆనృచక్షునృపాలకుఁ డాగమోక్త, దక్షిణాలొసంగి రాజోచితంబులైన
యాగములఁ జేసె హరిఁ గూర్చి యమ్మహీశ, తిలకుఁడును గాంచె రిపుదవానలుని నలుని

మ. అహితవ్రాతము ఘోరుబద్దొలఁగి భృత్యామాత్యపుత్రాంగనా
సహితంబై చని వింధ్యగహ్వరములన్ సహ్యాచలాగ్రంబులన్

మిహికాహార్యమునందు డాఁగి ప్రజకల్మిన్నెల్ల ధర్మంబునన్
మహిఁ బాలించె నలుండు గండపవనాత్మానాయకుండో యనన్. 148

మ. పరమాత్ముండగుచక్రిఁ గూర్చి నంభూపాలుండు చేసె న్వయా
తిరఘూత్తంసులమాడ్కిఁ బెక్కు మఖముల్ దివ్యస్రవంతీస్థలిం
జిరపుణ్యుండు పరిప్లవుండు జనియించెం దన్మహీజానికిన్
ధరణీచక్రము నాపరిప్లవన్నృపాఖ్యాతుండు దా నేలుచున్. 149

ఉ. గర్వితవైరివీరన్నృపఖండనుఁడై వరకీర్తి దిక్కులన్
బర్వఁగ వర్ణధర్మపరిపాలనగల్గి కృతాధ్వరంబులన్
సర్వనిలింపకోటులకు సంతతమున్ప్రియమదం బొనర్చుచుం
బూర్వనరేంద్రచర్యకెనఁ బోలుచు నొప్పెఁ బరిప్లవుండిలన్. 150

తే. ఆపరిప్లవనగనాయకాధిపునకుఁ, గలిగె మేధావియనుమహీకాంతుఁడతఁడు
కడిమి పెంపున నిష్కంటకముగ వసుధ, ధర్మమున నేలి క్రతువుఁ దనిపె సురల.

క. ఆ మేధావికి సునయు, క్ష్మామండలపతి జనించె శౌర్యస్ఫురణన్
దా మహి నేలెను శ్రీరఘు, రాముని చందమునఁ బ్రజలు ప్రణుతులొనర్పన్. 152

క. అతనికి నృపంజయుండను, సుతుఁడు గలిగె నాఘనుండు క్షోణీతలముం
చితధర్మస్థితి నేలుచుఁ, గ్రతువులనొనరించె దూర్వుఁ గనియెం బ్రీతిన్. 153

సీ. ఆదూర్వుఁడుర్వి నేకాతపత్రంబుగ ధర్మంబుతో నేలి దానవాంత
కునిఁ గూర్చి జన్నంబు లొనరించె నప్పుణ్యతమునకు జన్మించె తిమినృపాలుఁ
డతఁడు భూమీశులనాహవంబున గెల్చి వారలు భయభక్తిఁ జేరి కొలువ
వసుధఁ బాలింపుచు నసదృశవైభవంబలర నధ్వరముల ననిమిషులను

తే. దనివినొందించెఁ గనె బృహద్రథునతండు, ధరణికధిపతియై ప్రజనరయుకలను
నగపి రక్షించి చేసెను హరినిఁ గూర్చి, యాగశతమును గనె సుదాసాఖ్యసుతుని.

సీ. ఆసుదాసనరవరాగ్రణి ముదమునఁ గనియె శతానీకమనుజవిభుని
నతఁడు దుర్దమనధరాధీశుఁ గాంచె నమ్మానవేశునకు విహీనకరుఁడు
పుట్టెను దద్రాజపుంగవునకు దండపాణి గల్గెను దండపాణికుదయ
మయ్యెను నిమియమ్మహారాజునకు క్షేముఁడా క్షేమనృపతికి ననఘమూర్తి

తే. యా బృహత్క్షత్రుఁ డాతనియనుఁగుఁదమ్ముఁ
డగు బృహద్రథుఁ డాభూతలాధిపునకుఁ
బొడమెను బురంజయుండనుభూవరుండు
వానికుదయించె శిశునాగవర్ధనుండు. 155

తే. వానికినిబుట్టె శృంగుఁడావసుమతీశు, పేర శృంగాఖ్యకులముర్విఁ బెంపుఁగనియెఁ
గనియెనారాజచంద్రుండు కాకవర్ణు, నతఁడుగాంచెను క్షేమవర్మ నెడిసుతుని. 156

సీ. ఆక్షేమవర్మకు సుక్షేత్రుఁడుదయించె నతనికి విధిసారుఁడనెడుసుతుఁడు
జనియించె నావిధిసారునకును బర్బకుఁడు పుట్టె మఱి బర్బకునకు వాజ
నేయుఁడాధారుణీనేతకు నందివర్ధనుఁడట్టినందివర్ధనుఁడుగాంచెఁ
బ్రీతి మహానందినాతండుగనె శిశునాగపార్థివుని నానరవరునకుఁ

తే. గలిగె సుజ్యాఁడు సుజ్యభూకాంతునకును, వసువు వసునకు భద్రకవసుమతీశుఁ
డమ్మహాత్మునకునుబుళిందాభిధానుఁ, డామహారాజునకు ఘోషుఁడనఁగ సుతుఁడు.

వ. కలిగెనాఘోషునకు ద్విపిమిత్రుండు, ఆరాజచంద్రునకు భగవంతుండు, ఆమహీపాలాగ్రణికి దేవభూమి, ఆభూస్వామణికి భూమిత్రుండు, ఆనృపకంఠీరవునకు నారాయణుండు, ఆసతతదానోత్సవునకు సుశర్మకృష్ణులు, ఆయశోధనులందుఁగృష్ణునకు శ్రీశాంతతనుండు, ఆబంధుమందారునకుఁ బౌర్ణమాసుండు, ఆమహావీరునకు లంబోదరుండు, ఆప్రతాపమార్తాండునకు బలికుండు, ఆవైరిసంహారునకు మేఘుండు, ఆభోగదేవేంద్రునకు స్వాతి, ఆసుగుణాభిరామునకు పండమానుండు, ఆచండవిక్రమునకు నరిష్టకర్ముండు, ఆపుణ్యమూర్తికి హాలేయుండు, ఆశూరాగ్రణికిఁ దిలకుండు, ఆశ్రితజనావనునకుఁ బుషెతోరుండు, ఆధర్మాత్మునకు సునందుండు, ఆసుమతికి సృకుండు, ఆనీతిపరునకుఁ జటసుండు, ఆయఖండలక్ష్మీప్రసన్నునకు వివసాతి, ఆసతతకృతాధ్వరోత్సాహునకు నరిదమనుండు, ఆమేరుధీరునకు గోమతి, ఆహరిహరభక్తునకుఁ బురిముండు, ఆకలుషవిదారునికి శ్వేతుండు, ఆయనఘునికి వేతాసితుండు, ఆయతిరథశ్రేష్ఠునకు స్కందుండు, ఆమహోరస్కునకు యజ్ఞశాంతుండు, ఆభూభుజునకు విజయుండు, ఆపయోధిగంభీరునకుఁ జంద్రబీజుండు, ఆచంద్రవత్ప్రియదర్శనునకు పునువు, ఆమనుమార్గచరితునకు నందుండు, ఆనందనందనపదారవిందసేవాసక్తునకు భూతినంది, ఆచిత్తజసమానాకారునకు నంది, ఆరాజపరమేశ్వరునకు శిశునంది యశోనందియన నిరువురు జనియించిరి. ఆసింహపరాక్రము లిరువురకుఁ బదునలుగురు సుతులుదయించి వారలు బాహ్లికదేశాధీశులైన, వారితోఁబుత్రమిత్రుండు దుర్మిత్రుండుననురాజు లిరువురేకస్థులై కయ్యంబునంబోదివిన నాపదునలుగురోపినంతపెనంగి యొక్కకాలంబునం బాహ్లికదేశంబు విడిచి యేడ్గురు కోసదేశాధిపతులైరి. మఱియు నేడ్గురునాంధ్రదేశాధీశ్వరులైరి. అందు నందత్మాపాలవర్యుండు దనపేర నందపురంబనుపురంబుఁ గావించి యదిదనకు రాజధానిగా నసదృశపరాక్రమంబున సేతుగోదావరీపర్యంతమహీమం

డలంబునకంటకంబుఁగావించి యదిదనకునేలుబడిగాఁ బ్రతిదినవిరచితషోడశమహా
దానపరతంత్రుండై ప్రతాపనిర్జితాశేషభూపాలుండై ప్రవర్ధమానయశశ్శకర్పూర
పూరితాజాండకరండుండై సకలవిద్యావిశారదుండై పరఁగుచుండి. 158

తే. అహరహము యోగపాదుకామహిమచేసు,రాపగను స్నానమొనరించియరుగుదెంచు
చున్నచో వేఁడుకొని సతియొక్కనాఁడు, వెంటనంటిన నందభూవిభుఁడుసనియె.

క. సతితోనిటువలె నంద, క్షితిపాలుఁడుగాశికేగి చేసెను స్నానం
బతివ రజస్వలయైనను, గతి మునుపటివలెను బాదుకల లేకున్నన్. 160

క. చింతించి నందుఁడటుఁదన, చెంతనుగలపంచశతము క్షితిసురులకునే
కాంతమునఁ దెలిపెఁ దనవృ,త్తాంతము వారందు కాత్మ నలరుచుఁబతితోన్. 161

క. మంచిదిగాకననీశ్వర, పంచాస్యా భూమిసురులప్రార్థన వృథగా
వించునె నీవేలెదుపుర, మంచితగతి మాకొసంగుమననిత్తునసెన్. 162

క. వారందుకునొడఁబడియా, భూరమణునినారితోన పురిఁదొంటిగతిన్
జేరఁదమమహిమఁజేసిరి, యారాజీవోద్భవాన్వయావళియంతన్. 163

క. చనుదెంచి నందమహిపతి, తనపురమాద్విజులకొసఁగి తానొండు పురం
బున నిలిచియేలె ధారుణి, జనసన్నుతులెసఁగ సకలసౌఖ్యోన్నతుఁడై. 164

వ. ఆనందమహీమండలేశ్వరునకుఁ దొమ్మిదవవాఁడై చళుక్యభూపాలుం డుదయించె
నతండు సహస్రబాహుబలె విదళితాహితచతురంగబలాలంకృతరణరంగవిజయర
మాకరగ్రహణోత్సాహుండును, సహస్రఫణాధరుబలె సర్వసర్వంసహాభారభరణుం
డును, సహస్రకిరణుబలె నిఖిలదిక్ప్రకాశితతేజుండును, సహస్రలోచనుబలె భువ
నవృత్తాంతాలోకనతత్పరుండునునై, శరణాగతరక్షణమొనర్చుచు సతతంబును
మఖంబులఁజేయించుచు ధర్మమార్గంబున ధరణిఁబాలించె. 165

తే. ఆచళుక్యవంశజులయినట్టినృపతు, లవనిఁబెక్కండ్రు పాలించిరంత నాకు
లాంబునిధిశశియాబిజ్జళాఖ్యనృపతి, పుట్టి ధరనేలె వైరుల మట్టుఁబెట్టి. 166

సీ. క్ష్మాభరణంబగుకల్యాణపురమేలి కల్యాణబిజ్జళాఖ్యను వహించి
దుష్టనిగ్రహమును శిష్టరక్షణమును బూనికావించుచు భూజనముఁ
నయమార్గమునఁ బ్రోచి నాల్గుపాదముల ధర్మము పరిక్షితురీతి మహిని మెలఁగఁ
జేసి దీనార్థుల శ్రీదులఁగావించి ఘనమగుకీర్తి నల్గడల నించి
తే. యసదృశపరాక్రమక్రీడనతిశయిల్లి, భరతకురున్నృగనలధరాపతులఁబోలి
వితరణాదిగుణాళిచే వినుతికెక్కి, వెలసెఁగల్యాణబిజ్జళవిభుఁడు మిగుల, 167

బిరుదగద్యము.

జయజయ, స్వస్తి, సమదగజ పంచమహాశబ్ద, మహామండలేశ్వర, కల్యాణపుర
వరాధీశ్వర, ఆత్రేయసగోత్ర, క్షత్రియాచారకులపవిత్ర, చాళుక్యనారాయణ,
చాళుక్యచక్రవర్తి, మండలీకరధరణీవరాహ, వెంగత్రిభువనీమల్ల, పాయకాభుణు
పయిలేజుజ్జూరుబొల్లితే జొల్లియాన్, సాములామణివిలె మణివియాన్, సాములా
జక్కిడీవరాజాయతెక్కిడీలు మన్నియాన్, సాములాతాకు ఉత్సాయి బాహు అల
వీతో మన్నియాన్, సాములాజాళు కాళుపడుకాయి తే మన్నియాన్, సాములాయ
బాలుతలెసలితె మన్నియాన్, సాములాబయితాస్నైతాస్తివిసాపాణవి తే మన్ని
యాన్, సాములాకాలేభిడిపాడ్రిపాతుకాయీతు మన్నియాన్, సాములాభర్త
రూదిగుడాకుంజకాశాఘోరాసాశాబాహుత్తువర్నమన్నియాన్, సాములాసామోరు
దావతే సప్పుసాళు తేభాగియాతే ముత్తిశియోసరి తే మన్నియాన్, సాములాపోడు
ఉరగలాశి ఉపరిదేఖ తేమన్నియాన్, సాభర్తారు, శ్రీరాజ, రాజపరమేశ్వర, శ్రీ
రాజరాజేశ్వరదివ్యశ్రీపాదపద్మారాధకాది మహాబిరుదాపదానోజ్జ్వల, కల్యాణబిజ్జ
ళేశ్వర, విజయీభవ, దిగ్విజయీభవ. 168

తే. అని పొగడ్తకు నెక్కెఁ గల్యాణబిజ్జ, ళక్షితీశుఁడారాజలలామునకును
మనుమఁడైనట్టి వీరహొమ్మాళిరాయఁ, డవనిఁ బాలించె సకలజనాళి మెచ్చ. 169

క. కలనైననలజడనియొడి, పలుకాభూవరుఁడు జనులు పలుకకయుండన్
విలుకోఁపునఁగావించెను, బలశౌర్యములఖిలనృపులు ప్రణుతియొనర్పన్. 170

వ. ఆవీరహొమ్మాళిరాయమహీపాలుండొక్కనాఁడు నూఱువేలరథంబులు లక్షయేనుం
గులన్నిగుఱ్ఱంబులు శతసహస్రాయుతపదాతివర్గంబునుగొలిచిరా, జయదుందుభిస్వన
ప్రకుపితాచలకందరకంఠీరవుండై, సర్వాలంకృతాభిరామం బై సకలసంపదలకునికి
పట్టై పరమభాగవతజనాకీర్ణంబై పరాభేద్యంబై వీరనారాయణదేవనివాసంబై యొ
ప్పుగంగాపురాఖ్యకుఁ బ్రతినామంబుగల మాయాపురంబునకరుగుదెంచి, పౌరులెదు
రుకొన రాజగృహంబుం బ్రవేశించియుచితకరణీయంబులొనరించియారాత్రిసుఖ
నిద్రఁజెంది, మఱునాఁడరుణోదయంబున స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానంబులొనర్చి,
మున్ను తనచేఁబ్రతిష్ఠచేయఁబడినచెన్నకేశవస్వామిదేవాలయంబునకరిగియద్దేవునకు
సద్భక్తినురంబుననున్నపదకమణులు చ్యుతిగాఁ గరయుగంబునఁ గర్ణయుగళంబు
మూసికొని ప్రవరాన్వితసగోత్రనామసహితసాష్టాంగనమస్కారంబులాచరించి,
తత్ప్రసాదంబు మాళినిడి యహర్ముఖాదారభ్య సాయంసమయావధి దేవాలయంబు

ప్రదక్షిణంబుఁ గావింతునని విద్వజ్జనసమక్షంబున సంకల్పంబుఁ గావించి, చెన్న కేశవస్వామిదివ్యశ్రీపాదపద్మంబులు నిండుడెందంబున నరవిందమధ్యంబునం బొందు పఱిచి, మందమందగమనమున శ్రీహరిసహస్రనామంబులు చర్చించుచుఁ బెద్దలగు బ్రాహ్మణులు వెంట రాఁ దన్మధ్యరంగంబున దనుష్ఠానంబు సకోర్చి ప్రదక్షిణం బొనరించు నెడఁ ప్రదక్షిణప్రదక్షిణంబునకు గరుడస్తంభోపకంఠభూమిని నుదురంట సాష్టాంగదండప్రణామం బొనర్చుచుఁ దక్షిణంబుడుగక ప్రదక్షిణనమస్కారంబు సేయుచు, సాయంకాలసమయంబునం ప్రదక్షిణం బొనర్చి గరుడస్తంభంబు చెంత నిలిచి ప్రాప్తంబైన నంబు తిరుమంజనదొలంగ సాష్టాంగదండనమస్కారం బొనర్చుచు నర్చి శంఖచక్రముద్రితస్వాహితో సంఘర్షణాదిలక్షితశంఖచక్రలాంఛిత భుజ యుగళుండైన నిరీక్షించి విద్వజ్జనంబులు పౌరులు బంధువులు మంత్రిసామంతపరివారనికరంబులును విస్మయంబంది యితనిచరిత్రం బద్భుతంబని పలుదెఱంగులం గొనియాడిరంత నాపెదపోమ్మశిరాయమహామండలాఖండలుండు నిజపురంబునకరుగుదెంచి వీరనారాయణదేవపదాంభోరుహారాధనానుసంప్రాప్త సకలసామ్రాజ్య విశేషభోగంబులం బరమభాగవతజనసమూహంబు నుంగిట్టి పెద్దకాలంబు ధాత్రిఁ బాలించుచుండె. 171

తే. ఆమహారాజునకు సుతుండైన తాత, పిన్నమహిమహేంద్రగేహుఁడు పృథివినేల
రంతిహైహయనహుషసగరనృగపూరు, సంతతిశిబింగురుమహావరులఁ బోలి. 172

క. ఆతాతపిన్నస్వామియుఁ, ఖ్యాతభుజవిక్రమమున నహితోర్వీశ
వ్రాతముల గెలిచి ధరవి, ఖ్యాతిగఁ దక్షిణము సంగ క్రతువులఁ జేసెన్. 173

బిరుదగద్యము.

స్వస్తి, సమస్తసద్గుణాభిరామ, చంద్రరాజాన్వయాబ్ధిసోమ, నిస్తులౌదార్యసరాకృతసూర్యనందన, వైరిభూపాలాభినందన, సమస్తసకలాచారవిలాసకరాచనాయకరాజసభాగ్రహరణ, నానాగస్తారాగిసహితసామంతమకుటమణిశ్రేణిరాజితచరణ, శరణాగతరక్షక, మన్నెపులిబిరుద, మహామండలాధిపతిక్షత్రియశాసన, వైరిపాకశాసన, వీరపెద్దమశిరాయతనూజ, తాతపిన్నరాజ, జయ, విజయీభవ. 174

వ. అనియారాజేంద్రుండు వందిజనవందితుండగు. 175

ఆ. తాతపిన్ననృపసుధాధామవరకీర్తి, చన్ద్రికాభిరామసరణి యమరుఁ
గాశిసేతుమధ్యకటకవనీపక, జనచకోరములకు సమ్మదముగ. 176

ఆ. తాతపిన్నరాట్ప్రతాపంబు మిక్కిలి నిండి పర్వఁగ మలజాండమలరె

విజయజలజనయన వేడ్కఁ జేఁగైకొన్న, కుంకుమంపుబరణికొమరునమరి. 177

చ. అతనికి సోమదేవవసుధాధిపుఁ డుద్భవమంది నిర్జితా
హితుఁడయి తాల్చె భూభరమహీనపరాక్రమశాలిసన్నుఁగా
క్షితిధరజామనోహరునికిం బ్రియయామను నీతిచే బృహ
స్పతిసరిఁ బోలి ధర్మమునఁ బాండుసుతాగ్రజుజోడుకోడెయై. 178

క. సకలజనంబులు సిరులం, బొకటనునచ్చికములేకనుండఁ బెనుచుచుం
బ్రకటముగ ఘనము విప్రవృత్తికినిడి సదనములు సోమదేవుఁ డొనర్చెన్. 179

సీ. బలవంతుఁడగునడబాలనాయకునిని కాసుఁడేగుజ్జువీరనేని
రౌద్రరసోన్నిద్రరుద్రప్రాధిపు మహాశౌర్యగౌరాంగడ్డ సాహసాంకు
గంగినాయకుని సంగ్రామరంగంబున సింగంబు మత్తమాతంగములఁ
బట్టుకైవడిఁ బట్టి చట్టలెత్తించి కిన్కనునసహాయుండునై గంగినేని
తే. కొండప్రాగ్ద్వారసీమనుద్దండవృత్తిఁ, గంబములఁ బాఁతె తోరంబుగాఁగఁ గట్టి
వినుతికెక్కెను సకలభూజనులచేత, సోమదేవనృపాలసుత్రాముఁ డలమి. 180

సీ. కదనరంగంబునఁ గిరతుంగమువీరవితతితోఁ బెలుచాఱు విఱుగఁ దోలి
యమితోగ్రశౌర్య మహమ్మదుఁ బట్టి నిశ్చేరుఁడెట్టిదనుగుమారునకది
గాక ఫీనత్పాదకమలంబు నుదురంట దండంబుఁ బెట్టఁదఁదన్నుఁగాచి
విడువుమన్ననుగాచి విడిచి యుద్ధంకుసు ఘట్టితలంబునశ్వములవాని
తే. చేలనిప్పించి శరణన్నఁ బ్రీతిఁగాచు, బిరుదు తగునితనికేయని ధరణిపతులు
సన్నుతింపఁగ నాదిరాజన్యరత్నఁ, దేవరలె సోమదేవధాత్రీపయుండు. 181

సీ. దండెత్తిచని మహోద్దండవృత్తిని గంగినేనికొండవవీలగానుగట్టి
కందనవోలునుగలువకోలునుగోటరాచూరునెటువంటిరాజులైన
సాధింపరానిమొసలిమడుగు ముఖ్యయాతగిరనగిరము సాతానికోట
నరుసతో సాధించి శౌర్యమహిమంబునఁ దత్తన్నృపాలతతులఁ బ్రోచి
తే. ధరణిఁదోడవని వినుతింపఁదగినయట్టి, యారవీటిపురాధ్యక్షుఁడగుచుఁ దాత
పిన్ననృపసోమదేవుండు అయ్యెన్నదగియె, నఖిలసత్కవిసురభూజమనుచు నెప్పుడు 182

బిరుదగద్యము.

జయజయ, నిఖిలమహాభాగనరముఖ్యవిఖ్యాతకీర్తి, ఏకదినసఘటితైకఘాటీహారాహ్వాలకోటరాచూరు సాతానికోట కందనవోలు యాతగిరి కలువకొల్లు మొసలిమడుగు గంగినేనికొండాభిధానసప్తదుర్గప్రవర్తిస్థలదుర్గ జలదుర్గ గిరిదుర్గ వనదుర్గ

చారాశిదుర్గ విభాళ, సముద్ఘుష్యమాణబిరుదాపదాన హాళహాళికాకర్ణనపులకితక
పోల, నాకులపాటిముదుగంట్యానెగొందికుంతిసరవిజయలక్ష్మీసమక్షీకరణలక్షిత,
నాకులపాటివీరక్షేత్రభారతీమల్ల ముదుగంటివీరక్షేత్రభారతీమల్ల ఆనెగొందివీర
క్షేత్రభారతీమల్ల కుంతివీరక్షేత్రభారతీమల్ల వీరక్షేత్రభారతీమల్ల బిరుదభరితాను
భావ, స్వభావగంభీరాంభోనిధి, సత్వగుణవాసుదేవ, సకలనరదేవచూడామణి, అసి
భరణపటిమసహదేవ, ఆదిదేవ, సుపర్వరమణీమణిస్తుత, వరద, భయద, హొసబిరు
దరగండ, వీరప్రతాపబిరుద, బిరుదుమన్నెరగండ, పురిగోలసురత్రాణ, శరణాగత
త్రాణబిరుద, రాయరణరంగభీభత్స, రాయరాహుత్తిరగండ, ద్వైవరగండ, గండర
గండ, తాతపిన్నమరాజతనూజ, సోమదేవరాజ, విజయీభవ, దిగ్విజయీభవ. 183

వ. అని బిరుదులఁ బొగడ మహీతలంబుఁ బాలించె. 184

మ. హరిశౌర్యుండగు సోమదేవవసుధాధ్యక్షుసత్కీర్తి భా
సురతన్నద్దిసలెల్ల నిండి తగఁ బొల్చున్ భూజనస్తుత్యమై
హరమందారపటీరహీరకలధౌతాబ్జాహిరాట్పారదా
శరదభ్రాంబుజగర్భసూనుబలవలక్షస్ఫూర్తి వారింపుచున్. 185

ఉ. ఇమ్మహి సోమదేవమనుజేంద్రు ప్రతాపము నిండి దిక్కులన్
బమ్మినఁ జూతపోతనవపల్లవబింబఫలారుణాంబుజా
తమ్ము లటంచుఁ గోకిలకదంబము కీరచయంబు చంచరీ
కమ్ములు గ్రమ్ముచుండు నొడికంబుగ భ్రాంతివహించి పల్మఱున్. 186

తే. సోమకులదీపకుండగు సోమదేవ, రాజవరునకు నుదయించి రాఘవేంద్రుఁ
డఖిలనృపతులు ముకుళితహస్తులగుచుఁ, గొలువ ధరయేలె నతఁడు దోర్బలము మెఱసి.

సీ. ఎదిరించువైరులమదమడంపను శరణనినను రక్షింపనతఁడె నేర్చు
భావింప జనులకు భయముఁ బుట్టింపనాహ్లాదమునొనరింపనతఁడె నేర్చుఁ
బరమధర్మము దప్పక నడవను జనతతిచేత నడపింపనతఁడె నేర్చుఁ
గమనీయనీతిమార్గము దెలివిగఁ దెలియను దానుదెల్పను నతఁడె నేర్చు

తే. నార్యజనులను బోషింపనతఁడె నేర్చుఁ, గాని యొరులందునీ నేర్పు గానుపింప
దనుచు సకలజనంబులు వినుతిసేయ, వెలసె నెంతయు రాఘవోర్వీభుజుండు. 187

బిరుదగద్యము.

జయజయ, స్వస్తి, నిస్తులప్రతాపతపనోదయనిరస్తపరిపంథిసామంతాధికా
రాంధకార, వసుంధరాభారభరణధురంధర, సీమంతినీజనమందహాస చంద్రికా

వికాస, అనన్యసామాన్యసకలగుణనివాస, యవనబలమర్దనోత్సాహ, తుళువబలసం
హారవిహార, శబరకులబలనిహననవినోద, వాసుదేవచరణకమలసేవాసక్తచిత్త, శర
ణాగతవజ్రపంజర, వీరవ్రతశీల, కవికులసరసకవితాకర్ణనకర్ణాభరణ, మహాదానకంక
ణమణికంకణ, ఉత్సాహసహాయ, శౌర్యసామ్రాజ్య, సోమదేవరాజతనూజ, రాఘ
వరాజ, విజయీభవ, దిగ్విజయీభవ. 189

వ. అని కవిభటానీకంబులు పొగడ, రాఘవమహీపాలుండు ధర్మంబున రాజ్యంబేలె.

సీ. జహ్నుతనూభవ జడగతినుడుగక కడువడిఁబఱచి సాగరముఁజేరెఁ
కల్పద్రుమములైదు కంపించి శాఖోపశాఖల మిగులనాశలకుఁబాఱె
భుజగేశుఁడెంతేని బుసచేత మలకలుమలకలుగా రసాతలముఁదూఱె
సురధేనువొకపడిఁబఱపున వనిఁజేరి పూరినిఁగఱిచెను సారెసారె

తే. నౌర వీరారిగర్వవిదారియైన, సోమదేవునిరాఘవక్షోణిపాలు
దశదిశాత్యంతపరిపూర్ణధవళకీర్తి, లలితనిర్మలరుచిహాశాహాళికి బెదరి. 191

మ. అరయన్ రాఘవుపావకాంబకము మున్నావాహినీనాథునో
క్రూరునిన్ స్రుక్కఁగఁజేసె రాఘవమహీకాన్తామనోహారిబం
ధురతేజంబనుపావకామ్బకము శత్రుక్షోణిభృద్వాహినీ
శ్వరులన్ బెక్కురనుక్కడంచునను మన్వర్ణింతురుర్వీజనుల్. 192

చ. పరబలభేది రాఘవనృపాలుఁడు పంకజనాభుఁగూర్చియ
ధ్వరములనగ్రహారములుదాత్తమతిన్ దగఁజేసి ధారుణీ
సురులకొసంగెఁబర్వముల శుద్ధసువర్ణగవాదిదానముల్
గరిమనుబిన్నశౌరిని జగద్వినుతున్ ఘనుఁగాంచె వేడుకన్. 193

క. ఆపిన్నశౌరి శాత్రవ, భూపాలుర నెల్లఁగెలనఁబోరిగొని బాహా
టోపమున నేలె ధర సుఖ, మాపాదించుచును జనులకలజడి మాన్పెన్. 194

చ. కుపితవిరోధిరాజమదకుంజరసింహము పిన్నశౌరియే
లుపుడమియందు నెందుఁగలలోపలనైనను గేలినైననున్
కృపణవిధంబు లోభమును గిల్బిషవర్తనబొంకునోటమిన్
గపటమసూయగోపమును గర్వముఁబుట్టదు లేశమాత్రమున్. 195

చ. అనఘుఁడు పిన్నశౌరి సుజనావనదక్షత రూపరేఖలన్
వినుతపరాక్రమంబునను విశ్రుతదానగుణంబు పెంపునన్
వనజదళాక్షుఁదత్తనయు వానివిరోధిని వానిమిత్రుఁదా
నెనయఁగ దీటువచ్చు మఱియెంతయు సాటగుఁబోఢఁజూడఁగన్. 196

తే. పిన్నశౌరియశము వెన్నకేళాకూళి, విన్నవాఁకఁబలుకువెలఁదిఁబుడుకు
దొడుకు రిక్కఱేని నొడలిచూపాడయని, మేటితేజిఁబోలు దీటు లేమి. 197

ఆ. వైరిధారుణీశవంశపారావార,ముల దహించు మిగులఁ జెలఁగి జనులు
సన్నుతింపఁబిన్నశౌరిప్రతాపంబు, బాడబానలంబుపగిదిఁదనరి. 193

క. ఆరాజేంద్రుఁడు బుక్కధ,రారమణునిఁగాంచెనతఁడు రాజకులసుధా
పారావారనిశాకరుఁ,డై రాజిలె సరససత్కళారూఢిమెయిన్. 199

చ. అతివిభవంబునన్దితిసుతాహితరాజు మహాపరాక్రమో
న్నతి మృగరాజు సోయగమునన్నెలరాజు సమస్తధర్మప
ద్ధతినలధర్మరాజు పటుధైర్యమునన్గిరిరాజు వాక్ప్రశ
స్తత ఫణిరాజు నిర్దళితశాత్రవరాజగు బుక్కరాజిలన్. 200

శా. చక్షుశ్శ్రోత్రవరాహకూర్మగిరిరాట్సాంగత్యమున్మాని సం
రక్షాపేక్ష మనంబునన్దలఁచి గోత్రాదేవియెల్లప్పుఁడా
నక్షీణాధ్వరయై మహాసుకృతయై యారూఢతంబొల్చె స
ర్వక్షేమంకరుఁడైనబుక్కవిభుశౌర్యస్ఫారదోర్గపీఠిపైన్. 201

సీ. అడుగనిచ్చితినిప్పుడంతియ లేదనుమాటదాఁబుట్టదేనాఁటనైన
గెలిచి వచ్చితె కాని కలననోటమియనుమాటదాఁబుట్టదేనాఁటనైన
మనవెంతచెప్పిన విని పరాకుగఁజేయుమాటదాఁబుట్టదేనాఁటనైన
మొదటన చనవిచ్చి తుదనది వేఱగుమాటదాఁబుట్టదేనాఁటనైన
తే. ననుచు జనులెల్లఁబొగడఁగనారవీటి, పురము నేలుచుఁదనకులమునుదదాఖ్య
నలర వెలసెను సతతకృతాధ్వరుండు, రాజపరమేశ్వరుఁడు బుక్కరాజవిభుఁడు.

బిరుదగద్యము.

జయజయ, స్వస్తి, శ్రీసంతత వేంకటాచలపతిచరణారవిందసేవాకందళిత సామ్రాజ్యసుఖోపభోగ, సాళువనరసింహరాయరాజ్యప్రతిష్ఠాపనాచార్య, శౌర్యగరిష్ఠ, సకలకళావిశారద, దైనందినవితరణనానాదిగంతరాగతవనీపకజాలపరిపాలనగుణవిశేష, అసహాయశౌర్య, సుమేరుధైర్య, అష్టాదశవిద్యాప్రజ్ఞాప్రవీణ, రాజకులాభరణ, రాజరాజేశ్వర, పిన్నశౌరిరాజతనూజ, బుక్కరాజ, విజయీభవ, దిగ్విజయీభవ. 203

క. అని సకలరాజసభలను, వినుతింపఁగ బుక్కరాజవిభుఁడొప్పెను స
జ్జనులనుగాచుచు దుష్టులఁ, దునుముచు ధరనేలె మిగుల దోర్బలశక్తిన్. 204

క. సోమాన్వయాబ్ధిరాకా, సోముండగుబుక్కరాజ సుత్రాముయశ
శ్రీమించెఁ దెగడె గెలిచెను, గామదుఘున్ గామపాలుఁ గామవిదారిన్. 205

మ. పురముల్మూటిని నొక్కపెట్టుగను రూపుమ్మాపు నీశాను పెం
పరయం జాలిన బుక్కరాజమణి యస్యగ్రప్రతాపంబు మే
దురమై దిక్కులనిండఁ బర్వుచుఁ గవిస్తోత్రక్రియాపాత్రమై
సారిదిన్ శాత్రవకాననంబుల దహించున్దావవహ్నిక్రియన్. 206

సీ. ఆబుక్కరాజేంద్రుఁ డబ్బళదేవి బల్లాదేవి యనుసతులను వరించి
యబ్బళదేవి యందాత్మజులను సింగవిభుఁడాదిగాఁగను వేడ్కఁ గాంచి
నందేలయొసఁగ నానందనులాపురిఁ దమకును నిజరాజధానిగాఁగ
నేలుచుఁ గులము నందేలపేర ధరిత్రిఁ దనరఁగఁ బుత్రపౌత్రాభివృద్ధి
తే. నతిశయిల్లిరి నుతియును నాన్నృపాలుఁ, డనఘతనుఁడు బల్లాదేవియందు రామ
భద్రవరలబ్ధజనితు నక్షుద్రశౌర్యు, భానునిభతేజు రామభూపాలుఁ గనియె. 207

సీ. మదకరికోటికిర్వది గుజ్జములు గుజ్జమునకును విఱుకాండ్రు ముగుర విచ్చు
కత్తులవారికైకాండ్రట్లపత్తిల్ల నిట్టియేనుఁగులను జుట్టు మూఁడు
వేలయేనూఱు నుద్వృత్తితో నవపంగఁ గందనోల్ సాధింపఁగాఁ దలంచి
మొనఁ ద్రుంచి గట్టిగా ముట్టడిడిగిన సాబ్బిని మిక్కిలియుబ్బించి
తే. ప్రకటసప్తాంగములఁ గొని రామవిభుఁడు, కందనోల్రాజధానియుఁగాఁగ వసుమ
తియును నేలి మహాహవదీక్షుఁ బూనె, బలిమికలిమి నాశావనీపకులఁ దెనుప. 208

చ. మగఁటిమికోర్వలేక దయమాలటు జ్ఞాతిరిపుక్షుద్బుద్ధిచే
సగరతఁగన్నతీర్థమిడఁ జాలక నర్థకుఁడున్నఁ జూచి శ్రీ
నగధర నీవె దిక్కని జనంబులు గన్గొనవంతఁ గ్రోలియా
సగరునిఁ బోలి రామనృపచంద్రుఁడు చెందఁడు తద్వికారమున్. 209

బిరుదగద్యము.

జయజయ, స్వస్తి సమస్తసమస్తసమయా బలదర్పమిళితసప్తసాగర ఘుంఘు
మితకల్లోలజాల, శరణాగతపాల, హల్లీసుసేనోల్లాసిత సప్తశతసైంధవ గ్రహణ
పరాక్రమధుర్య, రత్నసానుధైర్య, దుర్వారతరసర్వాయిసైనికహరణ, సవాబిబ్బి
రాజసప్తాంగహరణమార్గచరణ, రంగోభయానకిజయాన కారవముఖరీకృతకులగిరిదరీ
నికర, పోషితావనిసురప్రకర, నిరవాపాదపనీదుర్గనివాసికాసపుడయ దుర్మదఖల
నిర్మథన, కర్మధారేయ, దానరాధేయ, వీరరమాసమారోహణారంభసోపానదో

స్తంభ, వాక్కుంభీనససార్వభౌమారంభ, పరిపంథినృపపుండరీకాధిపరాజమండల
కబళనవ్యగ్రిమోదగ్రమండలాగ్రసింహికాతనూజ, రామరాజ, విజయీభవ, దిగ్వి
జయీభవ. 210

క. అని బిరుదు పొగడఁగా బుక్కనృపాలునిరామభూమికాంతుండలరున్
వననిధిపరీతధాత్రీ, జనముల నయవృత్తిఁ బ్రోచి సన్నుతిఁగనుచున్. 211

సీ. పరమధర్మంబున వరవిభవంబున సరి ధర్మతనయుండు హరిహయుండు
సత్కాంతిసొంపున సంపదపెంపునఁ బ్రతి యామినీరాజు రాజరాజు
కమనీయగుణమున ఘనవితరణమున నెన దశరథరాముఁడినసుతుండు
విక్రమప్రౌఢి సద్విమలతేజోరూఢి సాటి నరుండు వైశ్వానరుండు
తే. గానియితరులనెటు దీటుగా నుతింప, వచ్చు సతతనతసకలవసుమతీశ
మకుటమణిఘృణిసువిరాజమానచరణ, జలరుహుండగురామరాజప్రభునకు. 212

సీ. జగడాలు పచరించుజడదారిఁ జౌదంతిఁదలనాకిటనెప్పుడు మెలఁగుసాలఁతి
నల్లవలువదాల్పుఁదెల్లనిబలుఁదీవిఁ గన్నులు చెవులుగాఁగలుగుఱేని
వెన్నునియన్నన్న వేల్పులదొరవాలునఱపదిమోములనలరుసామిఁ
జుట్టుకైదువజోడు గట్టులరొయికిలానిఁ బుడుకుఁదొమ్మకుమఱిపుడుకుఁజెట్టు
తే. బొబ్బమెకమును సరెంకుమబ్బునుబ్బు, గెబ్బ సంతతవిజయజేగీయమాన
మగుచుఁజాళుక్యనారాయణాంకుఁడైన, బుక్కరాజేంద్రురామభూభుజునివాళము.

మ. ఒకకందర్పునిఁగాల్చె శంకరునికోపోద్రేకశాలాక్షిపా
వకుఁడే హెచ్చెద రామభూవిభునిదుర్వారప్రతాపాగ్ని వా
రక విద్వేషిమనోజగర్వముల సంగ్రామక్షమామండలిన్
వికలత్వంబు వహింపఁజేసె సకలోర్వీనాయకుల్మెచ్చఁగన్. 214

చ. సరసిజసద్మతో మిగుల సాటగుపత్తళలక్ష్మిపొంగినై
పరఁగినక్కమాంబను వివాహము బుక్కనృపాలురామభూ
వరుఁడయి యాపులోమజను వాసవుఁబోలి మహానురక్తి సు
స్థిరతరభోగభాగ్యములఁ జెందెఁ బేర్చెను లక్కమాంబతోన్. 215

క. ఆరామనృపతికి మహో, దారుండగుతిమ్మరాజు ధన్యుఁడు కొండ
మ్మారమణుఁడు బుధనుతస, చ్చారిత్రుఁడు రంగవిభుఁడు జనియించిరొగిన్. 216

క. ఆతతభుజబలమున రిపు, భూతలనాయకులఁగలనఁబొరిగొని కీర్తి
శ్రీతరుణిఁగాంచె విద్వ, ద్వ్రాతములకుఁ దిమ్మనృపతి ధనమిడి వేడ్కన్. 217

క. ఆతిమ్మనృపతి భూకాం, తాతిలకంబై నయమునఁ దా నేలుచు వి
ఖ్యాతిగ నప్పురి పేరన్, ప్రీతినిఁ దనకులము వెలయఁ బెంపొందె మహిన్. 218

క. ఖండనభూమిని సాక్షా, ద్గాండీవి దళింపఁగొండ ధాత్రీనాథా
ఖండలుఁడగునని రిపుభూ, మండలపతులిత్తురరి నమస్కృతితోడన్. 219

క. దీనావనుఁడౌ కొండమ, హీనాఘుం డాదవేని నేలుచుఁ ఒడఁగన్
దానును సుతులును దల్పం, తానంబా యాదవేని ధామము పేరన్. 220

క. ఆరాజన్యులతమ్ముఁడు, శ్రీరంగాధీశ్వరుండు శ్రితసంరక్షా
ధౌరంధర్యముచే నా, శ్రీరంగాధీశుఁడనఁగ క్షితి నుతిఁగాంచెన్. 221

సీ. అంతఃకరణశుద్ధినైన నవ్వులకైన నాడినమాట సత్యంబు తేట
యనురక్తితోనైన నలుకలనైన నింపొదవెడు చూపు సంపదలఁగూర్పు
కృతమతినైన సత్క్రీడానుగతినైన నప్పడురీతి పుణ్యములతావి
మమతతోనైన నేమఱియైనఁ దొడరి వర్తనపెంపు మిగుల ధర్మంబు సొంపు

తే. గాఁగ నసదృశబాహువిక్రమనిరూఢిఁ, దనరెఁ గర్ణాటరాజ్యరక్షకుఁడగుచు
దుర్జయాహితరాజవిధుంతుదుండు, రామరాజేంద్రు శ్రీరంగరాజవిభుఁడు. 222

శా. రామాధీశ సిరంగరాజవిభుఁడౌరా రాముతో సాటి సు
త్రామప్రోద్భవు నుద్ధియాచు శరవిద్యాప్రౌఢచే మించియు
ద్దామామిత్రమహీశులం గెలిచి యుత్సాహంబుఁ బుట్టించి సం
గ్రామోర్విన్ జయలక్ష్మికిన్ విమనాగాచాతిస్సేలాగతిన్. ·23

చ. అసదృశబాహుశౌర్యమున నారయ నెంచున జాతిశత్రుఁడై
వసుధ సిరంగరాజజనవల్లభుఁ డేలెడి యాదినంబులన్
బిసరుహమిత్రమండలము భేద్యత నొంది చెలంగ రంభతో
నొసపరి బాగులం గదిసి యుండఁగ గల్గెఁగు బేరసూతికిన్. 224

చ. అనయ సిరంగరాజమనుజాధిపునిర్మలకీర్తికాంతితో
సరిమెలఁగంగ నోడి కద చాలనడంగి ముడింగి భీతిచే
నురుపడిఁ బాటి కాలెచటనూనుటలేక మొగంబు వాంచి యా
యురగకులాధిభర్త మహినోరయి పోవుట పుట్టలెక్కుటల్. 225

మ. ఇల శ్రీరంగనృపప్రతాపముగడున్ హేరాళమై పర్వఁగా
నలఁగాంతాయుతులై చరించు రిపుభూనాథుల్ భయభ్రాంతిచేఁ
బ్రళయార్కాగ్నులు రెండునొక్కటయి భూభాగంబు నంగప్పి రా
పలయుం జూడుఁడటంచు నొండొరులతో వాక్రుత్తు రల్లప్పుడున్. 226

తే. ప్రకటసాత్త్వికుఁడైనశ్రీరంగరాజు, లక్ష్మికెనయైనలక్షణాలక్షితాంగి
యైనతిమ్మాంబనుద్వాహమై చెలంగె, నధికతరభోగభాగ్యంబులతిశయిల్ల. 227

చ. అతనికిఁదిమ్మమాంబకు గుణాఢ్యుఁడు కోనఘనుండు సత్కృపాం
చితమతి తిమ్మరాజు నృపసింహుఁడు రామవిభుండు నార్యస
న్నుతుఁడగుశిర్మలేంద్రుఁడు మనోజనిభాకృతియైనవేంకట
క్షితిపతి పుట్టి రంతయును శిష్టుల దుష్టులఁ బెంపనొంపఁగన్. 228

ఉ. వారలలోన నగ్రజుఁడు వారిసముద్భవవైరివంశవి
స్తారుఁడు కోనభూపతి బుధప్రకరంబుల నైజదానదీ
క్షారతిఁ జండబాహుబలశాత్రవవర్గము నైజదానదీ
క్షారతి దివ్యభోగములఁ గల్గఁగఁ జేయు దయాతిపూరతన్. 229

క. హితమతియగుకోనమహీ, పతికీర్తికినుద్దిగాఁగఁ బఱతెంచి తదం
చితగరిమకోడి భయమున, క్షితిధరజాధిపుఁడు మూలశిఖరి వసించెన్. 230

ఆ. అతనియనుఁగుఁదమ్ముఁడగుతిమ్మభూపాలు, డర్యుఁడలరుఁగీర్తిధుర్యుఁడచల
ధైర్యుఁడార్యవినుతచర్యుఁడంభోధిగాం, భీర్యుఁడసదృశోరుశౌర్యుఁడనఁగ. 231

సీ. జేజేలరాయనిఁ జెనకి కైకొనియెనో వర్ణితంబైనట్టివైభవంబుఁ
దలిరువిల్తునినోడఁదఱిమి కైకొనియెనో సొగసైనయట్టివంటిసోయగంబుఁ
బుడమిదాల్పునకనఁ బోలి కైకొనియెనో యంచితంబైనవాక్సంచయంబు
నళికలోచనునటు గెలిచి కైకొనియెనో రహినిఁగుబ్బడునిబ్బరంపుఁగలిమి

తే. ననఁగఁ దత్ఘనఖ్యాతినతిశయిల్లె, సర్వసర్వంసహాజనసన్నుతప్ర
తాపనిర్జితపరిపంథిధరణిపాల, తేజుఁడైనట్టియార్వీటితిమ్మనృపతి. 232

తే. తత్కుమారంబునఁ బ్రాలేయధామవంశ, మతికృతార్థత్వము వహించు హారిదలంచి
రామరాజనదయించెనామహాత్ము, ననుజుఁడిరుమలరాయనినలరఁ జేసె. 233

సీ. పిశితభుక్కుంకుశోద్భవణాశనియైనపంకజాక్షుండు నీపాటివాఁడు
దివ్యసత్కుముదసంభరణుఁడై రంజిల్లు కైరవాప్తుండు నీదారివాఁడు
కలితనేభలేఖాదిగర్వాపహారయాగ్రరశరాసనుడు నీకరణివాఁడు
ప్రస్ఫుటకమలజబాంధవుండైనట్టిజగదంబకుండు నీసాటివాఁడు

తే. అతికృపానూనకాంతిమహావిభూతి, తేజములఁగాకయితరులు దీటెయనుచుఁ
గవిజనానీకవర్ణనఁ గాంచు జగతి, రహి వహించెనుదిరుమలరాయమౌళి. 234

సీ. ఏఘనుసౌందర్యమిందిరానందనుసంద మై సతులకానంద మొసఁగు
నెవ్వనివితరణమిందీవరాప్తునిరీతినర్థులకతిప్రియ మొనర్చు
నేరాజుభేరీభాంకారంబు రిపురాజతరుణులగర్భభేదనముఁ జేయు
నేన్నృపాలునిసేనయెదిరించుఅట్టిడిరాకుమారులనుజీకాకుపఱచు
తే. నతఁడు నృపమాత్రుఁడేయారయను సపాద, కుతపశాహినిజామాదికుతలపతులఁ
జెందెదోర్గర్వఖర్వితాఖండలుండు, రణజయవిహారి తిరుమలరాయశౌరి. 235

చ. సరసిజపత్రనేత్రుఁడగుశౌరి పయోనిధికన్యకన్వియ
చ్చరులు నుతింపఁజేకొనినచందమునన్సుగుణాభిరాముఁడా
తిరుమలరాయశేఖరుఁడు ధీనుతులొప్పఁగ వెంగళాంబనుం
బరిణయమయ్యె వేడుకనపారమహావిభవంబులొప్పఁగన్. 236

క. పతిభక్తిచేనరుంధతి, ప్రతి సంపదచే సరోజభవనసరిగ స
న్నుతిఁగన్నవెంగళాంబకు, నితరవధూజనము సరిగనెటులెన్నఁదగున్. 237

శా. ఆరామామణియందుఁదిర్మలనృపాధ్యక్షుండు ప్రేమున్గనెన్
నీరేజాప్తసమానులన్సుతుల నిర్ణిద్రప్రతాపారిసం
హారోగ్రప్రతిమానశౌర్య రఘునాథాఖ్యక్షమాభర్తనున్
శ్రీరంగాధిపు రామరాజవిభునిన్ శ్రీవేంకటాధీశ్వరున్. 238

క. ఆతిరుమలరాయతనూ, జాతచతుష్కమునన గ్రజనితుండును వి
ఖ్యాతయశుఁడు రఘునాథమ, హీతలనాథేశుఁడలరునివసన్నిభుఁడై. 239

మ. సమరోర్విన్రఘునాథరాజవరుఁడశ్వంబుద్ధతిన్దోలి శౌ
ర్యమ్మృగేంద్రుండనొప్పి త్రుంచెనుదురుష్కాధీశులన్రౌతుఁబ
ల్లము గుఱ్ఱంబును నాలుతుంటలయి డొల్లన్వేటువేటట్లుగా
నమకుల్గన్గొని మేల్సెబాసు భళియానౌనంచు వర్ణింపఁగన్. 240

సీ. నీరూపుగఖతో నేసరియంచుఁబెనంగి మీనాంకుఁడనంగుఁడయ్యె
నీశాక్సరణికెన నేనిల్తుననియోడి చిలువరాయఁడు రసాతలముఁ దూఱె
నీకీర్తికిని జలి నేననియటుగాక యబ్జారి చిన్నెగా హరిణమునిచె
నీప్రతాపముజోడు నేనని నిలువకి ఖరకరుండుడుమువీథిఁబఱవఁజొచ్చె
తే. నౌర నీసాటియిలెరులెట్లనఁగ వెలసె, నష్టదిగ్రాజహృదయాభియదపరాహ
బిరుదకేతనుఁడరిగిరిభిదురపాణి, యైనరఘునాథమేదినీజానియలరు. 241

క. ఆరఘునాథమహాధా, త్రీరమణునియనుజుఁడైన శ్రీరంగవిభుం

డారాముమాడ్కి వసుమతి, నారూఢిగ నేలె నిర్జితాహితుఁడగుచున్. 242

సీ. తొలిపల్కుగుజ్జాలఁదోలెడు నెఱజాణకూర్మిముమ్మనుమని కొడుకుకొడుకు
జాలుఁదొయ్యలి నేలుజాణ యెన్నెడువాని కొమ్మసైదోడులోఁగొన్నయతఁడు
చిలుపలుఁదినుచుండుపులుఁగుఁదత్తడి నెక్కునట్టి వేలుపు గేస్తురాలికొడుకు
చిలుకపైఁజనువాని చెలికాని చేసున సొగసుగారనుండెడిదొరసుతుండు
తే. దానగాంభీర్యసౌందర్యధర్మములను, సాటిసత్తురుగాకొరులన్న పెతలఁప
నారవీటిపురాన్వయుఁడా తిరుమల, రాయదేవేంద్రు శ్రీరంగరాయమణికి. 243

సీ. గడివిజాపురినరకామినీగర్భముల్ ఛేదించు నెవ్వని ఛేరిరవము
దామిడిబోయి నిజాముపట్టణముల ధూళిగాఁజేయు నేదొరబలంబు
గోలకొండపాజీల కోటలకాయముల్ చించు నేరాజేంద్రు చేతికత్తి
సకలభూపాలకాస్థానసన్నుతిఁగాంచి వెలయు నేసూరుని విజయలక్ష్మి
తే. యతఁడు కేవలన్పపతియే యఘువిదూర, చర్యుఁడాశ్రితరక్షావిచక్షణుండు
జీర్ణకర్ణాటభూప్రనక్షసనుండు, రమ్యగుణశాలి శ్రీరంగరాయమౌళి. 244

తే. రాజగుణహారి శ్రీరంగరాయశౌరి, ప్రీతితోఁదిమ్మమాంబను బెండ్లియయ్యె
నావధూవరులఖిలసౌఖ్యముల మిగుల, వెలసిరవని ధరాత్మజేశులనుబోలి. 245

క. ఆవిభుతమ్ముఁడు రామన, రావెల్లభుఁడైరు నాదిరాజులచర్యల్
ధీవరనుతరాకేందుయ, శోవిస్తారతనునధికశౌరత్వమునన్ 246

మ. ఘననిర్ఘోషము శైలరాజతనయాకాంతోరుషాకారపు
స్వనము న్గెల్చిన రామరాజవరునిస్సాణంపునాదంబులే
విని శూకేలిపులై తురుష్కయవనోర్వీనాయకుల్గామినీ
జనయుక్తంబుగ దాగియుందురు మహాశైలంబులన్గానలన్. 247

ఉ. రామమహీశ్వరుండు రణరంగమునందు నిజాముసేనలన్
భీమపరాక్రమస్ఫురణఁ బీచమణంచఁగ సాటికన్నుచున్
రాముఁరణంబుచందమిది రాయితఁడాతఁడెయౌనటంచు నా
తామరసోద్భవోద్భవుఁడు తాళములొత్తును నాట్యమాడుచున్. 248

క. కృతకృత్యుండగు రామ, క్షితిపతి నరసింగమాఖ్యసీమంతినినం
చితధర్మవిధినిఁబరిణయ, మతిముదముదలిర్పనయ్యె నాసతిపలనన్. 249

క. ఆజనపతి కాంతివిభా, రాజేంద్రుని విజయనిభపరాక్రమరేఖా
రాజితఘను శ్రీతిరుమల, రాజునుగని యోఁదదనంతరంబున మఱియున్. 250

క. అతనికి శ్రీరంగమహీ, పతిగలిగెను నామహానుభావుఁడు శౌర్యో
న్నతి వేంకటపతిరాయనృ, పతి చేయువరాజపట్టబంధమునొందెన్. 251

చ. తిరుమలరాయరాజహిమదీధితి రామమహామహీమనో
హరుని సిరంగరాయనరునార్యజనస్తుతి చేఁదనర్చు నా
నిరుపమదానవైఖరుల నించె నజాండముఁ దళ్కుఁగీర్తిముంబుకై
శరనిధియప్పులంబొరలెఁ జందురుఁడుం గడుఁ గందె సారెకున్ 252

సీ. పాఱదా రిపుకదంబము బెడాబెడలుగా నురువడి మొనలపై నుఱికినపుడె
భయమందదా పద్మబాంధవుమండలంబరిఖండనోత్సాహ మలరినపుడె
మోహంబు చెందదా ముగ్ధాంగనారాజి సోయగంబొక్కింత చూచినపుడె
సమ్మోదమందదా క్ష్మాజనానీకంబు కరుణార్ద్రదృష్టిచేఁ గనినయపుడె
తే. యాఱరయసహాయశూరుఁడు నరికృతాంతుఁ, డంగనాజననూత్నలతాంతశరుఁడు
ధర్మతత్పరుఁడనుచు భూపులవినుతిఁ, గనియె శ్రీరంగరాయమనుజవిభుఁడు.

తే. రాజకులభూషణుఁడు చిక్కరాయభూప, శౌరి వరియించె జిల్లెళ్ల నారసింహ
రాజదేవేంద్రపుత్త్రి యంభోజనేత్రి, యైనయోబమ్మదేవి నాయతవిపులన. 254

తే. ఆవసుమతీశునకు రామదేవరాయ, లుదయమైనను రిపురాజులొదిఁగి శైల
గుహలఁ జేరిరి రవిదోఁప ఘూకచయము, లతిభయంబున గొందులనొదుఁగుపగిది 255

సీ. సింగనృపతి భీమసేనుఁడు రాయప్ప శ్వేతాశ్వుఁ డయ్యనచెన్ననృపులు
మాద్రేయులితరభూమండలేశ్వరులు విరాటపాంచాలాదిరథికవరులు
రఘునాథనాయకాగ్రణి యనుకృష్ణసహాయుఁడుగాఁగ నాజిఁ జెంచు
వీరప్పయాచనవిభుమాకభూమిదుశ్శాసనసౌబలశల్యకర్ణ
తే యుక్తముగ జంగరాజసుయోధనుని వ, ధించి సంతసమున రామదేవరాయ
ధర్మతనయుండు ప్రజలు మోదంబుఁబొర్వ, ధరణిఁ బాలించె ధర్మవిస్ఫురణ మెఱయ.

సీ. రాజాధిరాజవీరప్రతాపోజ్జ్వలుండగు రామదేవరాయనృపతు హీన
ధాముఁడు పోచిరాజామిరాజాత్మజయోబమదేవి గొబ్బూరివంశ
పావనుఁడరిగిరిపాంకార యతిరాజసుత కొండమయుఁ గులసతులుగాఁగ
వరియించి యోషితాద్వయమతిధర్మసహాయమై వర్తిల్ల నధ్వరములు
తే భూసురోపనయనతులాపురుషకన్య, కాశ్వగజగోహిరణ్యవస్త్రాన్నభూమ
ఖాదిదానంబులొనరించి యాదిరాజ, చర్య వర్తిల్లె భూజనుల్ సన్నుతింప. 257

ఆ. రామదేవరాయరాజేంద్రుసత్కీర్తి, సాటివత్తునన భుజంగమకుల

పతికి జిహ్వ సరిగఁబగిలెనంచును భీతి, సీరి మేన నీలిచీరఁగప్పె. 258

తే. మనుచరితనిట్లు సుతుఁడు మన్నఁడునుదనర, నలుదురామావనీభర్తకనుజుఁడైన
వీరవేంకటపతిరాయవిభుఁడు వసుధ, కెల్లరాజయ్యె భూజనులెల్లఁబొగడ. 259

సీ. బలముగూడినఁజూచి నిలువనియిభరాముకొడుకుభీతికి గోలకొండ సాక్షి
వెన్నాడి తత్సేన వీఁగఁదోలుటకునుబృఘురక్తమునను బ్బుపెన్న సాక్షి
నీవాఁడననఁ బ్రోచి నిర్భయంబుగ వానికిని మేరయిడుటకుఁగృష్ణ సాక్షి
యెదిరించువైరులమద మెల్లనణిలఁదూలించుటకును నందేల సాక్షి

తే. గాఁగనసదృశబాహువిక్రమవిభూతి, దనకు వేలూరు వరరాజధానిగాఁగ
వీరవేంకటపతిరాయవిభుఁడు మిగుల, ధరణిఁబాలించె ధర్మతత్పరతఁజెలఁగి. 260

సీ. వాఙ్మహోవిభవంబు వర్ణింతునంటినా భావింపఁబన్నగభర్తయతఁడు
గుణములచెలువుఁబేర్కొనియెదనంటినా వీక్షింప శేషాద్రివిభుఁడతండు
అతిధర్మవర్తన నుతియింతునంటినా రంపవయాధర్మజుండతండు
నీతిమార్గస్ఫూర్తికీర్తిట్టిదంటినా పరికింపఁగా బృహస్పతియతండు

తే. గాన బుధజనసన్నుతిఁగన్నయార, వీటి వేంకటపతిరాయవిభునినితర
మనుజనాథులరీతిని వినుతిసేయ, నలవియేయాఘునుండు కేవలుఁడె తలఁప. 261

సీ. పరమపాతివ్రత్యగరిమచే మిక్కిలియతిశయిల్లినవెంకటమ్మగారిఁ
జిరయశోనిధియైనజిల్లెళ్లరంగన్నృపాధిపుపుత్రి నోబమ్మగారి
జిల్లెళ్లకృష్ణరాట్పుత్రియమయూఖుప్రియాత్మజయైనకృష్ణమ్మగారి
భూరిశౌర్యోగ్రగోబ్బూరియోబయమాత్యతనూజఁగొండమ్మగారి

తే. నెమ్మి వరుసఁబాణిగ్రహణమ్ముఁజేసి, వీరవేంకటపతిరాయవిభుఁడు వేడ్క
నలరునప్పద్మముఖులతో ననుదినంబు, నధికసౌఖ్యాంబునిధినోలలాడె మిగుల. 262

ఉ. ధీరసుమేరు వేంకటపతిక్షితినాథునిచారుకీర్తిదా
నారయఁబద్మజాండమున నంతట నిండి పొగడ్తఁగాంచె స
ద్ధీరుచేతనయ్యమృతదీధితికన్నుబజముఖ్యపుంబునన్
భూరికళంకమున్నెరపెఁ బోల్కికి నేనెనయంచుఁదోఁచినన్. 263

తే. రహినినిట్టులవెలె యామిసీరాజవంశ, వర్ధనుండగుతిరుమలవసుమతీశు
ననుజుఁడగు వేంకటాద్రిరాజావతంసుఁ, డలరు నాదిమన్నృపచర్య మెలఁగి మిగుల.

ద్వి. అసదృశోరుశౌర్యుఁడాహవగాండీవి, వేంకటాద్రిరాజవిబుధరాజు
అని బరీదు గెలిచియాతనిబిరుదుమే, శమ్ముఁగొనియె భూజనమ్ముపొగడ. 265

సీ. కందుకక్రీడగాఁగదనరంగస్థలిఁగడు వజీరులమస్తకములఁదునిమి
హారులనుబొరిఁగొని కరులనుదునిమి తదారోహకులఁద్రుంచి వీరభటవి
దళనంబుసేసి దుర్భరపతాకలఁగూల్పఁగనుఁగొని కాందిశీకత వహించి
వీఁకఁబట్టనునాస విడిచి నిజాము యేదులఖాను కుతుపశాహుఁబదళంబు

తే. విచ్చి వెన్నిచ్చి కనుకనియిచ్చఁబఱచి, మెచ్చఁజొచ్చినవనభయంబునిచ్చి విజయ
కాహళులుమ్రోయనియమించె నెమ్మోజనంబు,లభినుతులొనర్పఁగా వేంకటాద్రిరాజు.

ఉ. ఏలెనుగందనోలుపుర మింద్రసమానుఁడు వేంకటాద్రిభూ
పాలుఁడు ధర్మరీతినరివర్గము బీరముదక్కి మత్తశుం
డాలతురంగహేమఘననవ్యమణీచయమిచ్చి రేపగల్
ఫాలతరాగ్రసీమఁగరపంకజయుగ్మముఁజేర్చి కొల్వఁగన్. 267

చ. అనిశము గోహిరణ్యవసుధాశ్వతులాదిసమస్తదానముల్
వనరుహనేత్రుఁగూర్చి ద్విజవర్గము రాగిలనిచ్చి రంగమాం
బను మఱికృష్ణమున్దగ వివాహమునై క్రమమొప్ప వారివ
ల్లనుగనె వేంకటాద్రినృపలక్ష్ముఁడు రంగపరామరాజులన్. 268

తే. దర్పితారాతిగర్వవిదారకాత్తి, చండదోర్గర్వమండితమండలాగ్ర
పాండితిని మించె రామభూపాలుఁడఖిల, రాజసన్నుతులెసఁగ ధరాతలమున. 269

ఉ. సంగరరంగమందు హరిశౌర్యమునన్భవనైకదీప్తుఁడై
రంగపరాజశేఖరుఁడరాతిబలంబులనుక్కడంచె సా
రంగధరుండొ యాపరశురాముఁడొ స్కందుఁడొ రాఘవుండొ యె
న్నంగనితండటంచును జనమ్ము సన్నుతులుల్లసిల్లఁగన్. 270

మ. ధరణీచక్రము నాల్గుపాదములచే ధర్మంబు వర్తిల్లఁగాఁ
బరిపాలించెను రంగపాధిపుఁడు శుంభద్బాహుగర్వోన్నతి
స్థిరుఁడామేటి మఖంబులన్ ద్విజులచేఁజేయింపఁగా దేవభూ
సురసంఘుంబతితుష్టిచే సిరులచే శోభిల్లనశ్రాంతమున్. 271

శా. నెమ్మిన్ రంగపరాజశేఖరుఁడు కోనేటమ్మఁదిమ్మమ్మఁ జే
స్వమ్మమ్మువ్వురఁబెండ్లియయ్యెను బ్రమోదాయత్తుఁడై బంధులో
కమ్ముల్మెచ్చ మహావిభూతినిటులాకాంతామణుల్దాను సౌ
ఖ్యమ్ముంగాంచెను ధర్మతత్పరతనత్యంతంబు వర్తిల్లుచున్. 272

క. అతనికిఁగోనేటమ్మకు, గతకలికల్మషుఁడు విమతఖండనుఁడు గుణా

న్వితుఁడైనవేంకటాద్రి, క్షితిపతి జనియించెనార్యకీర్తనలెసఁగన్. 273

క. ఆరంగపురాజఘరి, శ్రీరమణునకుదయమయ్యెఁ దిమ్మాంబాయో
పారత్నమువలన మహో, దారుఁడు గోపాలరాజధన్యుండెలమిన్. 274

సీ. శ్రీకృష్ణగోపాలసేవావిహారవిచక్షణుండురుధర్మరక్షణుండు
నందితకవిబుధానందకరాన్వయామండనుండఖిలారిఖండనుండు
రాజీవపత్రేక్షణాజనతాపంచసాయకుండర్థిదాయకుండు
బాహుబలోగ్రసపాదమహాబలభంజనుండాశ్రితరంజనుండు
తే. సతతసేవకనరవరాంచితకిరీట, ఘటితమణిఘృణిలలితాంఘ్రికమలుఁడార
వీటిగోపాలరాజభూవిభుఁడు కంద, నోలు నిజరాజధానిగానేలె ధరణి. 275

క. చాల వితీర్ణినిఁగర్ణునిఁ, బోలును దుర్జయవిరోధిభూపాలకగో
పాలవధూటీజనగో, పాలుఁడు గోపాలరాజ పార్థివుఁడెలమిన్. 276

ఉ. శ్రీలెలమిన్నెలంగఁగ వరించె ముదంబున రంగనేంద్రుగో
పాలనృపాలచంద్రుఁడతివానిని గొబ్బురిగిర్యధారుణీ
పాలునిపుత్రి వెంగమను పంకజనేత్రి జితేళ్లరంగిగో
త్రాలలనామనోహరసుతామణిఁదిమ్మమనున్మహోన్నతిన్. 277

క. ఆపద్మముఖులుదనునను, రూపగుణంబుల భజింప రూఢిగఁగాంచెన్
గోపాలరాజరాజని, శాపతి సతతంబు సకలసౌఖ్యములెలమిన్. 278

తే. అవనినిటునలెఁబుత్రపౌత్రాభివృద్ధి, రహిని వర్ధిల్లతిరుమలరాయవేంక
టాద్రిరాజానుజద్వయమధికకీర్తిఁ, గొలువ నళిరామభూపాలుఁడలరు మిగుల.

తే. సకలవిభులతిమ్మరాజుసేనలనుద్రుంచి, గుత్తిఁబెనుగొండ మఱి గండికోటఁగంద
నోలుభ్రమాదవేవవలీల గెలిచి, తొలుదొలుత రామనృపతి గర్వలము మెఱసె. 280

శా. శ్రీరామేశ్వరగోప్రపాలనచమత్కారుండునై దానవి
స్తారోదగ్రతనబ్ధి మించి రిపులన్ దండించి ధాత్రీజనా
ధారప్రక్రియనొందియింద్రజిపురాఖ్యక్ష్మేశుఁడై మించు మా
శ్రీరంగేంద్రునిరామరాజవిభుఁ డా శ్రీరాముచందంబునన్. 281

సీ. హరిశౌర్యుఁడగుతిర్మలాధీశ్వరుండుదదగ్రజుండగు వేంకటాద్రిరాజు
భుజయుగంబుగ బలస్ఫురణతోఁగరిహరిరథవీరభటులతో దొరలతోఁదఁ
దనయాజ్ఞమీఱినకినుక నిజాముపై దండెత్తి తతిమియుద్ధంపన్నెత్తి
నతఁడేలుచున్నట్టియాముదానగరంబు చాలెత్తి మఱియాముదాలు వేసి

ఆ. సేతుకాశిమధ్యభూతలనుతజయ, శ్రీవిరించి వేఙ్కచేఁ జెలంగె
రామమూర్తియైనరామరాజేంద్రుఁడు, సాంద్రవిభవజితసురేంద్రుఁడెలమి. 282

సీ. దళితనిజామాదిబలశోణితప్రవాహీనులచే జలధినేఘునుఁడు నించెఁ
గుతుబకోసబమత్స్యకురుకకరూశాదిభూపతులచేఁగానుకలేప్రభువుగొనియెఁ
దనపేర దేవతాస్థలులనవసరముబ్భక్తితోనెప్డునేపతియొనర్చ
నతిరాత్రపౌండరీకాదియాగమ్ములు సేయించి ప్రీతి నేతీతిపుఁడెవరె

తే. నతఁడు కర్ణాటరాజ్యరమాధినాథుఁ, డార్యరక్షావిచక్షణుండద్రిధైర్యుఁ
డనఘచారిత్రుఁడఖిలరాజాధిరాజ, రాజపరమేశ్వరుఁడు రామరాజవిభుఁడు 283

క. నడతయొకింతయు లేదె, క్కుడు బహుగండెనులుఁబొఁనుకొనునని గిరుల్
విడిచి సుఖవసతికొఱకై, పుడమిపడెఁతి రామరాజుభుజమున నిలిచెన్. 284

శా. రారాజేయభిమానశీలుఁడు సుగ్రాన్నాథుఁడేధన్వి కం
పారిపోద్భవుఁడే సురూపి రవియే యత్యుగ్రతేజుండు మం
దారక్ష్మారుహమే ప్రదాత విధుఁడే నందత్కళారాశి మా
శ్రీరంగాధిపురామరాజమహిభృచ్ఛ్రేణ్యంశు వర్ణింపఁగన్. 285

ఉ. యామవతీశవంశకలశాంబుధిపూర్ణసుధామయూఖుఁడౌ
రామనృపాలుకీర్తిసరి రానుబెనంగి తొలంగి మూలను
గ్గామతఁగొండయెక్కి హిమధామసరుండురుభీతి మేనఁదా
సామునవార్యనుంచి మఱి సామునఁగప్పె మదేభచర్మమున్. 286

చ. ఎలమిని రామరాజవసుధేశుప్రతాపమవార్యమై మహిన్
జెలువుగ నిండఁబర్వ శశిశేఖరదివ్యమహాశితాశుగ
జ్వలనశిఖాసముత్కరముచందమునందమునొందె నెంతయున్
సలకయతిష్మయప్రముఖశత్రుపురంబు లనేకనారయన్. 287

బిరుదగద్యము.

జయజయ, స్వస్తి, సమస్తప్రస్తోమభద్ర, గణరంగరామభద్ర, కల్యాణమహీపాలభాస్వర, కల్యాణపురవరాధీశ్వర, కన్యాకుమారీ భీమరథీ తటాంతనిక్షేపవిజయస్తంభ, స్తోత్రార్హయశఃప్రక్రియాపావనచరిత్ర, ఆత్రేయగోత్రక్షత్రియకులపవిత్ర, మహితకేళికాపారాయణ, మహితచాళుక్యనారాయణ, ధామస్కచక్రవర్తిబిరుద, చాళుక్యచక్రవర్తిబిరుద, నానావర్ణమండలీకరగండ, ద్వైత్యభేదగండ, హత్తిబ్బరగండ, భాసురభుజాదండ, జయబిరుదరగండ, అసమబాణరగండ,

హొసబిరుదరగండ, గండరగండ, ఘనీకృతమదేభశరజన్యలంపట, త్రిభువన బిరుదులవెన్నుసమ్మెట, పట్టైసరాయనిజానిష్ట, ఒడయరాయనిశాభట్టశిష్ట, పర్గరాయ ఘనప్రియంకర, అష్టవిగ్రాయమనోభయంకర, విజయచరితసింహాసనాభాస్వర, విజయనగరసింహాసనాధీశ్వర, యుక్తవర్గసద్యోధనపుర, గుత్తిదుర్గనిర్భేదనపుర, వాదిపురతర్కాభరణ, ఆదవేనిదుర్గాపహారణ, ఘనచండవర్గబాధక, పెనుగొండ దుర్గసాధక, మంద్రగిరిదుర్గభాస్వర, చంద్రగిరిదుర్గరాజ్యాధీశ్వర, శబ్దపరిశుద్ధ సాలక, ఉద్దగిరిరాజ్యపాలక, కాయదుర్గతినయాబంధుర, రాయదుర్గావనధురంధర, వందనశీలకిరీటపాదక, కందనవోలుకవాటభేదక, చాటూరుఘణితినిర్వాహక, జూ టూరుసమరనిర్వాహక, చండనపాటిఖడ్గసాయక, కొండవీటిదుర్గనాయక, పుట్టప ల్లిసీమాధిష్ఠితధామసాగర, రట్టహల్లిసీమాప్రతిష్ఠితధామసాగర, వంకాదిపువీరసమా సంగిత, బంకాపురవీరరమాలింగిత, సాంద్రకీర్తినిరంతర, చంద్రగుప్తిధరాంతర, ఆచా రరాజ్యావయవచర్య, రాచూరురాజ్యహరణధుర్య, మదచండవర్గాదిదాయక, ముదు గంటిదుర్గాధినాయక, పరిభిల్లచరణభూషణ, ఓరుగల్లునగరపోషణ, విజయకరాయ తసాయక, విజయాపురభయదాయక, వర్ణనాదికరతోషకార, సొల్లలాపురసంక్షోభ కార, కల్యాదినృపకబాధక, కల్యాణనగరసాధక, సామదానముఖ్యశిరంజన, ఆ మదానగరసాలభంజన, ధావకరమార్గవిక్రాంతిసార, దేవగిరిదుర్గ సమాక్రాంతిదీప, గౌతమీస్నానపావనాకార, కౌతుకాఖిలభూజనాధార, బలిచాపలిజన్యదాయక, హాలిపురచాంచల్యకారక, ఘుడితకూటతిమసింహాసంహనన, పెదదకోటనగరసింహ సంహనన, బలికెరికూటవాకలశౌర్య, కలుబరగికోటపాటనధుర్య, నగరసమాక్రమ ణవిచార, సగరసమాక్రమణాధీర, పరచంపనిర్గతకింకర, పరచంపదుర్గభయంకర, సంసదుర్గకేతుహరణ, హంసనుర్గనిబర్హణ, స్వర్ణాటకవర్గసద్గంధనాసిక, కర్ణాటక బుధధన్యాసిక, జుహ్నురథయనిర్ణాయక, నిర్భాగుసామజసముద్రదుర్నిష్ఠాధదా యక, సామగిరిదాపక, రామగిరిదుర్గప్రతిష్ఠాపక, మేదినీతలసమగ్రసంపాదన, యాదగిరిదుర్గభేదన, శిలచండమృదుభాషణ, గోలకొండపురదూషణ, అయాలకొండ చండవిమతహాలాహల, అయిలకొండహరణకౌతూహల, సానుభల్లుకృతిపరాక్రమ, సానుగిల్లకృతిపరాక్రమ, పానుగంటిదుర్గపాటనధుర్య, భూనుతసాహసధుర్య, వేల్లితచండదుల్లభ, బెల్లముకొండవల్లభ, నిలయలోలగర్భితాకార, మలయకేళిమహీ మాధార, కామసమాచరణాక్రమణ, సోమపదమానచణాక్రమణ, శావగదుర్గబా ధక, మావురదుర్గసాధక, ఖండితసమగ్రసంధాచణ, దండితసమస్తశత్రుగణ, అక్కారుఘరతస్థానికర, మక్కాకోటదత్తస్థానికర, మక్కాకోటశిష్టస్థానికర, అక్కారుఘశి ష్టానికర, ఉల్లేఖనిజాప్తకల్లోలజాలిక, ఢిల్లీపురహాలికల్లోలహాలిక, కేలీసుమందారు

గతిబృందాయక, గోలేరుసందేరూభయసందాయక, కలంబవర్గసంభాసుర, కలంబ దుర్గకంపాసుర, భూగోళీరుచిరభూషణ, పైగోవనగరభీషణ, కొండపల్లిహరణ, చండకరనిభప్రతాపభరణ, వినుకొండపాలక, వినూత్నకృతనాగార్జునుని కొండ సాలజాలక, అనంతికలితపూరణ, అనంతిమదవిదారణ, కటకరాజ్యాధిప వర్తన, కట కరాజ్యఘటితకీర్తన, అజికరేంద్రదారుణశరాసన, రాజమహేంద్రరాజధనుశ్శా సన, బూదలఖానుతిక్తాంగహరణ, యేదులఖానుసప్తాంగిహరణ, నిదానమలకగుణ సహజాపగాధిచారక, నిదానమలకభుజాబలాపహారక, రమాధిపవినుతాపదానకీర్తన, ఇమాదనమలకమానమర్దన, ధృతరిపుదళనబంధుర, కుతపనమల్కదళసింధుర, కరీ శతరుణాకారీశసుగుణాభరణ, బరీదుబలహరణ, భుజకృతరిపుధావనావధాన, గజ పతివినుతపరాక్రమావధాన, కలికర్కశసమగ్రస్తంభీకృతారాతివర్గవిశాల, కలివర్గ మననిర్గపరితర్కవారాశివర్గకేళి, గిరిదుర్గ వనదుర్గ జలదుర్గ స్థలదుర్గ చతురశీతిదుర్గ సమస్తవళవిభాళి, రిపురాజగోపకాగోపాల, గాయగోవాళ, శ్రీరంగరాజరామ భూపాల, విజయీభవ, దిగ్విజయీభవ. 288

తే. అని హిమాచలసేతుపర్యంతధరణి, పతులసభలందు సత్కవుల్ ప్రణుతిసేయ
వెలసె నెంతయునార్వీటికులపయోధి, చంద్రుఁడైనట్టిరామరాజన్యవిభుండు. 289

తే. అనఘుఁడౌవైరసేని భీమాధిపేంద్రు, పట్టి దమయంతి చేపట్టినట్టిరీతి
రామభూపాలకుఁడు కృష్ణరాయతనయ, యగుతిరుమలాంబనుద్వాహమయ్యె వేడ్క. 290

చ. శతమఖునింబులోమజను శంకరునిన్గిరిపుత్రి శంబరా
హితు రతిదేవిఁబోలుచునహీనసుఖానుభవాప్తి రామభూ
పతియును దిర్మలాంబయును భానుసమానునిఁగృష్ణపార్థ్యునం
చితగుణుఁబెద్దతిమ్మనృపశేఖరుఁగాంచిరి హర్ష మొప్పఁగన్. 291

సీ. మఱియును నారామమాననాధశుండు జిల్లెళ్లకులసుధాసింధుచంద్రుఁ
డగు పెద్దనందిరాజాగ్రణిసుతనప్పలాంబనుబోచిరాజాన్వయావ
తంసముఁదిమ్మభూధవుప్రియాత్మజలఁగొండమ్మలక్ష్మమ్మయునన గఁబరఁగు
సరసిజవదనల నరుసతో నిరువురనతివైభవోన్నతులతిశయిల్ల

తే. సతులనిట్లుమువ్వురను బంధువితతివొగడఁ, బరిణయంబయ్యె సంభ్రమభరతుఁడగుచు
నబ్జగర్భగురుండు పీతాంబరుండు, శ్రీమహీనీళల మును వరించినట్లు. 292

క. ఆతతధర్మపరత నా, శాతోదరులందు రామజనపాలుఁడు వి
ఖ్యాతిగ దక్షిణనాయక, రీతి మెలఁగి వినుతిఁదా ధరిత్రినిఁగాంచెన్. 293

తే. ఆయదూద్వహుదేవులయందు మిగులఁ, గాంతుననురక్తిఁగనుభోజకన్యపగిది
రామభూపాలుసతులలో రమణుమన్న, నలను లక్ష్మాంబ మిక్కిలియలరుచుండు.

శా. ఆరామక్షితిభర్తగాంచెను బ్రమోదాయత్తుఁడై కొండమాం
బారామామణివల్లఁ గొండధరణీపాలేంద్రు సద్వర్తనుం
డౌరా చూరిపురీశుఁ డిమ్మవిభు లక్ష్మాంబాపయోజాస్యయం
దారూఢాత్ము సిరంగరాజవసుధాధ్యక్షున్ దయాబ్ధ్యాత్ముని౯. 295

తే. ఈవిధంబునఁ దిరుమలదేవి కొండ, మాంబ లక్ష్మమ్మయనుదేవులందు రామ
ధరణిపతి గాంచె సుతుల నేవురను వార, లలరిరీశునిపంచాస్యములనుబోలి. 296

క. వితరణరేఖను రాధా, సుతుఁ డంచితభోగగరిమ సుత్రాముఁడన౯
నుతిఁగాంచెఁ గృష్ణరాయ, క్షితివరుదౌహిత్రుఁడైన కృష్ణేంద్రుఁడిల౯ 297

క. కృష్ణమహీపతి రంజిల, కృష్ణుఁడు విమతబలహననకీర్తిని సాక్షా
త్కృష్ణుఁడు సత్ప్రఘనావన, తృష్ణకిరణసదృశుఁ డెన్న నురుతేజమున౯. 298

మ. హరిశౌర్యంబగు రామరాజవిభుకృష్ణాధీశసత్కీర్తియా
సురనాథేభము చెంపఁగొట్టి జలజస్తోమంబులం గట్టి భా
సురముక్తామణికాంతిఁ దట్టి తుహినక్షోణీధ్రము న్మెట్టి తా
నురిఁ బొమ్మంచను బొమ్మఁ బెట్టుఁ గరఁ గన్ను క్షీశ్వరక్ష్మేశుల౯. 299

ఉ. ధ్యేయుఁడు రామరాజపెదతిమ్మవిభుండని వారఁదోలి లోఁ
బాయనిభీతిచేత మొన భగ్నముగా యవనుల్దొలంగ నా
చాయ నిజాముఁ డడ్డపడ సామజయూథముఁ ద్రుంచెఁ జూపరుల్
వాయుజుఁ డంచు నెంచఁగ నవార్యసముజ్జ్వలబాహుశౌర్యుఁడై. 300

క. పెదతిమ్మనృపతి మఱియును, మదకరిహరివీరభటసమాజముతో పె౯
గదనమునఁ గదియుతురకల, సదమదముగఁ గూని మెఁ బాహుసంరంభమున౯. 301

ఉ. రాయకులీనుఁడైన యళిరామనృపాలుని పెద్దతిమ్మభూ
నాయకమౌళి యిచ్చు దిననాథతనూభవుమాడ్కి నర్థికి౯
ద్రోయక కోరుకోరికలు తూర్ణముగాఁ గడుఁ గీర్తిచంద్రికల్
దోయజసంభవాండమునఁ దోరములై కనుపట్టుచుండఁగ౯. 302

ఉ. మావులు నేనుఁగుల్ భటసమాజము సెనుఁగు వెంటగాఁగ గం
గావలినుండి కృష్ణదనుకా నొనరించి నిజాముఁ దోలి రా
మావనినాథుఁ గొండవిభుఁ డాహవకేళిఁ జరించెఁ జూచియా
దేవతలెల్ల నీఘనుఁడు దేవపురాప్తుఁ డటంచు నెంచఁగ౯. 303

ఉ సారదయావిశిష్టగుణసన్నుతరామనృపాలుకొండధా
త్రీరమణోగ్రఖడ్గహతిఁ ద్రెళ్లి తురుష్క విభుల్చరింతురి
చ్చారతినొక్కతొక్క తెవశంబు పదైదుగురట్లు దేవతా
చారుమృగీవిలోచనలసంగతి నైజగుణంబెయౌఁగదా. 304

ఉ. ఏలుచునానెగొండిపురమింద్రసమానుఁడు కొండధారుణీ
పాలుఁడు పొల్చె శాత్రవులు బంటుతనంబుల మాని చావడిన్
వేళయెఱింగి కాంచి మఱి వేళమునన్ కుటాగ్రరత్నరు
జ్జాలముచేత నాత్మపదకంజయుగంబునలంకరింపఁగన్. 305

క. సూరప్పవాహాధీశ్వరు, కూరిమిసుతఁ గిరుమలాంబఁగులసతిగ మహో
దారత వరించె రామ, క్ష్మారమణునికొండనృపతి కడు వేడుకతోన్. 306

క. ఆమహితాత్మునితనయుఁడు, రామాధిపుఁడహితకమలరాకాశశియై
భూమిఁ బ్రజలెప్పుడునధిక, క్షేమించఁగ నేలె నీతి చెలువుదలిర్పన్. 307

క. హరిభక్తిపరుఁడు సుగుణా, కరుఁడంచితదానవిజితకర్ణుఁడు రజనీ
కరకులుఁడు కొండధాత్రీ, శ్వరరామన్నృపాలుఁడిలను జనను లినలరన్. 308

సీ. గొబ్బూరికులవార్ధికుముదాప్తుఁడౌనోబవిశ్వంభరాధీశవిభునికూర్మి
తనయయౌనరసింగమను సూరపాన్వయపావనుండగునోబపార్థివేంద్రు
పుత్రినోబమ్మనుబోచిరాట్చన్నృపాఖ్యునిసుత జానకమ్మనిట్లు
నరుసతో ముప్పురఁబరిణయంబై వారలనికంబున నురక్తినాత్మధర్మ
తే. వర్తనకును సహాయులై వర్తిలంగ, నఖిలతరభోగభాగ్యంబులాసతీత్ర
యంబుతోఁ గూడఁ దాఁ జాలననుభవించ, రామభూవరుకొండ్రాజు రామరాజు 309

క రామారితిమ్మవిభుఁడు క, రామారని రిపులఁదునుమ రంజిలు శుభసం
సూచకములుదోడ్తోడ సు, శీచయమునకును బ్రమోదవృద్ధిదలిర్పన్. 310

ఉ. నారద వింటె చిత్రమిది నారకవాసులుగాక దేవతా
వారిజగంధులంగలసి వత్తురు వన్గొలువంగ ధేనుసం
హారులు మ్లేచ్ఛులన్న వినుమా సురవల్లభయాజిభూమి రా
మారిపురీశుతిమ్మవిభునుగ్రకరాసిని మృగ్గఁగాఁజుమీ. 311

చ అన సురలెల్ల సంశయమె యుబ్బజసంభవుమాట తథ్యమా
ఘనుకరవాళచిత్రగతిఁగంటిమిగాదె నిజాము సేనలన్

దుని మెడివేళనాశ్వికునితోఁ దురగంబును మావటీనితో
డనుగరి ఖడ్గయుక్తము భటప్రకరంబును డొల్ల వాసవా. 312

చ. అనఘుఁడు రామభూవరుప్రియాత్మజుఁ డాచినతిమ్మమానవేం
ద్రునిపటుశౌర్యమాశశివిరోచనభూధరతారకంబుగా
దినదినముం బ్రియంబునను దీవనలిచ్చిరియొల్ల దేవతల్
ఘనముగఁ బూలవాన జడిగాఁ గురియించిరియాడిరచ్చరల్. 313

ఉ. భూరిపరాక్రమోజ్జ్వలుఁడు పుణ్యచరిత్రుఁడు రామరాజు రా
చూరిపురీశుతిమ్మనృపసోమునినిర్మలచారుకీర్తితో
సారెకు సాటిరాఁ బెనఁగి చాలక కావె జడల్ధరించి గా
రీరమణుండు గప్పెను ధరిత్రియెయుంగఁగ వ్యాఘ్రచర్మమున్. 314

క. రాచూరితిమ్మరాజగ, రాచక్రేశ్వరుఁడు పాణెరాజుప్రియసుతా
పోచమదేవిని మోద, ప్రాచుర్యము మదిఁదలిర్పఁ బరిణయమయ్యెన్. 315

క. వీరాగ్రణి శ్రీరంగధ, రారమణుఁడు నదుల సాగరము లోఁగొనున
ట్లాహవధి రిపులఁ బోరిగొని, వారలసంపదలఁగొనియె వాఙ్ని వేడ్కన్. 316

చ. అతిశయదానలోలుఁడు మహామహుఁ డాశ్రితవజ్రపంజరుం
డతులితధర్మమార్గుఁ డభియాతిభయంకరమూర్తియార్యస
మ్మతమతి రామభూవరకుమారకుఁడై నసిరంగరాజుతో
క్షితవరులెవ్వరీడతనికిన్మతి సాటియతండెయా మహిన్. 317

శా. దక్షధ్వంసియు రామరాజమనుజాధ్యక్షేశు శ్రీరంగరా
జక్షోణీందుఁడు నొక్కసాధ్వరయనీసర్వంసహాన్నాధుసం
రక్షన్ శత్రుప్రకీహారత్వమున శౌర్యస్ఫూర్తినట్లయ్యు యు
ద్ధక్షోభోగ్రుఁడతండితండు మఘురక్షాదక్షుఁ డీక్షింపఁగన్. 318

మ. పరమప్రీతి వినమ్రులై సకలభూపాలుర్ధనుంగొల్వఁగాఁ
గరుణాంభోనిధి రామభూవరునిరంగక్ష్మాతలాధీశుఁడు
ర్వరఁ బాలించె భగీరథున్సగరునిన్ రామున్ద్రిశంకూద్భవున్
బురుకుత్సున్నహుషునంబరీషు భరతున్ బూరున్నలుం బోలుచున్. 319

మ. అళిరామేంద్రసిరంగరాయమనుజాధ్యక్షేశుసత్కీర్తి ని
ర్మలకాంతుల్నిబిడంబుగాఁ గలయఁ బర్వంజూడఁ జెన్నొందెనే

జలజాతప్రభవాండభాండము మహోశ్చర్యంబు సంధిల్లఁగాఁ
బొలుపొందంగ వివర్ణనీయమయి కర్పూరంపుబొట్టోయనన్. 320

తే. బాహుబలభీమ సంగ్రామపరశురామ, రామభూవరశ్రీరంగరాయవిభుని
భూరితేజోఽరుణద్యుతి భువనములరెఁ, బుష్పితాశోకభూరుహమూఫ్రీఁదనరి.

చ. కడిమిఁగిరీటిమాడ్కి నతిఁగన్నసిరంగమహీవిభుండు మే
ల్నడకలపోచిరాజరఘునాథనృపాలునికూర్మిపుత్రికన్
బుడమిపడంతిదాల్మినన(బోలినలక్ష్మమనున్వరించెనిం
పడరఁగ రాఘవుండు జనకాత్మజఁ గైకొనుచందమేర్పడన్. 322

సీ. అనవరతాభ్యుదయాభిలాషాశ్రితప్రతతికి ముంగొంగుపసిఁడియనఁగ
వినుతవిద్వత్కవివిసరంబులకు గృహస్థితయైనయాకామధేనువనఁగ
వంశానుగుణ్యప్రవర్తనులౌబంధువితతిపాలిటికల్పలతికయనఁగ
సరసాన్నదానదీక్షామహానిపుణత్వమునను రెండవయన్నపూర్ణయనఁగఁ

తే. జతురుదధివేష్టితావనీచక్రమునను, గలుగుసర్వసర్వంసహాతలపరేణ్య
కామినీజనసన్నుతుల్గాంచి మిగులఁ, దేజరిల్లి నలక్ష్మమ్మదేవివలన. 323

క. అతిగుణనిధి శ్రీరంగ, క్షితిపతికుదయించిరార్యకీర్తితసుగుణా
న్వితులు సుతులు పెదవేంకట, పతి చినవేంకటపతియనఁబరఁగనిరువురున్. 324

మ. అరిభూపాలకులాజి నిక్కముగ జాయార్థంబు సక్రోధుఁడై
శరధింగట్టి కపర్ది నాఁగఁబురముల్ శౌర్యోన్నతిన్పొంచుదా
శరథింగా మదినెంచి కాన్కలిడ యాజ్ఞావర్తులై కొల్తురా
కరుణాంభోనిధిఁబెద్దవేంకటపతిక్ష్మాపాలునెల్లప్పుడున్. 325

శా. శ్రీరంగాధిపుపెద్దవేంకటధరిత్రీజానియుద్యద్భుజా
సారంబొప్పఁగనేలెనెంతయునుగృష్ణాసేతుమధ్యక్షితిన్
దూరీభూతవిపత్సమానవపరస్తోమప్రచారంబుగా
నారూఢిన్ధరణీజనుల్సకలసౌఖ్యావాప్తి రాణింపఁగన్. 326

సీ. వనజనివాసానివాసకృపారసాసారాలవాలవీక్షణముచేత
శరసుధామందారశరదభ్రడిండీరధవళసత్కీర్తిసంతతులచేత
నలజయంతవసంతనలకూబరనితాంతనరరూపకలితవిస్ఫురణచేత
రణరంగచండదోర్బలదుర్జయాహితగణగర్వహరణవిక్రమముచేతఁ

తే. బుండరీకాక్షుఁదద్భాగ్రితఁబుత్రుమిత్రుఁ, దెగడిప్రహసించియుఁజీకించిధిక్కరించి

మించె నెంతయు శ్రీరంగమేదినీశు, పెద్దవేంకటపతిరాయభిదురపాణి. 327

క. గొబ్బూరివంశమణి హ, న్నిబ్బరగండఁడగు నోబనృపవరుసుతయౌ
నబ్బంగారమ్మను మది, నుబ్బుచుఁ బెదవేంకటపతియొనర వరించెన్. 328

క. అతనిసహోదరుఁ డబ్జా, హితకులకలశాబ్ధిపూర్ణహిమరుచి బుధస
మ్మతమతి యాచినవేంకట, పతిగుణతతి నుతికలవియె ఫణిపతికైనన్. 329

తే. భక్తజనమందిరాంగణపారిజాత, మైన శ్రీవేంకటాచలాధ్యక్షుపగిది
భవ్యసాత్వికగుణగణభ్రాజియగుచుఁ, జిన్నవేంకటపతిరాజసింహుఁ డలరు. 330

సీ. పెనుబాఁపకవణంబుఁ దినువారువము రౌతుపట్టి సోయగముతోఁ బరఁగువాఁడు
కలిమిచూపుమిటారి కత్తియతోఁ బుట్టుపసమించు రంగుతో నెసఁగువాఁడు
తపసిరాకన్యాఁపదాలుపు చెలికానిదళమైనయీవితోఁ దనరువాఁడు
తాటిపెక్కువానితల్లినెయ్యపుఁ బట్టి మించు బీరంబుతో మెఱయువాఁడు
తే. రాజమాత్రుండె శ్రీరంగరాజుచిన్న, వేంకటపతీశుఁ డఖిలపృథ్వీవరేంద్ర
మకుటమణిఘృణిసువిరాజమానపాద, పద్ముఁ డాశ్రితజనపద్మభాస్కరుండు. 331

సీ. మొగమియ్యకను బరాఙ్ముఖుఁడైనఁ గదియఁబోక నుజిరాయువు గల్గఁగా నొనర్చుఁ
గని కరమ్ములు మోడ్పఁ గనికరమ్మునఁ బ్రోచి ముదముతో సకలసంపదలఁ గూర్చుఁ
గలసియుండక నుజపలమతి నాగవాసముఁ జేర నిజవధూజనులఁ జేర్చు
నెదురుగా రాఁగ్రుచ్చియెత్తి వేగమె వేల్పుపొలఁతులపాలిండ్లఁ బొందఁ దార్చు
తే. నతులవీరప్రతాపరాజాధిరాజ, రాజపరమేశబిరుదవిరాజమానుఁ
డైనచినవేంకటేంద్రుబాహాసిపుత్రి, చిత్రమిదియని బుధులు చర్చింతు రెపుడు.

సీ. ఒకనాఁడు చినవేంకటోర్వీశ్వరుఁడు విరూపాక్షుసేవాసక్తి నచ్చటికిని
నరిగి క్రమ్మఱఁ ద్రోవయం దొక్కయెడ రాముసుత్రాముఁడును బొడచూపినట్లు
తోఁచిన భయము సంతోషంబుఁ బెనఁగొనఁ బ్రకటరోమాంచకంచుకితగాత్రుఁ
డై వచ్చి నెమ్మది హరిఁ దల్చి నిద్రింప డంబైనమణికిరీటంబుఁ దాల్చి
ఆ. దివ్యభూషణములు దివ్యమాల్యంబులు, దివ్యగంధములును దివ్యవస్త్ర
ములును దాల్చి దివ్యమూర్తితోఁ గోదండ, పాణియైనరామభద్రుఁ డెదుట. 333

క. వచ్చటు నిల్చినఁ గనుఁగొని, యచ్చెరువీరాజచటికి నరుదెంచుటయే
మిచ్చనుదలఁచుకనోయది, యొచ్చెము పడనీక దానినొనఁగూర్పఁ దగున్. 334

సీ. అనుచునుదయ్యపోయునంతనో చినవేంకటాధిప నీవు పంపాధినాథుఁ
డగునీశు భజియించి యరుదేరఁ ద్రోవను బొడసూపినట్టి యాభూమిభుజుఁడ

నేను నా పేరు నీకెఱిఁగింతుఁ గోదండపాణియా శ్రీరామభద్రుఁ డం ద్రు
మమ్ము భూజనులన్న మాట విన్నంతన నిటలతటాగ్ర సంఘటితహ స్త
తే. కములుఁ డై దండములఁ బెట్టి కనకపీఠ, మందు నాసీనుఁ గాఁ జేసి యాగమోక్త
సరణిఁ బూజించి తత్పాదజలజములకు, భక్తిఁ బ్రణమిల్లి యిట్లని ప్రణుతిఁ జేసె 335

చ క్ర బం ధ ము.

శా. భవ్యా కోసలసూతినందన రమాభావేందు సారంగకా
క్రవ్యాదప్రహరప్రవీణ నయరక్షాగణ్య నామాంకితా
దివ్యాండప్రచయప్రభావనరథా దీనస్పృహాకంటకా
కావ్యారంభహితక్రమా విదితనాకారీ శ్రితానందకా. 336

నా గ బం ధ ము.

చ. పరమదయాకరా రవిజభంజన బోధవిహారభాసురా
కరధృతచాప నీరజజకంజసురప్రకరాశనాంబుజా
మరధరణీజహీరశరమారవిపక్షపయోదసారకీ
ర్తిరమశతావిహార ధరధీర వసుప్రజఘాతపావకా. 337

గో మూ త్రి కా బం ధ ము.

క. మురహర ధృతగిరివర పర, వరద రమాధీశ గోప వర్ణితచరణా
దరధర నుత కరివర సుర, వరద రసాధీన గోప వందితచరణా. 338

చతుశ్చరణగర్భకందము.

గిరిధర కమలాధ్యక్షా, సరసీరుహపత్రనయన శరనిధిశయనా
మురహర సన్నుతనామా, కరుణాకర నరసఖ హరి కరివరరక్షా. 339

1. శరనిధిశయనా మురహర, సరసీరుహపత్రనయన సన్నుతనామా
కరివరరక్షా గిరిధర, కరుణాకర నరసఖ హరి కమలాధ్యక్షా. 340

2. శరనిధిశయనా గిరిధర, సరసీరుహపత్రినయన సన్నుతనామా
కరివరరక్షా కరుణా, కర నరసఖ హరి మురహర కమలాధ్యక్షా. 341

ద్వికందగర్భక్రౌంచపదవృత్తము.

ధారుణిపారావారసుతారత్నములిరుగడల సతతమును బాదాం
భోరుహసేవల్గూరిమిఁ బూరంబుగ నెదలనునిచి పొలుపుగఁ జేయన్
జేరి సురల్గైవారముచే రంజిలునటులొనరిచి చెలఁగఁగ నుండే
వారిదవర్ణున్ శౌరిని వైరివ్రజదమను జగదవనుని నిగొల్తున్. 342

క. ధారుణిపారావారసు, తారత్నములిరుగడల సతతమును బాదాం
భోరుహసేవల్గూరిమిఁ, బూరంబుగ నెదలనునిచి పొలుపుగఁ జేయన్. 343

క. చేరి సురత్నైవారము, చే రంజిలునటులొనరిచి చెలఁగఁగనుండే
వారిదవర్ణున్ శౌరిని, వైరివ్రజదమను జగదవనునినిగొల్తున్. 344

నవగ్రహాష్టదిక్పాలకదశావతారనామగర్భకందము.

హరి శశి కుజ బుధ గురు కవి, హరిసుత తమకేతు హరియమాస్రపకధనే
శ్వరశంకర శరచరయుగ, కిరి నరహరి వటు త్రిరామ కితవ ముఖహయా. 345

దండకము.

శ్రీజానకీనిస్తులోరోజ కాశ్మీరకస్తూరికాగంధపంకాంకితోరస్థ్సలా, నిర్జరారాతి పంశాటవీదాహదావానలా, కోటిసూర్యప్రకాశా, త్రిలోకేశ, విశ్వస్వరూపా, శుభాలాప, గోరాజహంసాభ్రమాతంగవాహాదిగీర్వాణసందోహకోటీరకోటిస్ఫుటానర్ఘ్యరత్నప్రభాకీర్ణపాదారవిందా, సునాభీసరోజాతగర్భార్భకాకారరాజచ్ఛతానంద, గౌరీశవాగీశనాకేశభోగీశులైనన్ భవద్దివ్యచారిత్రముల్సన్నుతుల్సేయఁగాఁ జాలరే నెంతవాఁడన్ మహామూఢచిత్తుండ మత్తుండనైనన్ భవత్కృత్యముల్సన్నుతుల్సేసెదం జిత్తమందుంచి రక్షింపవే, దేవ, మీనాకృతిందాల్చి, సుప్తాబ్జసంజాతనిశ్శ్వాసవేదాపహర్త్రాసురారాతి మర్దించి యాబ్రహ్మకున్వేదముల్గ్రమ్మఱం జేర్పవే, కచ్ఛపాకారముంబూని పాథోధినిర్మగ్నమంథాచలేంద్రంబు వెన్నాఁగి దూర్వాసశాపాహతాఖండలశ్రీపునర్భావముంజేయవే, ఘృష్టిరూపంబు చేఁజండబాహాబలోదగ్రహేమాక్షరక్షఃపతింద్రుంచి పాథోనిమజ్జద్రసాకాంతనత్యంతసంతోషితస్వాంతగాఁజేసి శృంగాగ్రభాగంబునన్నిల్పవే, మర్త్యసింహుండవై స్తంభమందుద్భవంబంది సాయంసమారంభకాలంబునందూరుయుగ్మస్థలాసాదితాదిత్యవిద్వేషిరాట్కుక్షివిచ్ఛేదనోత్సాహముంజూపి నీబంటుపంతంబుఁ జెల్లింపవే, గుజ్జుపాపండవై నిర్జితాపుర్త్యనాథప్రకర్షానుమోదాత్ముఁడైనట్టి వైరోచని న్మెట్టి జీర్ణేంద్రరాజ్యప్రతిష్ఠాపనాచార్యవిఖ్యాతినిం జెందవే, రేణుకాగర్భపేటీలసద్రత్నరామావతారంబుచే సాపరాధాతిశౌర్యోగ్రరాజత్సహస్రోరుదోర్ముఖ్యరాజన్యసందోహముం జెండి సర్వంసహాచక్రమాద్యంతముం గశ్యపబ్రహ్మకుం దానరూపంబుగా నీయవే, రామభద్రాఖ్యచే గాధిపుత్రుండు గావించుయాగావనార్థంబు వేంచేసి యాతాటకానామచోపాచరిం బుత్రయుక్తంబుగాఁ ద్రుంచి మారీచుని న్వారిధిన్ముంచి పాషాణరూపంబుచేనున్న మౌనీంద్రుయోషాలలామంబు దోషంబులెల్లన్ని

మేషంబులో నంఘ్రిరేణుప్రభావంబుచేతం దొలంగించి చంచద్గుణోపేతకై లోక
విఖ్యాతకై విస్ఫురద్భాగ్యసంభూతకై సీతకై దర్పకారాతికోదండదండంబు వేదం
డ మంభోజకాండంబు ఖండించుచందంబునందుంచి భూపుత్రినిన్వేడ్కతోఁ
బెండ్లియై చాల దోశ్చండగర్వాతిరేకోన్నతిన్మించు నాజామదగ్న్యున్నివారించి
యాకేకయేశాత్మజామోదమౌనట్టుగాఁ దండ్రిసత్యంబుఁ బాలించి రాజ్యాభి
లాషంబుఁజాలించి ఘోరాపరాధున్విరాధుంబడంగూల్చి నానామృగాకీర్ణమౌ దండ
కారణ్యభూమింబ్రవేశించి మౌనీంద్రవిద్వేషిణుందూషిణుం ద్రుంచి మాయా
కురంగాకృతౌనీచు మారీచు ఖండించి పాదోరుసంఘట్టనక్షుణ్ణ నానావిగగ్రావు
సుగ్రీవునింబంటుగానేలి సంగ్రామరంగస్థలీజృంభణోద్యద్భుజాశాలి నావాలినా
క్కమ్మునంగూలఁగానేసి బాణాగ్నికీలంబయోరాశినింకించి భాస్వద్యశోహేతువౌ
సేతువుంగట్టి నిశ్శంక లంకాపురింజుట్టి మాయావులున్యుద్ధచాతుర్యసంపన్నులు న్గ
ర్వదుర్వారులున్ దేవతావ్రాతసంహారులు న్నైకృనయాకుంభకర్ణాదిరాత్రించరాధీ
శులం ద్రుంచి యాఖండలస్యందనంబెక్కి దుర్వారగర్వోన్నతిన్ లోకవిద్రా
వణున్ రావణున్గూల్చి లంకాపురాధీశుఁగాఁ గుంభకర్ణానుజుంబట్టముంగట్టి
వైశ్వానరాభీలకీలాప్రవేశక్రియాత్యంతశుద్ధాత్మయైనట్టి ధాత్రీసుతన్వేడ్కఁజే
పట్టి రాత్రించరుల్వానరుల్గొల్వఁగాఁ బుష్పకంబెక్కి యక్కైకయీనందనాలం
కృతంబౌనయోధ్యాపురంబుం బ్రవేశించి కౌసల్యకుం గైకకున్ శ్రీసుమిత్రామహా
దేవికిన్ భక్తితో దండముల్వెట్టి మిత్రానుజాచార్యసామంతమంత్రిక్షమానాయ
కుల్సంతసంబందఁబట్టాభిషిక్తుండవై సీతతోఁగూడ సౌభాగ్యభోగాభివృద్ధిం బ్రవ
ర్ధిల్లవే, రోహిణీపుత్రరామస్వరూపంబుచే లాంగలోద్ధూతనాగాధిభూపట్టణాకా
రరేఖన్విజృంభించి భీతాత్ముఁడౌకౌరవేంద్రుంగృపం బ్రోవవే, బుద్ధభావంబుచేనా
సురీమానభంగంబుఁగావించి ఫాలాక్షునింద్రాదిబృందారకానీకసంస్తుత్యశశ్వజ్జయ
శ్రీ వరింపన్నియోగింపవే, కల్కివై ధర్మమార్గేతరోర్వీజనవ్రాతముంద్రుంచియు
త్సన్నవర్ణాశ్రమాచారసద్వర్తనోద్ధారకత్వంబునంబొల్చు నాహ్లాదభావాప్రమేయుం
డవౌనట్టిదేవుండవున్నీవకావే, త్రిలోకంబులన్ లీలఁబుట్టింప రక్షింప సంహారముం
జేయఁగాఁజాలియున్నట్టి మూర్తిత్రయాకారసంభూతిహేతు స్వయంవ్యక్తమా
యాపరబ్రహ్మము న్నీవకావే, భుజంగేంద్రతల్పా, ప్రపన్నాఖిలాషద్వరానల్ప
కల్పా, భవద్భక్తి నాకుంబ్రసాదించి రక్షింపవే, భానువంశాబ్ధిరాకాసుధాధామ,
దైత్యేంద్రహృద్భీమ, నీలాంబుదశ్యామ, కోదండరామా, నమస్తే నమస్తే
నమస్తే నమః. 346

తే. అనుచు వినుతింపనారాముఁడనియెఁ జిన్న, వేంకటపతిక్ష్మానాథ వినుము నీదు
పుత్త్రుఁడగువీర వేంకటభూవరునకు, నగ్రసుతుఁ డుద్భవిల్లు మదంశమునను. 347

క. అనియానతిచ్చి రాముఁడు, గనుఁగొననంతర్హితుండుగా మేల్కొనియా
చినవేంకటపతి బాంధవ, జనములకావిధముఁ దెలిపి సంతోషమునన్. 348

క. చినవేంకటపతినృపమణి, కనకప్రాకారముఖ్యకైంకర్యంబుల్
జనులెన్నఁగ మోదంబొ, ప్పనొనర్చి భజించె రామభద్రస్వామిన్. 349

ఉ. ఈమహిఁ జిన్నవేంకటపతీశ్వరుఁ డర్థిఁ జెందఁ జేయు ము
క్తామితహారవాహమదహస్తి సువర్ణముఖోరుసంపదల్
ప్రేమను శత్రుకోటికిని భీషణరేఖనుగల్గఁ జేయు ము
క్తామితహారవాహమదహస్తిసువర్ణముఖోరుసంపదల్. 350

సీ. ఏధన్యునిజధామమిందిరాకాంతకు మానితకేళికామందిరంబు
ఏఘనుభుజపీఠమీమహీకామోదకరరమణీయసౌఖ్యప్రదంబు
ఏభూభుజునిజిహ్వ యాభారతికి నెప్డుఁ గమనీయనృత్తరంగస్థలంబు
ఏకాంతుకరుణావిలోకనం బాశ్రితగురుజనములకు ముంగొంగుపసిఁడి
తే. యతఁడు సామాన్యుఁడే సగరాంబరీష, భరతనలరంతిహైహయప్రముఖపూర్వ
రాజచర్యుండు శ్రీరంగరాజచంద్రు, చిన్నవేంకటపతినృపశేఖరుండు. 351

సీ. జంటమొగంబులసామిముద్దులకుఁ బుత్తల్లిగేస్తుఁడు సిగఁదాల్చుపువ్వు
వడిగలజింకతత్తడినెక్కునెఱరౌతు పారుగూరిదొరకును బారుగుతేని
నిరునాఱుమేనులనెసఁగువేలుపుతండ్రి పట్టిపట్టుపుబలుపంజమెకముఁ
దనబిడ్డనునుజాత్రలనుగాచుకొనుడాలుగలమేటితల్లిసిఁగిన్నవాని
తే. నక్కఁజఱచియునట్టాఁగి చెక్కలడఁచి, కలఁచి నీరుగఁ జేసి నల్గడలయందుఁ
గడిమి నెంతయుఁ జెలఁగుచుఁ గలయ మెలఁగి, యుబ్బుఁ జిన్నవేంకటపతిగబ్బియసము.

క. చినవేంకటపతినరవరు, ఘననిర్మలతేజ మలరుఁ గర్ణాటమహీ
వనజాయతాక్షి మైఁబూ, సినయభినవకుంకుమంబు చెలువు దలిర్పన్. 353

మ. పరమప్రీతి జిలెళ్లనారపమహీపాలేశుసత్పుత్త్రిఁ దా
మరసాక్షిం దిరువెంగళాంబ నరిసంహారైకశూరుండు భా
సురధైర్యుండగుచిన్నవేంకటపతిక్షోణీంద్రుఁడుద్వాహమా
య్యె రమన్బన్నగరాజతల్పుఁడు వివాహంబైనచందంబునన్. 354

క. మతిచేఁ గమనీయతరా, కృతిచేఁ బతిభక్తిచేనొగిం దగ నాభా

రతికిన్ రతికిని సతికిని, నతిశయమయినతిరువెంగళాంబికయందున్. 355

మ. జననంబందిరి చిన్నవేంకటమహీశస్వామికిన్నందనుల్
ఘనచారిత్రుఁడు తిర్మలాధిపుఁడు సంగ్రామార్జునుండంచు భూ
జనసంస్తుత్యతఁగాంచువేంకటపతిక్ష్మాజానియున్ధర్మవ
ర్తన రాణించుసిరంగరాయమనుజాధ్యక్షుఁడన్మువ్వురున్. 356

క. కృతి మెఱుఁగుటయరి శరణన, హితమతి మనుచుట కవీంద్రులేమడిగిన స
మ్మతినిచ్చుట చినవేంకట, పతితిరుమలనృపతికెపుడుఁబాయనిగుణముల్. 357

సీ. గోపాలమూర్తియాగోపాలభూపాలచంద్రుఁడు దనదురాజ్యంబునకును
బట్టంబుఁగట్టిన బాహాబలస్ఫూర్తి మెఱసి ధర్మంబున ధరణినేలి
వర్ణాశ్రమంబులు వరుసతో నడపుచు నీతిబాధలులేక ప్రీతి జనులు
సంపదలనుదేల సవనోత్సవంబులు దఱుచుగానూరూర జఱుగుచుండ

తే. సకలనరనాయకులుగనుసన్నమెలఁగఁ, దనకు వేలూరు నిజరాజధాని గాఁగఁ
బరఁగెఁగడుఁజిన్నవేంకటపతికుమార, రత్నమైనట్టి శ్రీరంగరాయమౌళి. 358

క. దిమ్మరివైరులఁబోరిగొని, కొమ్మనుచునుబసిఁడి వేలకోలఁదులుగా ని
త్యమ్మునుగవులకునొసఁగుట, నిమ్మగు శ్రీరంగమానవేంద్రునిగుణముల్. 359

సీ. ధాటీనిరాఘాటఘోటకోద్ధుతపాంసుపటలంబు నల్గడఁబాఱఁజల్లి
బంధురతరగంధసింధురనికరశీకరము నిబ్బరముగఁజిలికి చిలికి
వితతదోర్బలవిజృంభితయోధశరవారచండాహతులఁజాల బెండుపఱిచి
వీరరసావేశఘోరసద్భటులవద్ఘట్టనలనుజాపముట్టువెట్టి

తే. యుదయగిరిదండవెలుఁగొండుచుండుకుతువ, శాహుబలదర్పదహనహుతాశనునడఁచి
వినుతిఁగాంచెను సకలభూజనులచేత, రమ్యగుణహారి శ్రీరంగరాయశౌరి. 360

సీ. మామమామగువానిమామనుగన్నయ్యమారిమిమనుమనికొడుకుకొడుకు
కొండలదోరపట్టి కొడుకుతేజీమేఁతమేఁతమాఁగువానిమేటితాత
తోలుఁబల్కుగుజ్జాలఁదోలెడునాతనిమనుమనిమనుమనిపగతుసుతుఁడు
బిడ్డగేస్తునితండ్రిబిడ్డనిమామన్నకొడుకునుకన్డఁచినకడిఁదిమగఁడు

తే. దానగుణమున వితతప్రతాపమునను, జక్కఁదనమునసహాయసాహసమున
సాటియగుఁగాకయితరులు సాటియెటులఁ, జేయఁగానచ్చు శ్రీరంగరాయమణికి.

క. శ్రీరంగరాయశశి గో, బ్బూరికులుండైనవెంగళోర్వీశుతనూ
జారత్నముఁబొమ్మన, పారవిభవమలరఁగా వివాహంబయ్యెన్. 362

సీ. మఱి పోచిరాట్కులమండనుండగు వెంగభూనాయకాగ్రణిపుత్త్రియైన
రాఘవమ్మను బోచిరాజువేంకటరాజాతనయు వెంగమ్మ నుద్వాహమయ్యె
నాసతీత్రయమును ననురక్తితో సర్వధర్మసహాయమై తగ భజింప
నతిశయభోగభాగ్యాభివృద్ధిం జాల రాణించి ధర్మమార్గప్రచారి
తే. యనుచు విద్వజ్జనంబులు వినుతిసేయ, వెలసె నెంతయు నసహాయవిక్రమాఢ్యుఁ
డారవీటిపురాధీశుఁడైన చిన్న, వేంకటపతీంద్రు శ్రీరంగవిభుఁడు మిగుల. 363

సీ. దరముతోఁ జీనికప్పురముతో ధవళకంధరముతోఁ జోడుగాఁ దనర మెలఁగి
శరముతోఁ దుహినభూధరముతో ఋక్షవిసరముతోఁ బ్రతియనఁ జాల మెఱసి
హారంబుతో ముత్యపుసరంబుతో దైవతతరులతో ననురక్తిఁ దగ నొనర్చి
రాజుతో నింద్రేభరాజుతోఁ బన్నగరాజుతో సెనయగు రంగుఁ బూని
తే. దశదిశాత్యంతపరిపూర్ణతను వహించి, రహిని వెలసెను శ్రీరంగరాయమౌళి
ధాళధళ్యప్రభాసురధవళకీర్తి, కవిజనాధీశవర్ణనగడుఁ జెలంగ. 364

క. ఇట్టి గుణంబులఁ గలతోఁ, బుట్టువులనురక్తిఁ గొలువఁ బోరుల రిపులన్
గొట్టి మనుమార్గచర్యకుఁ, బట్టగుచును వేంకటేశపార్థివుఁ డలరున్. 365

చ. కుటిలవిరోధిరాజమదకుంజరసింహకిశోరమూర్తి వి
స్ఫుటహరిభక్తితత్పరుఁడు పూరుకులీనుఁడు ధర్మవేది వేం
కటపతిరాయశేఖరుఁ డగణ్యగుణాకరుఁ డమ్మహాత్మునిం
బటుమతియా బృహస్పతికిఁ బన్నగభర్తకు నెన్న శక్యమే. 366

సీ. తా భుజింపఁగలేక తళిగ వడ్డించినయన్నంబు సతతంబు నమ్ముకొనుట
పారి బీదతనమున నొరులకుఁ దనసొమ్ము పుడకమాత్రంబైనఁ బొరయనీక
యొకటికి రెండుగా నొగి వడ్డి రాఁబట్టి ధనమెల్ల మూలను దాఁచుకొనుట
తనుఁ జూడవచ్చినఁ గనికరంబును లేక కలసొమ్ములెల్లను గిలుబుకొనుట
తే. మానె నేనియు నెనవచ్చు మానితాన్న, దానవితరణభోగప్రజానురంజ
నపరుఁడైనట్టి చినవేంకటపతి వేంక, టపతికి నినల శ్రీనేంకటపతి యరయ. 367

చ. జలరుహబాంధవాత్మజుఁ డొసంగును రేఁపటిపూటభక్తితో
గలువలరాయఁ డిచ్చు నొడికంబుగ మాఁపటివేళ వేడ్కచే
నెలమి నొసంగు వేంకటపతీంద్రుఁడు రేఁపును మాఁపు నర్థిన
ర్థులకు సమస్తవస్తువులు దోరముగా ననివార్యదాతృతన్, 368

సీ. వైభవంబున నెనవచ్చును మఘవుఁగులో భీతి డాఁగకయున్న భిదురపాణి
సౌందర్యమునఁ గొంత సరియగుఁ బురహరుకనువెచ్చఁ గనకున్న మనసిజుండు
గాంభీర్యమున నీడు ఘనరాఘవాశుగాగ్రమున నిల్వక యున్నఁ గంధిరాజు
కాంతినిఁ బ్రతియా మఖధ్వంసిపదహతిఁ గందుఁ జెందకయున్నఁ గమలవైరి
తే. యనుచుఁ జతురంబునిధివేష్టితావనీశ, సఫలఁ గవిజననికరంబు లభినుతింప
నలరు నార్వీటిపుగవరాధ్యక్షుఁడైన, రణజయవిహారి వేంకటరాయశౌరి. 369

చ. ఇననిభుఁడైన వేంకటపతీశుఁడు దక్షిణబాహుపీఠినిం
పెనయ వహింప భూభర మహీనపరాక్రమరేఖ మించె భూ
జనములు సర్వసంపదలఁ జాలఁగఁ గల్గి సుఖింప నాగకూ
ర్మనగవరాహభోగులకు మానుగ నూఱటగల్గె నెంతయున్. 370

సీ. ఆగమోక్తసుదక్షిణాన్వితముగఁ జేయు సరవితో దశదశసవనములను
బర్వమ్ములను భూసుపర్వులకిచ్చు నుదలుచుగా బహువిధదానములను
ఆరూఢిగాఁగ నూరూరను బెట్టించు షడ్రసోపేతాన్నసత్త్రములను
గనకగోపురవప్రకలితంబుగా వేడ్కఁ గట్టించు దేవతాగారములను
తే. రాజమాత్రుండె ధరణీవరాహబిరుద, వినుతుఁ డాత్రేయగోత్రపవిత్రుఁ డౌన
తారకోటీరరుగ్భాసిజితాంఘ్రితామ, రసుఁడు వేంకటపతిరాయరాజమౌళి. 371

సీ. నెఱయోఁగి బలుఁ జెట్టు నిగనిగల్గఁడు నవ్వి రికట్టల దొరరంగు స్రుక్కఁ జేసి
జగడాలముని కోనిజిగిఁ గేరి వినువాఁక చాయఁ బనిఁబునటుఁ బాయఁ ద్రోచి
పలుక్కఁ జిల్కఁ బలుకొల్కి తళుక్కు లగమి మించి యుంచల మైసిరిఁ గొంచెపఱచి
తెరంగంటి యొకిమీని తేజిసొంపును గెల్చి పాపరాయనిపసఁ బాఱఁ దోలి
తే. ప్రొద్దుకడవేళఁ బూచునాఘూవుతావి, కళుకుఁ బుట్టించి పొదంతి యనువుఁ గగడి
కడిమి నలుగడలందు వేంకటపతీశు, నసము యెగుల మేలనఁ గఁ జెన్నలరుచుండు 372

ఉ. ఇమ్మహియందు వేంకటపతీంద్రునభోమణిసాటి యాప్రతా
పమ్మనివార్యతన్నెలఁగి బంధురమై నలుదిక్కులెల్లనుం
గ్రమ్మిన దుర్జయాహితధరావరులెల్లను భీతిచే దివాం
ధమ్ములఁ బోలి డాఁగిరి పదంబులడంగి గుహాంతరంబులన్. 373

సీ. రాజాధిరాజవీరప్రతాపాంకుఁడౌ వేంకటపతిరాయవిభుఁడు వేడ్క
సూరపక్ష్మాక్షిక్షోణీశసత్పుత్త్రి నప్పలాంబను నమరాద్రిధైర్యుఁ
డనఘుండు పోచిరాజాన్వయుండగు రఘునాథరాజేంద్రునినందనలను
విమలసచ్చారిత్ర వెంగమ్మ పద్మాయతాక్షి కోనేటమ్మయను నిరువుర

తే. నొగి వరించెను సతులను ముగురియందు, నశ్వినియునాదియగుతారకాళిలో ర
మణునియనురక్తిఁ గాంచురోహిణివిధమున, నలరుఁబతిమన్ననలనప్పలాంబ మిగుల.

ఉ. అంబుధిరుద్ధభూస్థలినినారసి చూచిన దీటు లేదుగా
యంబుదవేణులందు సుగుణావళిచేతను యానధూతికా
దంబకుఁబోషితాశ్రితకదంబకునాస్యనిరస్తశీతరు
గ్బింబకు భద్రదప్రథితకీర్తివిడంబకునప్పలాంబకున్. 375

క. దీనులనుబ్రోచు సతితమ, మూనకృపారసనిగుంభితోజ్జ్వలమతియై
జానుగనిల వేంకటపతి, భూనాథునియప్పలాంబ బుధనుతులెసఁగన్. 376

సీ. తాలిమిచే భూతధాత్రికిఁబ్రతివచ్చు వాగ్వైఖరిని సరస్వతికి హెచ్చు
సత్యవాక్ప్రౌఢిని సత్యభామకునీడు వైభవంబుననిందిరవనితజోడు
మాంగల్యమున సర్వమంగళకైనఁజాలు భద్రసంపదఁగల్మి పడఁతిఁబోలు
నన్నదానంబుననన్నపూర్ణకుసాటి పతిభక్తినయరుంధతికిఁబోఁటి
తే. యనఁగఁబొగడొందునుభయాన్వయంబులకును, వన్నెవాసియుఁగలుగంగవసుధనార
వీటివేంకటపతిపృథివీవరాప్తు, తాంశునర్ధాంగలక్ష్మియౌనప్పలాంబ. 377

క. వారిరువురుగనిరనఘుల, వీరాగ్రణి రామరాజవిభునిన్ శౌర్యో
దారుండనఁదగుతిమ్మధ, రారమణుని వేంకటాద్రిరాజబిడౌజున్. 378

తే. ఘనతరాన్యోన్యమోదంబుగలుగ మెలఁగి, చెలఁగుచుండెడియారాజసింహవరుల
యన్నదమ్ములసౌభ్రాత్రమభినుతింపఁ, జిలువరాయనికైనను నలవియవునె. 379

సీ. కమలాతనూభవాకారరేఖనుబొల్చి సతులనుమోహనసతులఁజేయుఁ
గదనగాండీవివిఖ్యాతిని రాణించి పరులను సురవధూవరులఁజేయు
దేవతాభూజవితీర్ణినిఁదనరుచుఁగవులసంపన్మహోజ్ఞులఁజేయు
వినుతసద్ధర్మప్రవీణత్వమున మించి జనులను సన్మోదఘనులఁజేయు
తే. ననుచు వినుతింతురఖిలభూరాధిపేంద్ర, సభలనెప్పుడు సత్కవీశ్వరులు వేడ్క
లలరనెంతయునార్వీటికులపవిత్రుఁ, డైనవేంకటపతినృపాలాఢ్యునెలమి. 380

సీ. ఘనధర్మసద్గుణకమనీయమగుటనో పలుకు రామామోఘబాణమయ్యె
వర్ణితమిత్రానువర్తనంబవుటనో పృథివీచరణమింపురేఖయయ్యె
ఘోరారికర్ణవిదారణంబగుటనో సాహసంబింద్రజోత్సాహమయ్యె
వరవర్ణినీమనోహరవృత్తియౌటనో సోయగంబు సుమాస్త్రుచాయయయ్యె
తే. నౌర పరిపంథిరాజగర్వాంధకార, నలినహితుఁడైనతిమ్మభూనాయకునకు

ననుచుఁ బొగడుదురఖిలనృపామృతాంశు,లహరహంబును ముదితాత్ములగుచుఁ జెలఁగి.

క. రామునకు లక్ష్మణుఁడు సు,త్రామునకుఁ ద్రివిక్రమాభిధానుఁడట్లా
రామాధిపునకుఁ దిమ్మధ, రామండలపతి మహానురక్తిగ మెలఁగున్. 382

సీ. కరుణారసార్ద్రితసరిసచ్చనొక్కింత పదినూఱుచేతులఁ బరఁగువాఁడు
వైభవంబునఁ బ్రతిఇచ్చునుబరికింపనొకహస్రముకన్నులొనరువాఁడు
క్ష్మాభారభరణదక్షత నెనయఁగఁ జూడ దశశతాననములఁ దనరువాఁడు
పరమతేజంబునఁ బాటియౌ నెన్నంగ వేయికరంబుల వెలయువాఁడు
తే. గాకయితరులనెటు దీటుగా నుతింప, వచ్చు మనుమార్గచరితుఁ డవార్యబాహు[సు.
శౌర్యుఁ డంభోధిగాంభీర్యుఁ డార్యవినుతుఁ, డయిన యార్వీటితిమ్మభూపాధ్యునకు

చ. పొడఁగననర్థికర్థమిడి పోయెదమారికినంచుఁ జెప్పని
ష్ఫుడెకదయిచ్చినామనక భూరికృపామతి వస్తువాహనా
లుడుగరలిచ్చియన్నసుగుణోజ్జ్వలుఁ డార్వీటితిమ్మలేంద్రుఁడీ
నడవడిగల్గునే శిబినృనాథదధీచులకున్ననిమ్మహిన్. 384

ప్రహరణకలితవృత్తము.

చలుభుజబలశోభనఁ జూడఁగ నా, ర్వీటితిరుమలభూవిభుపటహము వి
క్కటములవియనుద్ధతిచనఁదనయాం, తట భయపడి శాత్రవులిడుదురరిన్. 385

ఫలసదనవృత్తము.

నిటలతటమున బొమలు వంచి కనలినియందా, ర్వీటితిరుమలనృపశశి వితతకరహేతి
స్ఫుటతఁ బటుపనరితతిపొలఁతులెడలంతం,తట వనములకుఁ జనిరి దపఁబడుచు భీతిన్.

కుసుమితలతావేల్లితవృత్తము.

క్రోపై ఖడ్గాళిద్యుతితతి మిణుంగుర్లుగాఁ గానిపించన్
గోపోద్రేకప్రాకటమదరిపుక్షోణిపాలాంబురుట్పు
భాపాళుల్వాడఁగ నలరె దసలంబర్వియార్వీటితిమ్మ
క్ష్మాపాలాంభోజహితుబలుపరాగంబు ధ్వాంతంబుఁ జేయున్. 387

సీ. పలుమాఱు వైరిభూపాలురరాజ్యసప్తాంగముల్గట్టల్కనాక్రమించు
జగజెట్టివలెఁ జేరి జలకట్టిగతిఁ మాటి చలపట్టి బుసకొట్టి చప్పరించుఁ
బుడమిదాలుపు వేయిపడగలల్లాడంగ నడి మెట్టుఁ గిలకొట్టు బడలువడఁగఁ
గడుమోపుతోఁ బునూఁకుడుఁ జేసి కోరాడి కొమ్ములనెగఁదట్టుఁ జిమ్మిచిమ్మి

తే. కలఁచి కబళించి కడువడి బలిమి మించి, గెలిచియార్వీటి వేంకటక్షితిపుతిర్మ
లేంద్రుఁడిలమూఁపునను నిల్పియిరవుకొనియె, రాజనుతులొప్ప ధరణీవరాహమూర్తి.

మ. అనిలోనార్వీటితిర్మలాధిపుమహోగ్రాసిన్ రిపుల్మ్రగ్గి పా
పనలీలన్ రవి దాఁటి దేవగణికావాటింజరించిందుప్ర
జ్ఞనుగూర్చుండిన మోవిగంటిఁగని లజ్జన్ రంభ కన్వ్రాల్చె నా
ననమున్వంచె ఘృతాచి పూనిరి సునందామేనకల్మౌనమున్. 389

శా. భీతిజ్ఞన్యపరాఙ్ముఖాహితవరుల్ భీమాటవీవాసులై
శీతోష్ణాదులకోర్చి యోగనిరతిన్ క్షీరానిలాహారులై
చేతోజారి భజించుచుంజటిలులై చిత్రంబు సంరక్షు సం
ప్రీతింగాంతురు రాయలాధిపునిమాశ్రీతిర్మలాధీశు చేన్. 390

తే. చేఁదు దిగమ్రింగి నెలఁదుఁజేర్చినట్టి, హరునివలెనాశ్రితావగుణాళినడఁచి
గుణమొకింతయుఁగలిగినఁగోని గ్రహించు, రాయలాధిపుతిరుమలరాయశౌరి. 391

సీ. పరకాంతఁగన్నత్తి భావించి చూపెఁడు పరధనంబుఁదృణంబుపగిదిఁజూచుఁ
బరులమాషింపఁ డెప్పటికిని గిన్నైన బొంకు నాలికయందుఁ బాపెమనఁడు
న్యాయమార్గమొకింత పాయ వర్తిల్లఁడు ధర్మమెవ్వఁనైనఁదప్పఁబోఁడు
చాడిఁజెప్పిన వినఁడు నెన్నఁటికినొకింతైనఁగోపంబుపొంతఁజనఁడు
తే. విదుపఁడాశ్రితరక్షయే వేళనైన, నరలనన్యగరామభూపతులఁబోలి
మేలిగొనములమేలిమి మెలఁగ మరగి, భానునిభుఁడైనతిరుమలపార్థివుండు. 392

చ. సరసకళాప్రవీణుఁడతిసాహసుఁడంచితధర్మవేది భూ
సురవరపోషి దాని రిపుసూదనుఁడద్వయతానువర్తియీ
శ్వరభజనాతిసక్తమతి సాధుజనాదరణాంపెటంచును
ర్వర నుతిఁదిర్మలక్షితిపవారిజమిత్రుఁడు గాంచె నెంతయున్. 393

సీ. కట్టించెనేరాజు గగనంబునొరయు విరూపాక్షప్రాగ్ద్వారగోపురంబుఁ
బెట్టించెనే నృపభిదురపాణి హృదిష్టమృష్టాన్నసత్రంబునీశుఁగూర్చి
చేయించెనేపుణ్యశీలుండు ద్విజులకు నడుగులు పెండిండ్లు కడు ముదమునఁ
గావించెనేమహీకాంతుఁడు ముప్రొద్దు హంపాధిపతికి సపర్య భక్తిఁ
తే. దలఁచునేధన్యుఁడాత్మనుదనకుఁగలుగు, మానితైశ్వర్యమీశ్వరారాధనమనుచు
నతఁడు మనుజేంద్రమాత్రుఁడె యధిపమౌళి, రాయలాధిపుతిరుమలరాయమౌళి.

ఆ. ఆఁకవీటితిరుమలాధీశ్వరుఁడు రామ, భద్రకథ లఘుద్విపదనొనర్చ

పరమభక్తినా ప్రబంధంబు శ్రీవిభూ, పాళు పేరఁ జేసె నంకితముగ. 395

సీ. శ్రీరంగనాథుఁ గవేరజాతటమున మును ధర్మవర్మప్రార్థన నొనర్చి
నిలిపిన వైఖరిని మహీధరశ్రేష్ఠమైన కిష్కింధాభిధానదివ్య
నగభేదియై రమానాయకదేహశ్రమాంబుస్వరూపంబు ననఘమూర్తి
యగు తుంగభద్రామహానది మధ్యమ శ్రీరంగమందిరక్షేత్రమునను
తే. క్రముకముఖభూజముల మల్లికాప్రభృతుల, తాళిఁగల వనమును వేసి యాయుపవన
సీమయందును శ్రీరంగధాము నునిచె, రాయలోర్వీశు తిరుమలరాయవిభుఁడు. 396

తే. చెలువు నల్లిండ్లు వనము నిక్షేపదేవ, భవనసత్కృతిసుతులనఁ బరఁగు సప్త
సంతతులఁ గాంచె వరుసను దక్ష్మాజనములు, పొగడ నార్వీటితిరుమలభూభుజుండు.

చ. అరుదగు లీలఁ దిర్మల నృపాధిపు సద్గుణశీల ధారుణీ
వరమునఁ బుట్టి సర్వవిబుధప్రణుతుల్ సలఁగంగ దేవతా
నరఫణిలోకముల్ గలయ నవ్వరవిన్విహరించి రాజశే
ఖరశిరమావహించుటను గాంచె నుకీర్తి సురస్రవంతియుక్. 398

సీ. గంధసింధురజవసైంధవవీరగణంబులు బుద్వజ్ఞనంబు గాఁగ
దిగ్గజకర్ణబాధికరసుభటాట్టహాసముల్ వేదమంత్రాళి గాఁగ
దళితాహితాశ్వమత్తగజఘటాలంకృతధరాతలంబు వితర్ది గాఁగఁ
జండతరాటోపమండితపరిపంథిరాజవరులు పశుప్రతతి గాఁగ
తే. భూతబేతాళదేవతాప్రీతి గాఁగఁ, జటులసంగరసవనవ్రజం బొనర్చి
వినుతికెక్కెను ధరను నార్వీటితిరుమల, భూమిపాలు ప్రతాపాగ్నిసోమయాజి. 399

తే. వెలయు యశోనిధి చిన్నవేంకటపతీంద్ర, వీరవేంకటపతిరాయవిభుతిరుమల
నృపతి జిల్లేళ్ళకొండమహీవరాఢ్యు, తనయులైనట్టి కోనేటమ్మను వరించె. 400

క. అనసూయతార్యతాశుచు, లనసూయాచిసుధాంశునజ్జముఖుల దీ
టన నారవీటితిరుమల, ఘనుకోనేటమ్మ వినుతిఁ గాంచె ధరిత్రిన్. 401

సీ. సన్నుతికెక్కినసతతాన్నదానంబు ఘోఁడిమి నాయన్నపూర్ణ సాటి
గణుతింపఁదగినట్టికడుఁ దాల్మిగొనమున జలరాశిమేఖలాలలన సాటి
సంస్తుతింపఁగఁదగు సర్వలక్షణములఁ బాలేటిదొరముద్దుపట్టి సాటి
వినుతికిఁ జాలిన విమలమాంగల్యతఁ జలిమలఁ బొడమిన చెలువ సాటి
తే. గాక యిలఁ దమహీనాథకామినులను, సాటియనవచ్చునెట్టులార్వీటితిరుమ
లక్షితీశ్వరునర్ధాంగలక్ష్మియనఁగఁ, బరఁగుకోనేటమ్మను బుధవరులసభల. 402

సీ. దుర్జయరాజన్యదోశ్శక్తులుడిగించి సర్వసర్వంసహాచక్రభార
ధిరణదక్షత మహాప్రౌఢులౌ శ్రీకృష్ణరాయలు నార్వీటిరామరాజ
తిరుమలరాయాదిధరణినాయకులును వారలదేవులు వసుధఁగీర్తిఁ
గనర యాకీర్తికి జననంబు ఘోషితకవిజనసన్నుతిగాదయట్టి
తే. కవిజనాధారవిఖ్యాతిఁగాంచి మిగులఁ, గవులఁబోషించి తన్నుతి కబ్బములను
తింపవెలసెను నార్వీటితిరుమలక్ష్మ, మాపచేంద్రుకోనేటమ్మ మహిని మిగుల. 403

శా. దీనత్రాణుఁడు తిమ్మరాజమహిభృద్దేవేంద్రుఁ డుద్యద్భుజా
నూనస్ఫారబలాహతాహితమహీశోత్సాహుఁడై పోచిరా
డ్భూనాథోత్తమరామరాజతనయన్ బూతాత్మఁ దిర్వేంగళాం
బానారీమణి నగ్నిసాక్షిగను జేపట్టెం బ్రమోదాత్ముఁడై. 404

క. ఆమదిరాక్షులు తిమ్మ, క్ష్మామండలపతియు మనిరి సౌఖ్యోన్నతులన్
శ్రీమేదినులను హరిబలెఁ, బ్రేమలు చిత్తముల మిగులఁబెనఁగొని నిగుడన్. 405

మ. అమరాహార్యసమానధైర్యుఁ డరివర్యగ్రావంసి సద్దైవగవా
నిమిషేంద్రుంబెగుతిమ్మరాజమణి కోనేటమ్మ శ్రీరంగభూ
రమణున్ శ్రీచినవేంకటక్షితిపునిన్ రాజద్గుణాంభోనిధిం
బ్రమదంబొప్పఁగఁ గాంచి రంతయు బుధవ్రాతంబు గీర్తింపఁగన్. 406

చ. ఎలమినిఁ దిమ్మరాయవసుధేశుసింగనృపాలవర్యుఁ డు
జ్జ్వలవిజయాతిశౌర్యవరవైభవసన్నుతరూపచండదో
ర్బలమహనీయదానగుణరాజితకాంతులఁ గేలిసేయు నా
బలరిపుపుత్రసింహసురపాలరతీశబలాబ్జచంద్రులన్. 407

క. కురుకులమణియగు శ్రీరం, గరమానరుయశము దీటుగాఁ బూనను దా
సరిగాక డాఁగె శారద, సరసిజభవవదనజలజసదనమునందున్. 408

సీ పరమవైభవమునఁ బ్రతివచ్చునొక్కింత చుక్కపేరిటి నాఁతిసుతునితోత
విక్రమోదగ్రత వినుతింప సరివచ్చుఁ జుక్కపేరిటి నాఁతిసుతునితోత
గాంభీర్యగుణమున గణుతింప సరివచ్చుఁ జుక్కపేరిటి నాఁతిసుతునితోత
యధికబలంబున నరయనుద్దనవచ్చుఁ జుక్కపేరిటి నాఁతిసుతునితోత
తే. కాకయితరులనెట్టు దీటుగా నుతింప, వచ్చు నార్వీటిపురవంశవర్ధనుండు
విమతగజసింహుఁడగు తిమ్మవిభుతనూజ, చిన్నవేంకటపతిరాయశీతఘృణికి. 409

మ. అనిఁ దిమ్మాధిపుచిన్నవేంకటనృపాగ్ర్యుం డుండు గీర్వాణరా
ట్తనయుం డంచును మార్కొనన్ వెలిచి యార్తత్రాణపారీణుఁడై

ఘను సేవించుట యుక్తమంచు రిపుభూకాంతుల్ మదేభాశ్వమం
డనముల్ దెచ్చియొసంగి పెట్టుదురు దండంబుల్ వినీతాత్ములై. 410

మ. ఇలఁదిమ్మప్రభుచిన్నవేంకటధరిత్రీశోరుసత్కీర్తినిన్
గలధౌతాద్రిని నాగిరీంద్రముననుత్తుంబాబ్ధిపాథీశుపైఁ
గెలువొందన్ శివునాగిరీశుతల్పుపై శీతాంశునిన్ గంగనున్
దులలోనిట్లజుఁడుంచి తూఁచ ముల్లుదాఁగ్రోచున్ యశంబున్నెడన్. 411

తే ఇట్లు సుతియుక్తమిల నుతికెక్కియనుఁగుఁ, దమ్ముఁడౌతిమ్మభూభర్త నెమ్మిఁగొలువ
రాజకులమణి కోదండరామవిభుఁడు, దనరుఁగర్ణాటరాజ్యపదస్థుఁడగుచు. 412

క. ప్రణుతపరాక్రమశక్తికి, రణుఁడార్యనుతుండు సకలరాజమకుటస
న్మణిరంగదంఘ్రిభాసుర, గుణియౌరామవిభుఁబొగడ గురునకు వశమే 413

క. వనజాహితకులుఁడగు శ్రీ, చినవేంకటపతినృపాలశేఖరునకుఁదా
మునుగరుణ వచ్చి వచియిం, చినయట్టివరంబొసంగుచిత్తముతోడన్. 414

సీ. జగములుగంపింప సాహసవృత్తిని వనితకై శర్మవిధ్వంసియగుట
పట్టాభిషేకవిఫలతనొందియు జటివేషరైయె వనముప్రవేశమగుట
యపరాధియగువానినవనిలోనఁదున్మింపలేకర్కతనూజుతోడాసపడుట
చెలఁగి మదిని వచింపక మిగులఁబుణ్యజనౌఘమంతసంహారియగుట

తే. పరిహరముగాఁగ ధర్మతత్పరత రాజ్య, మేలి యసహాయశూరత నెసఁగి పుణ్య
జనుల రక్షింపఁగోరి దాశరథి వేంక, టాద్రిపేంద్రునిరాముఁడై జనించె. 415

సీ. ఎంతేఁజల్పినమానవెంతేఁజేయుటె కాని యంతలేదనుటయావంత లేదు
సజ్జనసాంగత్యసరణినుండుటె కాని యితరమార్గమొకింత లేదు
ప్రాకటసుకృతసంగ్రహబుద్ధియే కాని నీతిదూరంబైనరీతి లేదు
పరధనంబు తృణంబుపగిదిఁగాంచుటె కాని మోమెత్తి చూచుట మొదలె లేదు

తే. దుష్టనిగ్రహమొనరింపఁదొడరుఁగాని, పరుగుణదోషమెన్నుటవలను లేదు
రాముఁబోలినసుగుణాభిరాముఁడైన, వేంకటపతీంద్రురామభూవిభునికరయ. 416

సీ. అలసటచేనైననన్నృతమౌమాటాడఁడాడినమాట శిలాక్షరంబు
మఱచియైననునసన్మార్గవర్తనలేదు వర్తిల్లు ధర్మప్రవర్తనంబు
కలనైననొరులనునలుకతోఁజూడఁడు చూచినసంతతశుభకరంబు
నలయికలోనైననర్థికీయఁడు కొంచెమిచ్చినదారిద్ర్యమెల్లఁదొలఁగు

తే. నెప్పటికినైనఁబ్రజలకత్యంతియంత, సంతసమెకాని వేఁగుచందమొందఁ

డనుచు ధరనభినుతిఁగాంచియలరునార, వీటివేంకటపతిరామవిభుఁడు మిగుల. 417

సీ. సదయప్రవర్తన శౌరిదాఁబ్రతినచ్చు నరసారథియనంగఁబరఁగఁడేని
ఘనగుణస్ఫూర్తి సాగరుఁడుదానెనయగు విషధినామంబున వెలయఁడేని
కాంతిని రోహిణీకాంతుండు సరిఁబోలు దోషాకరాఖ్యతోఁదొడరఁడేని
సర్వజ్ఞతనుద్రిలోచనుఁడు చూడఁగనొప్పుఁ దామసగుణముఁదాఁదాల్పఁడేని
తే. యితనికనుచును బుధతతుల్ నుతియొనర్పఁ, దనరుసెంతయు లోకైకధన్యుఁడఖిల
వసుమతీభారభరణనిర్వాహకుండు, వేంకటపతింద్రుగ్రామపృథ్వీవరుండు. 418

మ. వనజాదిప్రసవాశుగంబులు శుకాశ్వంబిక్షుచాపంబు మీ
ననహోదగ్రపతాక దాఁచి ధరమన్ రాఁబోవులక్ష్మీసుతుం
డని భావింతురు నెమ్మనమ్ములను మోదాభ్రాంతిచే భామినుల్
ఘను రామక్షితిపాధ్యునార్తజనరక్షాదక్షు నెల్లప్పుడున్. 419

ల య గ్రా హి.

దిక్కుల జయించుమదినెక్కుడుగ రామపతి పెక్కగుబలంబులిరుచక్కఁగొలువంగా
నొక్కపయనంబుసననిక్కడికి రాఁదలఁచునిక్కమిది వార్తవిని కక్కడగుహూరుం
డొక్కరుఁడుగల్గఁడిల నెక్కడివిచారములు మ్రొక్కికొలువన్ వలెను స్రుక్కివనసీమన్
ద్రొక్కవలెఁగాలగతులక్కరణి వచ్చుహరి దిక్కనుచు వీరములు దక్కదురునైరుల్.

సీ. ఘనఘనాఘనసముత్కరసతితాశని ఘోళఘోరరవముల బెట్టు గెలిచి
ప్రళయకాలోగ్రభైరవకరఘంటికాఘణఘణధ్వనులనుగడు హసించి
పృథుసృహర్యక్షవిభిన్నోన్నత స్తంభపటుపటాత్కారములను బరిహసించి
ఘోరహేమాక్షవిదారణోద్ధతకిటిఘుటఘుటస్వనములఁ గొంచెపఱచి
తే ధరను వెలసెను రిపునృపుధవపుఘూని, కాయములగర్భనిర్భదక్రమవిహారి
గౌరవంబార్యులెంచంగఁగాంచి రామ, ధారుణీనాథుభూరిభేరీరవంబు. 421

చ పరధరణీశరాజ్యముల బల్విడి రామనృపాలుసేన స
త్వరమునాక్రమింపఁజనఁదత్పదరేణువు దిక్కులందునం
బరమున నిండఁబొల్పెసఁగె భాస్కరుఁడుంబగలింటిదీపమై
యరయఁగ ధూళిధూసరితమయ్యె నభశ్చరకుంతలాగ్రముల్. 422

శా. ఉత్సారోహణుఁడై దిగంబరుఁడునై యుగ్రాంశుఁడై పొల్చుఁగా
శిక్షేత్రంబునఁబోవువాఁడు చటులాజిన్ రామభూపాలకా
ధ్యక్షున్ మార్కొని తత్కరాసినిహతుండైనట్టివాఁడాసహ

ప్రాక్షేత్రేంద్రము నెక్కి శుభ్రయశుండై దివ్యుఁడౌఁజూడఁగన్ 423

మ. కనఁగాఁజిత్రముగాఁగఁజేయు రణరంగక్షోణియందున్న శ
త్రునృపాలావళియర్కమండలముఁదోదోపాడుచున్ దాటి వే
చని రంభాదినిలింపవామనయనాసంఘంబుతో నెప్పుడున్
ఘనదాంపత్యమునొంద రామమహిభృత్ఖడ్గాబ్జజుండెంతయున్. 424

ఉ. శ్రీకరమూర్తి రామనృపశేఖరుఁడాజి విరోధిభూపవా
నీకముఁద్రుంపఁదన్మకుటనిర్గతరత్నములప్రవాహినుల్
వే కొనిపోయి నింపఁబ్రభవింపఁగ నెంబడియుం బయోధి ర
త్నాకరమంచుఁగాక కలవా మును వారిధియందు రత్నముల్. 425

మ. అనిలో రామనృపాలుచేతఁబడి శ్రన్నాత్యామాత్యశోండాలవా
వానపుత్రాప్తులడంగఁగాంచి హతశేషారాతివర్గంబు భీ
తిని వింధ్యాదిమహీధరంబులను చెంతే డాఁగి గ్రావార్థనై
వనితాయుక్తముగా వనేచరులలో వర్తించి నారీతులన్. 426

శా. వీక్షింపంబడె రామభూవిభుఁడు గోర్వీశ్వర్యంబుచే మించి జ
న్యక్షోణిన్ రిపులోకులంగునుమనత్యంతంబు తల్పింక జా
తాక్షుల్ దీనతరాత్ములై కురియుబాష్పాంబుప్రవాహంబు ప్ర
త్యక్షప్రక్రియనాక్రమించి మరుదేశాంతంబులన్ మించుటల్. 427

ఉ. తామసులై బలాబలముఁదామదలంపక సన్నిధిన్ సం
గ్రామముఁజేసియోడి రిపురాజులు పుట్టలు గట్టులెక్కి శ్రీ
రాముని రాంశసంజనిత రామసుధామహితకళత్రదే
వామముఁగానవేయలన వాల్మికసప్తకసంగ్రహించు నవ్వుచున్. 428

ఉ. రాముని హైహయుం బరశురాముని హైమవతీకుమారు సు
త్రామతనూజుఁబోలినపరాక్రమమున్నవమందరంబుచే
రామవిభుండు శత్రుజలరాశి మథించుచు వేడ్కఁగాంచెఁద
త్సామజఘోటకప్రముఖసంపదలెల్ల సురేంద్రవైఖరిన్. 429

వి జ య సీ స మా లి క.

శ్రీమన్మహాసుధాధామపంకేరుహాబ్ధి విసుతికెక్కఁగనుద్భవించినట్టి
రఘురామమూర్తియౌరామరాజక్ష్మాపాలుండు జూటూరిబైట మున్ను
గండనభూమినిఁబన్నినం గతురబారికి నడచి నపాంరశౌర్య

గరిమచేఁగరులను హయములఁ బదాతులఁ బోరిఁగొని జయలక్ష్మిఁ బొందెనట్టి
లాసనమును పేరనమరినప్పురియొద్ద మైసూరివారలు మాఱుకొనను
గణుతికెక్కిన గంగసింధురతురంగము పిరఁ [illegible] టలికాయములు పెక్కు
గలదళముల వారిదళవాయియైనకుమారయ్య చనుదెంచి బారుఁదీర్పఁ
గని కరిఘటఁగన్న కంఠీరవేంద్రునిక్రియ [illegible] మిగుల దుర్గర్వమొసఁగ
నెల్లైన కాసనకోట [illegible] సచివసుకృష్ణయ కార్యనిపుణుఁడైన
[illegible] చతురంగబలముతోడ
[illegible] ముందఱఁద్రొక్కి [illegible]
[illegible] నింపఁ
[illegible] నాట్యమొనరించి [illegible]
గాన [illegible] వినుతిచేయ
[illegible] సంతసముతోడఁ
[illegible]
దలపడి [illegible] శాస్త్ర [illegible]
[illegible] మారులుగసిన
[illegible] పురమాఢ్య
[illegible] దక్కి [illegible] నిలిచి
[illegible] మాఱులేక
[illegible]
[illegible] నియోజింపుము [illegible]
[illegible]
విదళితద్విపములను [illegible]
ఖండితనాగ [illegible]
[illegible] విశ్రుత [illegible] భూ
[illegible] సింహనాదంబులను విద్యోతమాన [illegible] గ
[illegible] విని [illegible] వి
[illegible] నతురగ [illegible]
[illegible]
కింకిణీనూపుర క్రేంకార [illegible] మాణిభూష
[illegible] ప్రపాహముల్ [illegible]
[illegible] ప్రముఖ [illegible] పెద్ద

హర్షంబుగా వీరఘోటసామజాశ్వాళిఁ బొదలఁగాని వారువనుగిరులఁ బట్టి
శరణన్న నృపతులఁ గరుణతోఁ గాచుమఁ [illegible]పడిఁ గొండవీఁ బట్టి విడిచి
కాండవీకవి నలంగి వెఱపుఁ బాఱిన వెంబనంటుక మళ్లీ పెమపట్టుఁ
జూటిగాఁ గొని జయశ్రీయు మెఱయంగ సైన్యంబు [illegible] సుపార్శ్వ యముఁ గొలువ
నిజశిబిరంబున నిండువేడుకఁ దప్పింపు వాడక సుఖంబున వసించు
క్షితిపసురాఘుస్మలాశిరస్వద మొనరంపఁ బ్రముదంబు [illegible] లోసంగ
రామ రాజసులాబ్ధిరాకాసుధాకర రాజాధిరాజ వీరప్రతాప
రాజమార్తాండ సుత్రామసన్నిభ యస్టదిగ్రాజకీయ దార్క్య తేజరాశి
పరమేశ యనుచును భటకవిగాయకుల్ వినుతింపనసదృశవిజయముఁ గను

తే. పొంపఁగడు శ్రీవిరూపాక్షు భూరికరుణ, నిరముగా నెంతయును దనుఁ జేర నారి
వీటిపురవంక మణియాస్యవినుతచరితుఁ, డైనకోదండరామరాయనరవరుఁడు 430

సీ. ఎల్లప్పుడును మిను లెల్లగాఁ జేసుక [illegible] మోరతోఁ బెనుగుకులగిరియును
గనుఁగొనుచూరక పెనుపెంపుఁ దానవేఁకును [illegible] కడుపులో ముద్దు మొగము
మిదస్తృత్తి నేననుగుఁ [illegible] సాగసా [illegible] కేబొంబిపను
గాలాంచటించనే వేళ [illegible] ప్పసకొట్టుచుంటు [illegible]

తే. నను [illegible] నాగ [illegible] సించును [illegible] క్షి
భామినిలోకమూలనంచబాల, [illegible] కేంగ [illegible] 431

సీ. ఘనమదోద్ధత [illegible] గవి [illegible] గంబు [illegible] యందు
[illegible] వీర [illegible] మునంద [illegible] యందు
[illegible] విశ్వ [illegible] హారముంద [illegible] సా [illegible] యందు
[illegible] రభాంక్రతు [illegible] మంద [illegible] ముంద

తే. కాని తనయందుఁ బ్రజయందుఁ గానఁబడక, [illegible] నేను [illegible]
శౌర్యమున నా [illegible] నృవిభుఁడు.

మ. [illegible] వాద్యాన్వ [illegible] విభుఁడంగో [illegible] గిన [illegible]
గయుక్తైనచ్చి నిజాం [illegible] కల్ [illegible]
[illegible] జూట్టును డగ్గి కొన్న [illegible] , [illegible]
బ్రముదంబందఁగఁ జేయుచుండు [illegible] సర్వక్షోణిపాలాగ్రణుల్. 433

క. అనవరతక్రతా [illegible] , ననిమిషులకు మిగుల మోదము [illegible] రించుచుఁ గాం
[illegible] భూజనుల [illegible] రామవిభుండు సప్తసంతానంబుల్. 434

క. [illegible] విగిననన, [illegible] నంత [illegible] నగరామున [illegible] గ్రశియొలఁగుఁ

సంతతవితరణరేఖా, చింతామణియనుచు బుధులు క్షితి నుతిచేయన్. 435

మ. అలరన్ రామవిభుండు శిక్షితము నై యార్యప్రజస్తుత్యమై
వెలయన్నేర్చినపూర్వధర్మవిలసద్విద్యావిశేషంబును
జ్వలమైనట్టిగుణంబు నర్థిసలుపన్ వ్యాకీర్ణమై మార్గణా
వళులెల్లప్పుడు సన్నిధిన్ మిగులనున్ వర్తిల్లఁ జిత్రంబుగన్. 436

మ. ఘనకర్ణాదులఁబోలురామధరణీకాంతేశునౌదార్యమున్
గని సూతోఁ సువర్ణభూధరమునన్ గాపుంచినేంగుర్విన్
దనరన్నేర్చుది దేవతల్వియుఁ; వి [illegible] ప్రేమలేదిమ్మహో
త్తునకిట్లున్నను పేనిపేఁడని సురస్తోమంబు మోదంబునన్. 437

మ. వనపాలాయిదియేమి కల్పకము లేవన్ భూమిపై రాల్చెఁ గ్రొ
న్ననలన్నన్ వినుమో [illegible] ధరణీనాథాద్యుఁడౌ రాముఁడౌ
జనికొంబర్థులకర్థినర్థమిడు మిత్రాత్మోద్భవున్ మీయం
చును జెప్పన్ దలయూఁచి మెచ్చుచునటం [illegible] వాఁడెంకర్షితోన్. 438

చ. తిరముగ [illegible] కోఁకఁగటిఁదీవ్వనిరాముఁడు [illegible] సేమనున్
గిరిశములేనిశంకరుఁడు [illegible] దఁజెందని [illegible] తభానుఁడున్
సరియనుఁగాక యున్న [illegible] సాటగునంచు [illegible] నఁబులెంపఁగాఁ
[illegible] చరఁగు [illegible] నిక్కీర్తి మనోజ్ఞమూర్తియై. 439

సీ. ఘోర [illegible] పంకంబుఁగనినమాన్ని
దుష్టాహితేశవనూసంఘమాన సందీప [illegible] ఁబోవఁద్రొచి
దర్పతోఁజేయశాత్ర [illegible] యామి [illegible] సంతోపలము [illegible] మసముంచి
[illegible] సంధిమానవవరచాయమై ధవప్రాలే [illegible] ంబుఁబోఁడఁవోలి
తే. [illegible] మహాములకునింపసఁగఁజేసి, భజనస్తు [illegible] వర్ణసులు [illegible]
ధరణిఁగోదండరామరాద్ధరణిపాల, పమనిభూర [illegible] ప్రతాపభాస్కరుఁడు [illegible].

సీ. జగమెండ [illegible] గంచు [illegible] కాంక్షింతు [illegible] నుఁగప్పుకొనఁగ
శ్రీగంధమిళితకాశ్మీరపంకంబని తలపోయుదురు మేననలఁదుకొనఁగ
జాజులచతిరైనసంపంగిదండని [illegible] కొప్పునఁజుట్టుకొనఁగ
ఘనహారసద్మరాగయుతభూషణమని [illegible] బెట్టుకొనఁగ
తే. [illegible] తిరుగుగుర [illegible] దిగ్భామ [illegible] తుర్వీశ శృంగారముపఘటింపఁ
గమ [illegible] నిండ చెల్వలరు [illegible], విభునికీర్తి [illegible] వెలయుచుండె. 441

శా. కారుణ్యాంబుధి పోచిరాట్కులసుధాకంధీశుఁ డర్థార్థిమం
దారుండై విలసిల్లుకృష్ణమనుజాధ్యక్షేందుసత్పుత్రినాం
చారమ్మన్ బరియించె రామధరణీశస్వామి మోదంబునన్
క్షీరాంభోనిధికన్య నచ్యుతుఁడు మున్ జేపట్టినట్లుంబలెన్. 442

తే. రాజమణియాజిలెల్లతిర్మాధరాజు, తనయ వెంకమదేవిను ద్వాహమయ్యె
నారవిటిరామభూపాలకాగ్రగణ్యుఁ, డఖిలబాంధవనికరంబు లభినుతింప. 443

ఉ. నూరపునంకెపర్వనుఁడు సూరిజనావనుఁడైనయోబధా
త్రీరమణీశునాత్మజ సుధానుతినుగ్గమదేవినిన్ మహో
దారుఁడు రామరాజహిమధాముఁడు పెండ్లియయ్యె నా
గౌరిని మోదమొప్పఁ గరకంఠుఁడున్ బరియించుభంగిగన్. 444

మ. పురసంతాగ్రణిరాయలాధిపుని శ్రీకోదండరామాఖ్యభూ
వరుఁ డంభోజహితాన్వయాబ్ధిశశి శర్వాణ్యార్తియాపోచిరా
ట్తరుణీపావనియప్పరాజతనయన్ ధన్యన్విశాలాలకన్
వారిజాంకాస్యను రంగమాంబను వివాహంబయ్యె మోదంబునన్. 445

ఉ. సంగరరంగభార్గవుఁడు సాధుజనావనుఁడౌ జలల్లిప
ల్యంగళనాథరాజుసుతను విశ్రుతకీర్తిగుణాభిరామ సా
రంగనిభాస్యనుగ్గమను రామవిభుండు వివాహమయ్యెను
ప్పొంగుచు సర్వబంధుచయముల్ దగునౌ నని సన్నుతింపఁగన్. 446

తే. పెండెమునజల్లితిప్పంగి శింగు, తనయయైనట్టినాంచారమను సరంగ
నారవీటికోదండరామానరేశుఁ, డఖిలబాంధవసందోహ మభినుతింప. 447

సీ. కావేరికాల్వగాఁ దీర్చి కట్టించి కట్టినాతని పేరుఁ గలిగ తనరు
కుమ్మనుప్పఁ జేసినయట్టి జాతుసంశజుఁ డగు పోశభూపాలునన్వయాబ్ధి
సోముఁడౌ వరదరాట్క్షోణీశు నప్పలమానవాధిపుకుమారకుఁ డిరు
వెంగళరాజును నారవీటివెంగళరాయుఁడౌ రాయలాధీశునగ్రతనయుఁ

తే. డఖిలరాజన్యమస్తకన్యస్తమకుట, మాన్యమణిరాజపాదతామరసుఁ డభ్యు
దయుఁడైనట్టిరామరాజ్ఞనవిభుండు, పరిణయంబయ్యె బాంధవప్రముఖులు లెసఁగ. 448

ఉ. భానుని నెప్పుడుంతయొడఁ బాయనిఛాయయుఁ బోలి రామభూ
జానిమనంబు రామ మెలఁగి చాల సపర్యలొనర్చు చున్న నన్
మానుగఁ గాంచి బాంధవసమాజముకోంగుసపింపనంగ నా

మానవతీచయంబు గుణమండనసన్నుతిఁ గాంచె నంతయున్. 449

చ. భరతకులప్రదీపుఁ డరిభంజనుఁ డంచితరాజధర్మత
త్పరమతి యారవీటిపురధాముఁడు రామమహీతలాధిపే
శ్వరుఁడు ముదిన్ బ్రమోద మొదవన్ గనె నప్పమదేవియందు భా
సురసుకుమారునిన్ సుగుణశోభితు నింబెద వేంకటాధిపున్. 450

క. ఘనుఁ డగు రామన్నృపాలుఁడు, కనె నాంచారమ్మయందుఁ గడుమోదముతో
దను జన వేంకటపతినృపు, ననజాహితు రాజవంశవర్ధను ననఘున్. 451

క. రెండవ నాంచారమ్మకు, నుండిత యగుచున్ దైవరామమనుజేశునకా
ఖండలసన్నిభుఁ డగుకో, దండమహీపాలుఁ డహీనధాముఁడు పుట్టెన్. 452

మ. శమితారాతిబలుండు రామమనుజేశస్వామి రాజాస్యరా
గమదేవీమణివల్లఁ గాంచెను మహాహ్లాదంబుతో గన్యనిం
ప్రమదానూతనపంచబాణు సుగుణభ్రాజిష్ణుఁ బంచాస్యవి
క్రముఁ బాహోద్ధగభీరు వేంకటపతిక్ష్మాపాలకాగ్రేసరున్ 453

సీ. సంగీతసాహిత్యసరసవిద్యాప్రౌఢి రాజీవగర్భతనూజు భోజు
ఘనధర్మగుణగరిమాకాంతిని స్తంద్రత గానవిద్యాంతకుఁ డైనరాము సోముఁ
జండప్రతాపరాటోపసౌందర్యశ్రీ ఖరత్విధగదన్యాయసమాను మారు
సకలభూధారిణభుజాబలవిస్ఫూర్తిఁ బవనభుక్కుల సార్వభౌము భీముఁ
తే. దెగడి ప్రహసించియుతికించిదధికరించి, మించి సరిఁబోలి ప్రతియయి మేటియగుచుఁ
దనరుఁ గోదండరామభూధవుని పెద్ద, వేంకటోర్వీశ్వరుం డార్యవినుతులెసఁగ. 454

చ. బలిసదనంబుఁ బొందుకొని పన్నగకీర్తి నివంగఁ జేసి భూ
తలమున నాక్రమించెను సుధాజలరాశి మథించి నాకమున్
గలయఁగఁ బర్వ కల్పకముఁ దైకొనె నిట్లు త్రివిక్రియంబునన్
వెలసెను రామరాజుపెదవేంకటభూపతికీర్తి వేడుకన్. 455

తే. అప్పమదుర్గి గోదండరామాధినేత, పెద్దవేంకటనరపతి పెండ్లియయ్యె
నమరఁ బోచిరాట్చిన వేంకటేశుపుత్త్రిఁ, గోనమాంబను బాంధవకోటియలర 456

సీ. సతతంబు నతిథిపూజఁ బతిసేవ సేయుచు నతులితసంపదయతిశయిల్ల
నత్తమామలకు నతిభక్తి నడచుచుఁ దోడికోడండ్రతోఁ గూడి మెలఁగి
వదినెలఁ మరఁదండ్రు ముదమందనల్లన మ్రొక్కుఁదారతమ్యముఁ బ్రోచి
సుతులఁ బ్రీతినిఁ గాంచి హితబంధువులఁ దాసదాసీజనంబుల దయను మనిచి

తే. పుట్టినిల్లును మఱిదాను మెట్టినిల్లు, వన్నెవాసినిఁ జెలఁగంగ మన్ననఁగనె
నారవీటివేంకటపతిక్ష్మాధినాథు, కోనమాంబకు సాటి యేమానవతులు. 457

క. రతిమదనుల వ శచీంద్రుల, గతి సౌఖ్యములఁబర మనిరి కాకోదరరా
ణ్ణుతపెద్దవేంకటాద్రి, క్షితిపతి కోనాంబ విభుఁ కీర్తనలెసఁగన్ 458

సీ. హరిరాజహరిరాజహరిరాజులకు సాటి పటుబలాజ్ఞానూనభాగ్యముల
హరిహయహరిహయహరిహయులకు సరి వితతక్ష్మాసంపద్విభవములను
హరిసుతహరిసుతహరిసుతులకు నెన వినుతజనౌదార్యవిక్రమముల
హరిపౌత్రహరిపౌత్రహరిపౌత్రులకుఁ బ్రతి సద్గుణవిజ్ఞానసాహసముల
తే. ననుచు నెవ్వని వినుతింతు రఖిలవిబుధు, లగుమహీపరశతకోటియారవీటి
వంశకలశాబ్ధిరాకాసుధాంశుఁడతఁడు, పొగడఁ బెద వేంకటక్ష్మాధర యెలమి 459

ఉ. ఆలములోన రామనుజాధిపుమా పెదవేంకటానినీ
పాలుఁడు శత్రులందునుమఁబల్వఁదగు రుధిరప్రవాహముల్
చాలఁగ వార్ధినించెనటుచాలునె భార్గవరామునిసాహసా
భీలతయెంత గొప్పదని చెప్పఁగ నేనుపడుంగులే కదా. 460

చెన్నపురి : 'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1923.

ఆంధ్రప్రబంధములు.

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆంధ్రభారతము, పద్యకావ్యము:—			
ఆది, సభాపర్వములుగల సంపుటము	...	2	4
ఆరణ్యపర్వము ,,	...	2	4
విరాటోద్యోగపర్వములు ,,	...	2	4
భీష్మద్రోణపర్వములు ,,	...	2	4
కర్ణశల్యసౌప్తిక స్త్రీపర్వములు	...	2	4
శాంతిపర్వము ,,	...	2	4
ఆనుశాసనిక అశ్వమేధ ఆశ్రమవాస మౌసల మహాప్రస్థానిక స్వర్గారోహణ పర్వములుగల సంపుటము	...	2	4
ఆదిపంచకము, ఒకటేసంపుటము	...	6	8
యుద్ధపంచకము ,,	...	4	4
శాంతిసప్తకము ,,	...	4	4
ఆంధ్రభారతవిమర్శనము మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారిది	...	0	8
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణకవికృతము	...	0	12
తెనుఁగుసమస్యలు, చక్కనికూర్పు	...	0	2
భాస్కరరామాయణము, చక్కనికూర్పు, అత్యుత్తమప్రతి	..	4	0
కృష్ణరాయవిజయము, కుమార ధూర్జటికృతము	...	0	8
లంకావిజయము (రావణదమ్మీయము), సటీక, పిండిప్రోలు, లక్ష్మణకవికృతము		1	4
నిర్వచనోత్తరరామాయణము, సాధారణప్రతి	...	0	12
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి పాపరాజప్రణీతము, చక్కనికూర్పు		2	4
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద, చక్కని క్రొత్తకూర్పు	...	3	8
గోపీనాథరామాయణము, 2 సంపుటములు శ్రీమద్రామాయణమునకు సరియైన పద్యము, కవనము మిక్కిలిసొంపు, పీఠిక అతివిపులము	...	5	8
మొల్లరామాయణము, చిన్నసైజున పెద్దక్షరములతో ముద్రితము	...	0	10
అచ్చతెనుగురామాయణము, శుద్ధప్రతి	...	1	4
ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇదివఱకు ముద్రితమైన ప్రతులకన్న అన్నివిధముల బాగుగనున్నది	...	6	0
డిటో అత్యుత్తమప్రతి, రెండువాల్యములు	...	8	0
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, క్రొత్తకూర్పు	...	0	10

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

292, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.